PRZYJAZNA ŚRODOWISKU GOSPODARKA ODPADAMI

poradnik

DLA SAMORZĄDOWCÓW I DZIAŁACZY SPOŁECZNYCH

TNZ

Towarzystwo na rzecz Ziemi, 2014

AUTORZY:

Paulina Kupczyk-Kuriata – część prawna
Beata Jastrzębska, Jerzy Ziaja – część praktyczna

WYDAWCA:

Towarzystwo na rzecz Ziemi
ul. Leszczyńskiej 7
32-600 Oświęcim
tel/fax: 33 842 21 20, 33 844 19 34
e-mail: biuro@tnz.most.org.pl
www.tnz.most.org.pl
nr KRS: 0000045778

nr konta: 83 1680 1017 0000 3000 0745 5111

www.tnz.most.org.pl/segregujmynaserio

Podręcznik został wydany w ramach projektu „Segregujmy na serio - monitoring wdrażania przepisów z zakresu gospodarki odpadami", dzięki wsparciu programu Obywatele dla Demokracji finansowanego z Funduszy EOG.

SPIS TREŚCI

PODSTAWY PRAWNE GOSPODAROWANIA ODPADAMI | 5

Prawo UE | **5**
Ramowa dyrektywa o odpadach | **5**
Dyrektywy dotyczące różnych rodzajów odpadów | **9**
Prawo polskie | **23**
Prawo ochrony środowiska i ustawa o odpadach | **23**
Przepisy dotyczące poszczególnych rodzajów odpadów | **34**

INFORMACJA O ŚRODOWISKU | 66

Informacja publiczna a informacja o środowisku | **66**
Dostęp do informacji publicznej i informacji o środowisku | **70**

PLANOWANIE W GOSODARCE ODPADAMI | 83

Proces planowania | **83**
Udział społeczeństwa w planowaniu gospodarki odpadam | **90**

OBOWIĄZKI W GOSPODAROWANIU RÓŻNYMI RODZAJAMI ODPADÓW | 94

WZORY PISM | 152

PRAKTYCZNE ROZWIĄZANIA | 154

SELEKTYWNA ZBIÓRKA ODPADÓW BIODEGRADOWALNYCH NA PRZYKŁADZIE POLSKI I AUSTRII | 155

Polskie przykłady gospodarki odpadami zielonymi, biodegradowalnymi | **158**
Austriacki system gospodarki odpadami biodegradowalnymi | **161**

SELEKTYWNA ZBIÓRKA ODPADÓW OPAKOWANIOWYCH | 168

Selektywna zbiórka odpadów opakowaniowych w Polsce | **169**
Selektywna zbiórka odpadami opakowaniowymi w Niemczech | **172**
Selektywna zbiórka odpadami opakowaniowymi w Austrii | **173**

PSZOK - PUNKT SELEKTYWNEJ ZBIÓRKI ODPADÓW KOMUNALNYCH | 175

PSZOK Olsztyńskiego Zakładu Komunalnego Sp. z o.o. | **181**
Recyclinghof Niederlehme pod Berlinem | **186**

MOBILNY SYSTEM ODBIORU ODPADÓW PROBLEMOWYCH | 186

Mobilny system odbioru odpadów problemowych w Wiedniu | **186**
Gratowóz w Poznaniu | **190**

PODSTAWY PRAWNE

Dobrze zorganizowana gospodarka odpadami jest istotna zarówno dla jakości środowiska jak i dla ochrony zdrowia ludzkiego, dlatego jej prawidłowe wdrażanie jest priorytetem działań proekologicznych Unii Europejskiej, jak i polskiej Polityki ekologicznej. Opracowanie wytycznych i ich stosowanie w działaniach politycznych i praktycznych zapewnia podstawę do sformułowania odpowiednich przepisów prawa. Regulacje unijne w tym zakresie uległy znacznemu zaostrzeniu na przestrzeni ostatnich lat, określono cele ilościowe, wydano szereg norm technicznych.

Polska zobowiązana jest do przyjęcia unijnych standardów jako podstawy środków prawnych w sektorze odpadów, dzięki czemu jesteśmy obecnie świadkami rewolucji odpadowej. Zmiany w prawie odpadowym wdrażane w ostatnich latach, szczególnie nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, stanowią duże wyzwanie dla władz samorządowych. Gminy stały się właścicielami odpadów, odpowiedzialnymi m.in. za osiągniecie wymaganych poziomów odzysku i recyklingu, upowszechnianie selektywnej zbiórki, zmniejszenia ilości składowanych odpadów, zapewnienie odpowiednich instalacji o odzysku i unieszkodliwiania.

Publikacja powstała w ramach projektu „Segregujmy na serio-monitoring wdrażania przepisów z zakresu gospodarki odpadami", którego podstawowym działaniem jest sprawdzenie w jaki sposób polskie gminy radzą sobie z wdrażaniem nowych przepisów, ale także udzielenie wsparcia w tym zakresie. Część pierwsza - podstawy prawne ma na celu przybliżenie osobom zajmującym się zagadnieniami gospodarki odpadami obowiązujących przepisów krajowych i unijnych. W przystępny sposób omawia obowiązki w gospodarowaniu różnymi rodzajami odpadów dla poszczególnych podmiotów. Ponadto omawia procesy planowania w gospodarce odpadami i możliwości udziału społeczeństwa w tych procesach, a także dostęp do informacji publicznej i informacji o środowisku. Cześć zagadnień ujęta została w formie tabelarycznej, co pozwala na szybkie znalezienie potrzebnej informacji.

Podręcznik jest adresowany głównie do osób zaangażowanych w budowę systemu gospodarki odpadami - dla samorządowców, radnych, działaczy społecznych, przedstawicieli organizacji pozarządowych. Z powodzeniem mogą korzystać z niego również studenci oraz zainteresowani tematem mieszkańcy.

PODSTAWY PRAWNE GOSPODAROWANIA ODPADAMI

PRAWO UE

RAMOWA DYREKTYWA O ODPADACH

Celem Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylającej niektóre dyrektywy[1] jest ochrona środowiska i zdrowia ludzkiego poprzez zapobieganie negatywnemu wpływowi wytwarzania odpadów i gospodarowania nimi. W tym celu, w oparciu o zasadę zanieczyszczający płaci[2], RDO ustanawia ramy prawne dotyczące postępowania z odpadami wewnątrz UE.

Podstawowym pojęciem RDO jest odpad, zdefiniowany w art. 3 pkt 1 jako „każda substancja lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć, lub do których pozbycia został zobowiązany". Wykaz odpadów jest ustanawiany przez Komisję Europejską[3]. Powinien obejmować odpady niebezpieczne i uwzględniać pochodzenie i skład odpadów oraz, w razie potrzeby, wartości dopuszczalne stężeń substancji niebezpiecznych. Co istotne, RDO w art. 2 wyłączyła z zakresu swojego zastosowania wyziewy gazowe, odpady promieniotwórcze, wycofane z użytku materiały wybuchowe, odchody, ścieki, produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego, zwłoki zwierząt, które poniosły śmierć w inny sposób niż przez ubój, odpady pochodzące z zasobów mineralnych. Wyłączono również osady przemieszczane w obrębie wód powierzchniowych w celu związanym z gospodarowaniem wodami i drogami wodnymi lub zapobieganiem powodziom, bądź ograniczaniem skutków powodzi i susz lub rekultywacją ziemi, jeżeli zostanie wykazane, że osady te nie są niebezpieczne. Natomiast niezanieczyszczona gleba wydobyta podczas robót ziemnych i inne materiały występujące w stanie naturalnym i wykorzystywane w innych miejscach niż miejsce wydobycia są klasyfikowane zgodnie z definicją odpadu i przepisami dotyczącymi zniesienia statusu odpadu lub produktów ubocznych.

Ramowa Dyrektywa Odpadowa określa następują-

1 Dz. Urz. UE L 312 z 22.11.2008, str. 3–30, dalej jako RDO albo Ramowa Dyrektywa Odpadowa.
2 Zasada „zanieczyszczający płaci" stanowi jedną z podstawowych zasad polityki UE w dziedzinie środowiska naturalnego. Wedle tej zasady, kto powoduje zanieczyszczenie powinien ponieść koszty jego usunięcia.

3 adres publikacyjny decyzji

cą hierarchię postępowania z odpadami:

1. zapobieganie,
2. przygotowywanie do ponownego użycia,
3. recykling,
4. inne metody odzysku, np. odzysk energii,
5. unieszkodliwianie.

Hierarchia ta ustanawia kolejność priorytetów tego, co stanowi najlepsze z punktu widzenia środowiska całościowe rozwiązanie w zakresie prawodawstwa i polityki dotyczących odpadów. W odniesieniu do niektórych strumieni odpadów dopuszczalne jest odstępstwo od hierarchii gospodarowania odpadami. Musi to być jednak uzasadnione m. in. wykonalnością techniczną, opłacalnością ekonomiczną i ochroną środowiska.

Dyrektywa nakłada na Państwa członkowskie obowiązek zapewnienia przejrzystości procesu tworzenia polityki i przepisów prawa dotyczących odpadów, a także zgodności tych procesów z obowiązującymi krajowymi przepisami w zakresie konsultacji i zaangażowania obywateli i zainteresowanych stron.

Obowiązek ten ma istotne znaczenie, ponieważ jeden z zasadniczych instrumentów przewidywanych przez RDO dla realizacji jej celów stanowią plany i programy. Państwa członkowskie są zobowiązane zapewnić opracowanie przynajmniej jednego planu gospodarki odpadami, przy czym planem lub planami powinien być objęty cały obszar danego państwa członkowskiego. Plany gospodarki odpadami, zawierają analizę bieżącej sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami na danym obszarze geograficznym, jak również określają środki, jakie należy zastosować, aby udoskonalić racjonalne z punktu widzenia środowiska przygotowanie do ponownego użycia, recyklingu, odzysku oraz unieszkodliwiania odpadów i ocenę tego, w jaki sposób plan wspiera realizację celów i przepisów RDO. Obligatoryjne i fakultatywne elementy planu gospodarowania odpadami zostały określone w art. 28 ust. 2 i 3 RDO. Kolejnym dokumentem wymaganym przez RDO w zakresie planowania są programy zapobiegania powstawaniu odpadów. Programy ustalają cele zapobiegania powstawaniu odpadów. Państwa członkowskie opisują istniejące środki zapobiegawcze i oceniają użyteczność przykładów środków wskazanych w załączniku IV RDO lub innych stosownych środków. Programy są zintegrowane z planami gospodarki odpadami, z innymi programami dotyczącymi polityki w dziedzinie środowiska, lub funkcjonują jako odrębne dokumenty. W przypadku gdy taki program jest zintegrowany z planem gospodarowania odpadami lub innymi programami, środki służące zapobieganiu powstawania odpadów muszą zostać wyraźnie zdefiniowane.

Plany gospodarki odpadami i programy zapobiegania powstawaniu odpadów podlegają okresowej ocenie i są zmieniane stosownie do potrzeb. Ocena jest przeprowadzana co 6 lat.

Dyrektywa kładzie nacisk na partycypację społeczną w procesie gospodarowania odpadami obligując państwa członkowskie do zapewnienia udziału społeczeństwa, zainteresowanych stron i organów w opracowywaniu planów gospodarki odpadami i programów zapobiegania powstawaniu odpadów oraz wskazując na konieczność zapewnienia dostępu do opracowanych już planów i programów.

Przechodząc do dalszych wymagań RDO, to w art. 11 wyznacza ona cele w zakresie selektywnego zbierania odpadów. Do 2015 r. selektywnie zbierane powinny być co najmniej papier, metale, tworzywa sztuczne i szkło. Państwa członkowskie zobligowane są też przyjąć wszelkie niezbędne środki służące temu, iż do 2020 r. przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, plastik i szkło z gospodarstw domowych (i w miarę możliwości innego pochodzenia, pod warunkiem, że te strumienie odpadów są podobne do odpadów z gospodarstw domowych) zostanie zwiększone wagowo do minimum 50%, a przygotowanie do ponownego wykorzystania, recyklingu i innych sposobów odzyskiwania materiałów, w tym wypełniania wyrobisk, gdzie odpady zastępują inne materiały, w odniesieniu do innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych, zostanie zwiększone wagowo do minimum 70 %.

W zakresie gospodarowania odpadami, podstawową zasadą jest zasada „zanieczyszczający płaci". W związku z tym zgodnie z RDO koszty gospodarowania odpadami ponosi pierwotny wytwórca odpadów lub obecny lub poprzedni posiadacz odpadów. Jednak państwa członkowskie mogą nałożyć obowiązek ponoszenia kosztów gospodarowania odpadami w całości lub w części na producenta produktu, z którego odpady powstają lub też, częściowo, na dystrybutorów tych produktów.

Kolejną zasadą gospodarowania odpadami jest zasada samowystarczalności i bliskości, wyrażona w art. 16 RDO. Nakazuje ona państwom członkowskim stosowanie właściwych środków (ewentualnie we współpracy z innymi państwami członkowskimi) w celu ustanowienia zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji do unieszkodliwiania odpadów i instalacji do odzysku zmieszanych odpadów komunalnych. W celu stworzenia takiej zintegrowanej sieci państwa członkowskie dysponują zakresem uznania co do wyboru podstawy terytorialnej, jaką uważają za właściwą do osiągnięcia samowystarczalności w zakresie zdolności do przetwarzania odpadów (zob. analogicznie, w odniesieniu do art. 5 dyrektywy 2006/12, wyrok z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie C297/08 Komisja przeciwko Włochom, Zb.Orz. s. I1749, pkt 62). Trybunał podkreślił jednak, że w tym względzie, zwłaszcza jeśli chodzi o środki odpowiednie do wspierania racjonalizacji zbierania, sortowania oraz przetwarzania odpadów, jeden z najważniejszych środków, jakie powinny podjąć państwa członkowskie, między innymi za pośrednictwem jednostek samorządu lokalnego wyposażonych w stosowne kompetencje, polega na dążeniu do przetwarzania tych odpadów w instalacji zlokalizowanej jak najbliżej miejsca ich wytwarzania, w szczególności gdy chodzi o zmieszane odpady komunalne, tak aby ograniczyć ich transport w największym możliwym

stopniu (zob. analogicznie ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Włochom, pkt 64, 66, a także 67 i przytoczone tam orzecznictwo). Tak więc władze państwa członkowskiego są uprawnione do uregulowania lub zorganizowania gospodarki odpadami komunalnymi w taki sposób, aby odpady te były przetwarzane w najbliższej odpowiedniej instalacji (tak TS UE w wyroku C292/12 Ragn-Sells AS).

Co do dalszych zasad gospodarowania odpadami, to zgodnie z RDO państwa członkowskie stosują niezbędne środki w celu zapewnienia, by każdy pierwotny wytwórca odpadów lub inny posiadacz odpadów dokonywał przetwarzania odpadów samodzielnie lub zlecał przetwarzanie dealerowi, zakładowi lub przedsiębiorstwu wykonującemu czynności przetwarzania odpadów lub zlecił zorganizowanie przetwarzania prywatnemu lub publicznemu podmiotowi zajmującemu się zbieraniem odpadów. W przypadku, jeżeli odpady są przemieszczane w celu ich wstępnego przetworzenia od pierwotnego wytwórcy lub posiadacza do jednego z tych podmiotów, co do zasady nie następuje zwolnienie z odpowiedzialności za przeprowadzenie ostatecznego procesu odzysku lub unieszkodliwienia. Jednakże państwa członkowskie mogą określić warunki dzielenia lub przekazywania odpowiedzialności między uczestnikami łańcucha przetwarzania. Ponadto państwa członkowskie mogą wprowadzić całkowitą lub częściową odpowiedzialność producenta lub dystrybutora produktu, z którego pochodzą odpady za organizację gospodarowania odpadami.

Ramowa Dyrektywa Odpadowa nakłada też na państwa członkowskie obowiązek podjęcia niezbędnych środków w celu zapewnienia, że zakłady i przedsiębiorstwa zajmujące się zawodowo zbieraniem lub transportem odpadów dostarczają zebrane i transportowane przez siebie odpady do odpowiednich instalacji przetwarzania odpadów.

W zakresie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi RDO przewiduje obowiązek ich wytwarzania, zbierania, transportu, magazynowania i przetwarzania w warunkach zapewniających ochronę środowiska i zdrowia ludzkiego. Odpady takie muszą być oznakowane i zakazuje się ich mieszania. Konieczne jest też ewidencjonowanie odpadów niebezpiecznych. Wyjątki od powyższych zasad dotyczą zmieszanych odpadów niebezpiecznych wytwarzanych w gospodarstwach domowych; obowiązek oznakowania odpadów niebezpiecznych i obowiązek prowadzenia ewidencji nie mają też zastosowania do selektywnie zebranych odpadów niebezpiecznych, wytwarzanych w gospodarstwach domowych, do czasu ich przejęcia w celu ich zebrania lub przetwarzania przez zakład lub przedsiębiorstwo, które uzyskało odpowiednie zezwolenie lub zostało zarejestrowane.

W sposób szczególny RDO reglamentuje również postępowanie z olejami odpadowymi i bioodpadami. W odniesieniu do tych pierwszych RDO obliguje do ich osobnego zbierania, w przypadkach gdy jest to technicznie wykonalne. Oleje odpadowe powinny być przetwarzane zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami i z poszanowaniem obowiązku ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska. W przypadkach gdy oleje odpadowe, zgodnie z przepisami krajowymi, podlegają wymogom regeneracji, państwa członkowskie mogą postanowić, że takie oleje odpadowe są regenerowane. Państwa członkowskie zobowiązane są zapewnić w przypadkach gdy jest to technicznie wykonalne i opłacalne ekonomicznie, aby oleje odpadowe o różnych cechach nie były mieszane i by oleje odpadowe nie były mieszane z innymi odpadami lub substancjami, jeżeli takie mieszanie stanowi przeszkodę w ich przetwarzaniu. Dla celów selektywnego zbierania olejów opadowych i ich właściwego przetwarzania państwa członkowskie mogą, w zależności od warunków krajowych, zastosować dodatkowe środki, takie jak wymagania techniczne, zasada odpowiedzialności producenta, instrumenty ekonomiczne lub dobrowolne porozumienia.

Jeżeli chodzi o bioodpady, tj. ulegające biodegradacji odpady ogrodowe i parkowe, odpady spożywcze i kuchenne z gospodarstw domowych, restauracji, placówek zbiorowego żywienia i handlu detalicznego i porównywalne odpady z zakładów przetwórstwa spożywczego (art. 3 pkt 4 RDO), to państwa członkowskie są zobowiązane zachęcać do ich selektywnego zbierania, w celu kompostowania i uzyskiwanie sfermentowanej biomasy, przetwarzania bioodpadów w sposób, który zapewnia wysoki poziom ochrony środowiska oraz do stosowania bezpiecznych dla środowiska materiałów wyprodukowanych z bioodpadów.

Dyrektywa wprowadza obowiązek utworzenia systemu zezwoleń i rejestracji na przetwarzanie odpadów. Co przy tym istotne, w rozumieniu RDO przetwarzanie oznacza procesy odzysku lub unieszkodliwiania, w tym przygotowanie poprzedzające odzysk lub unieszkodliwianie (art. 3 pkt 14 RDO). Dyrektywa wymaga także, aby zakłady lub przedsiębiorstwa, które dokonują procesów przetwarzania odpadów, zakłady lub przedsiębiorstwa, które zawodowo zajmują się zbieraniem lub transportem odpadów, brokerzy i dealerzy oraz zakłady lub przedsiębiorstwa produkujące odpady niebezpieczne podlegały okresowym kontrolom, przeprowadzanym przez właściwe organy.

Ramowa Dyrektywa Odpadowa nakłada na państwa członkowskie obowiązek zastosowania niezbędnych środków zakazujących porzucania odpadów, składowania ich w miejscach do tego nieprzeznaczonych lub niekontrolowanego gospodarowania nimi. W celu zapewnienia ich wykonania konieczne jest określenie skutecznych, proporcjonalnych i odstraszających sankcji.

DYREKTYWY DOTYCZĄCE RÓŻNYCH RODZAJÓW ODPADÓW

Rozpoczynając charakterystykę przepisów prawa UE dotyczących różnych rodzajów odpadów od przepisów odnoszących się do **odpadów komunalnych** należy stwierdzić, że zasadnicza część regulacji w tej kwestii zawarta jest w **Ramowej Dyrektywie Odpadowej**. Pewne zapisy w przedmiotowej materii zawiera jednak również **Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów**4. Nakłada ona mianowicie na państwo członkowskie obowiązek ustanowienia

4 Dz. Urz. UE L 182 , 16/07/1999, P. 0001 – 0019

strategii krajowej dotyczącej zmniejszenia ilości odpadów ulegających biodegradacji, które trafiają na składowiska. Strategia ta ma zapewnić, że do 16 lipca 2016 r. komunalne odpady ulegające biodegradacji przeznaczone na składowiska muszą zostać zredukowane do 35 % całkowitej ilości (według wagi) komunalnych odpadów ulegających biodegradacji wytworzonych w 1995 r. lub w ostatnim roku przed 1995 r., dla którego dostępne są standardowe dane Eurostat.

Zharmonizowanie krajowych środków dotyczących gospodarowania **opakowaniami i odpadami opakowaniowymi** ma zapewnić Dyrektywa 94/62/WE Parlamentu Europejskiego i z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych[5]. Dyrektywa z jednej strony ma na celu zapobieganie wpływowi opakowań i odpadów opakowaniowych na środowisko lub zmniejszanie takiego wpływu, a z drugiej strony - zapewnienie funkcjonowania rynku wewnętrznego oraz uniknięcie przeszkód w handlu i zakłócenia oraz ograniczenia konkurencji w UE. Z tych względów dyrektywa 94/62/WE ustanawia środki zmierzające w pierwszym rzędzie do zapobiegania powstawaniu odpadów opakowaniowych oraz w ramach dodatkowych zasad podstawowych, do wielokrotnego użytku opakowań, recyklingu oraz innych form odzysku odpadów opakowaniowych, a co za tym idzie zmniejszenia ilości ostatecznie unieszkodliwianych odpadów.

Dyrektywa 94/62/WE ma zastosowanie do wszystkich opakowań wprowadzanych do obrotu UE i wszystkich odpadów opakowaniowych używanych lub powstających na poziomie przemysłowym, handlowym, w biurach, sklepach, placówkach usługowych, gospodarstwach domowych lub na jakimkolwiek innym poziomie, niezależnie od zastosowanego surowca. Opakowania oznaczają przy tym wszystkie wyroby wykonane z jakichkolwiek materiałów, przeznaczone do przechowywania, ochrony, przewozu, dostarczania i prezentacji wszelkich towarów, od surowców do produktów przetworzonych, od producenta do użytkownika lub konsumenta. Wyroby „niezwrotne" przeznaczone do tych samych celów uważa się również za opakowania. „Opakowania" obejmują wyłącznie:

- opakowania handlowe lub opakowania podstawowe tj. mające stanowić towar jednostkowy, sprzedawany użytkownikowi końcowemu lub konsumentowi w miejscu zakupu,

- opakowania zbiorcze lub opakowania drugorzędne tj. stanowiące w miejscu zakupu zestaw określonej liczby towarów jednostkowych, niezależnie od tego czy są one sprzedawane w takiej postaci użytkownikowi końcowemu czy konsumentowi, czy też służą zaopatrywaniu punktów sprzedaży; można je zdjąć ze sprzedawanego produktu bez naruszania jego cech,

- opakowania transportowe lub opakowania trzeciorzędne tj. mające ułatwić przenoszenie i transport pewnej liczby towarów jednostkowych lub opakowań zbiorczych, zapobiegając powstaniu uszkodzeń przy przenoszeniu i transporcie. Opakowanie transportowe nie obejmuje kontenerów do transportu drogowego, kolejowego, wodnego i lotniczego.

Wyrób uważa się za opakowanie jeżeli odpowiada wspomnianej powyżej definicji bez uszczerbku dla innych funkcji, które opakowanie może spełniać, chyba że wyrób stanowi integralną część produktu oraz jest niezbędny do zawarcia, utrzymania lub zachowania tego produktu przez jego cały cykl żywotności a wszystkie elementy przeznaczone są do wspólnego użycia, spożycia lub usunięcia.

Wyroby wytworzone i przeznaczone do wypełnienia w punkcie sprzedaży oraz wyroby jednorazowego użytku sprzedane, wypełnione lub wytworzone lub przeznaczone do wypełnienia w punkcie sprzedaży uważane są za opakowanie w przypadku gdy spełniają funkcje opakowania.

Części składowe opakowania oraz elementy pomocnicze złączone z opakowaniem uważa się za część opakowania z którymi są złączone. Elementy pomocnicze przyczepione bezpośrednio lub przymocowane do produktu, które spełniają funkcje opakowania uważa się za opakowanie, chyba że stanowią one integralną część tego produktu a wszelkie elementy przeznaczone są do wspólnego spożycia lub usunięcia.

Przykłady ilustrujące definicję opakowania zawiera załącznik I do dyrektywy 94/62/WE. Dyrektywa zobowiązuje Komisję do dokonywania przeglądu tegoż załącznika.

Za odpady opakowaniowe dyrektywa uznaje natomiast wszelkie opakowania lub materiały opakowaniowe objęte definicją odpadów zawartą w Ramowej Dyrektywie Odpadowej, z wyjątkiem pozostałości powstających w procesie produkcji.

Dyrektywa 94/62/WE nakłada na państwa członkowskie obowiązek podjęcia środków w celu osiągnięcia następujących wartości docelowych:

1. nie później niż do dnia 30 czerwca 2001 r., co najmniej 50 % i co najwyżej 65 % wagowo odpadów opakowaniowych zostanie poddane odzyskowi lub spaleniu w zakładach spalani śmieci z odzyskiem energii,

2. nie później niż do dnia 31 grudnia 2008 r., co najmniej 60 % wagowo odpadów opakowaniowych zostanie poddane odzyskowi lub spaleniu w zakładach spalania śmieci z odzyskiem energii,

3. nie później niż do dnia 30 czerwca 2001 r., co najmniej 25 % i co najwyżej 45 % wagowo całości materiałów opakowaniowych zawartych w odpadach opakowaniowych zostanie poddane recyklingowi, z co najmniej 15 % wagowo każdego materiału opakowaniowego;

4. nie później niż do dnia 31 grudnia 2008 r., co najmniej 55 % i co najwyżej 80 % wagowo odpadów opakowaniowych zostanie poddane recyklingowi,

5. nie później niż do dnia 31 grudnia 2008 r. zostaną osiągnięte następujące minimalne wielkości

5 Dz. Urz. UE L 365 z 31.12.1994, p. 10. ze zm.; dalej jako Dyrektywa 94/62/WE

docelowe recyklingu dla materiałów zawartych w odpadach opakowaniowych:

6. 60 % wagowo dla szkła,

7. 60 % wagowo dla papieru i tektury,

8. 50 % wagowo dla metali,

9. 22,5 % wagowo dla tworzyw sztucznych, uwzględniając wyłącznie materiał który jest recyklowany z powrotem w tworzywo sztuczne,

10. 15 % wagowo dla drewna.

Na mocy art. 6 ust. 11 dyrektywy Polska uzyskała prolongatę terminu na osiągnięcie celów, o których mowa w ust. 1 lit. b), d) i e) nie później niż do 31 grudnia 2014 r.

Dyrektywa 94/62/WE nakłada na państwa członkowskie także obowiązek podjęcia niezbędnych środków zapewniających ustanowienie takich systemów zwrotu, zbiórki i odzysku opakowań i odpadów opakowaniowych, aby zapewnić: zwrot i/lub zbiórkę zużytych opakowań i/lub odpadów opakowaniowych od konsumenta lub innego użytkownika końcowego lub ze strumienia odpadów w celu ich doprowadzenia do najbardziej odpowiedniego sposobu w ramach gospodarowania odpadami, a także wielokrotny użytek lub odzysk, w tym recykling zebranych opakowań lub odpadów opakowaniowych. Konieczne jest również stworzenie systemu oznakowania i identyfikacji rodzaju materiałów opakowaniowych.

Dyrektywa wprowadza także dopuszczalne maksymalne wartości stężenia w opakowaniach lub ich częściach sumy metali ciężkich takich, jak ołów, kadm, rtęć oraz chrom sześciowartościowy.

Państwa Członkowskie podejmują niezbędne środki zapewniające utworzenie baz danych dotyczących opakowań i odpadów opakowaniowych, o ile bazy takie jeszcze nie istnieją, w sposób zharmonizowany, pozwalający na monitorowanie przez Państwa Członkowskie i Komisję realizacji celów określonych w dyrektywie. Konieczne jest również umieszczenie w planach gospodarowania odpadami sporządzanych na podstawie RDO specjalnego rozdziału dotyczącego gospodarowania opakowaniami i odpadami opakowaniowymi.

Jeżeli chodzi o **zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny**, podstawowe znaczenie mają tutaj dwie następujące dyrektywy: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/19/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (WEEE)[6] oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/65/UE z dnia 8 czerwca 2011 r. w sprawie ograniczenia stosowania niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym[7].

Dyrektywa WEEE nie ma zastosowania do:

- sprzętu niezbędnego dla ochrony podstawowych interesów bezpieczeństwa państw członkowskich, w tym broni, amunicji oraz materiałów wojskowych, przeznaczonego wyłącznie do celów wojskowych,

- sprzętu, który jest specjalnie zaprojektowany i zainstalowany jako część innego rodzaju sprzętu, który jest wyłączony z zakresu stosowania niniejszej dyrektywy lub który nie wchodzi w zakres stosowania niniejszej dyrektywy i który może spełniać swoją funkcję tylko jako część tego sprzętu,

- żarówek żarnikowych,

- sprzętu przeznaczonego do wystrzeliwania w przestrzeń kosmiczną,

- wielkogabarytowych stacjonarnych narzędzi przemysłowych,

- wielkogabarytowych stałych instalacji z wyjątkiem sprzętu, który nie jest specjalnie zaprojektowany i zainstalowany jako część tych instalacji,

- środków transportu osób lub towarów, z wyłączeniem nieposiadających homologacji typu elektrycznych pojazdów dwukołowych,

- maszyn ruchomych nieporuszających się po drogach, udostępnionych wyłącznie do użytku profesjonalnego,

- sprzętu przeznaczonego wyłącznie do celów badań i rozwoju udostępnianego jedynie na zasadzie B2B,

- wyrobów medycznych i wyrobów medycznych do diagnostyki in vitro, w przypadku gdy mogą one być źródłem zakażeń przed zakończeniem okresu ich eksploatacji, a także aktywnych wyrobów medycznych do implantacji.

Ma ona natomiast zastosowanie do sprzętu elektrycznego i elektronicznego (EEE) z kategorii wymienionych w załączniku I w okresie przejściowym od dnia 13 sierpnia 2012 r. do dnia 14 sierpnia 2018 r., a po tym okresie przejściowym – do każdego rodzaju EEE. Po okresie przejściowym każdy EEE należy zaklasyfikować do jednej z kategorii wymienionych w załączniku III do dyrektywy WEEE. W odniesieniu do tego sprzętu państwa członkowskie zobligowane są przyjąć odpowiednie środki by zminimalizować pozbywanie się WEEE jako nieposortowanych odpadów komunalnych, by zapewnić właściwe przetwarzanie wszystkich zebranych WEEE oraz by osiągnąć wysoki poziom selektywnej zbiórki WEEE, w szczególności i w pierwszym rzędzie w przypadku sprzętu działającego na zasadzie wymiany temperatury, zawierającego substancje zubożające warstwę ozonową i fluorowane gazy cieplarniane, w przypadku lamp fluorescencyjnych zawierających rtęć, paneli fotowoltaicznych i sprzętu małogabarytowego oraz małogabarytowego sprzętu informatycznego i telekomunikacyjnego.

W odniesieniu do WEEE pochodzącego z gospodarstw domowych państwa członkowskie mają zapewnić ustanowienie systemów co najmniej nieodpłatnego zwrotu takiego sprzętu posiadaczom końcowym i dystrybutorom. Z uwzględnieniem gęstości zaludnienia państwa członkowskie mają zapewnić dostępność wymaganych punktów zbie-

6 Dz. Urz. UE L 197 z 24.7.2012, s. 38
7 Dz. Urz. UE L 174 z 1.07.2011, s. 88

rania. Ponadto, dostarczając nowy produkt dystrybutorzy mają odpowiadać za zagwarantowanie, że odpady te można zwrócić do dystrybutora, co najmniej nieodpłatnie, opierając się na zasadzie bezpośredniej wzajemnej relacji, o ile sprzęt jest tego samego rodzaju i pełni te same funkcje co sprzęt dostarczony. Państwa członkowskie mogą odstąpić od wykonywania tego obowiązku, pod warunkiem że zapewniają, by zwrot WEEE nie był przez to bardziej skomplikowany dla posiadacza końcowego i by pozostawał nieodpłatny dla posiadacza końcowego. Państwa członkowskie stosujące to odstępstwo powiadomią o tym Komisję. Dystrybutorzy obowiązani są zapewnić posiadaczom końcowym – bez konieczności zakupienia odpowiednika EEE – nieodpłatne zbieranie w sklepach detalicznych o powierzchni sprzedaży poświęconej EEE wynoszącej co najmniej 400 m2 lub w ich bezpośredniej bliskości małogabarytowego WEEE (żaden z zewnętrznych wymiarów nie przekracza 25 cm), chyba że ocena pokaże, że istniejący alternatywny system zbierania może być co najmniej tak samo skuteczny. Takie oceny są dostępne publicznie.

W celu realizacji obowiązków przewidzianych dyrektywą WEEE producenci mogą ustanawiać indywidualne lub zbiorowe systemy zwrotu WEEE pochodzącego z gospodarstw domowych, a także mogą działać w ramach tych systemów.

Dyrektywa WEEE w art. 7 określa minimalne poziomy zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Do dnia 31 grudnia 2015 r. stosowany jest poziom zbiórki selektywnej wynoszący przeciętnie co najmniej 4 kilogramy WEEE pochodzącego z gospodarstw domowych na mieszkańca rocznie lub tę samą ilość WEEE co masa zebrana średnio w tym państwie członkowskim w ciągu trzech poprzedzających lat, w zależności od tego, która z tych wartości jest większa. Od 2016 r. minimalny poziom zbierania wynosi 45 % i jest obliczany na podstawie całkowitej masy WEEE zebranego zgodnie z art. 5 i 6 w danym roku w danym państwie członkowskim, wyrażonego jako procentowa wartość średniej masy EEE wprowadzonego do obrotu w poprzednich trzech latach w tym państwie członkowskim. Państwa członkowskie zapewniają, aby ilość zebranego WEEE zwiększała się stopniowo w okresie od 2016 r. do 2019 r., chyba że poziom zbierania określony w akapicie drugim został już osiągnięty. Od 2019 r. minimalny roczny poziom zbierania do osiągnięcia wynosi 65 % średniej masy EEE wprowadzonego do obrotu w trzech poprzedzających latach w danym państwie członkowskim lub alternatywnie 85 % masy WEEE wytworzonego w tym państwie członkowskim. Ze względu na niedobory infrastruktury prawodawca europejski wprowadził prolongatę dla osiągnięcia przez Polskę oraz inne niektóre „nowe" kraje członkowskie ww. poziomów zbierania. I tak od dnia 14 sierpnia 2016 r. konieczne jest osiągniecie poziomu zbierania niższego niż 45%, ale wyższego niż 40 %, średniej masy EEE wprowadzonego do obrotu w poprzednich trzech latach. Dopuszczalne jest też odroczenie terminu stopniowego zwiększania zbierania WEEE do daty ustalonej przez państwo członkowskie, jednak nie później niż do 14 sierpnia 2021 r.

Cały selektywnie zebrany sprzęt winien podlegać właściwemu przetwarzaniu. Państwa członkowskie zapewniają, aby producenci lub strony trzecie działające w ich imieniu ustanowili systemy zapewniające odzysk WEEE przy użyciu najlepszych dostępnych technik. Producenci mogą ustanawiać te systemy indywidualnie lub zbiorowo. Państwa członkowskie zapewniają, aby każdy zakład lub przedsiębiorstwo zajmujące się zbieraniem lub przetwarzaniem magazynował i przetwarzał WEEE zgodnie z wymogami technicznymi określonymi w załączniku VIII dyrektywy WEEE. Zakłady lub przedsiębiorstwa zajmujące się przetwarzaniem powinny także uzyskać zezwolenie od właściwych organów. Z kolei producenci, w tym będący dostawcami WEEE powinni podlegać wpisowi do rejestru.

Dyrektywa WEEE nakłada na państwa członkowskie obowiązek obciążenia producentów co najmniej kosztami zbierania, przetwarzania, odzysku oraz przyjaznego dla środowiska unieszkodliwiania WEEE pochodzącego z gospodarstw domowych, który został dostarczony do punktów zbierania.

Zgodnie z art. 6 dyrektywy WEEE Państwa członkowskie zakazują unieszkodliwiania zebranego selektywnie WEEE, który nie został jeszcze poddany przetwarzaniu.

Przechodząc do dyrektywy 2011/65/UE, to określa ona zasady dotyczące ograniczenia stosowania substancji niebezpiecznych w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (EEE), aby przyczynić się do lepszej ochrony zdrowia ludzi i środowiska, w tym do przyjaznego dla środowiska odzysku i unieszkodliwiania zużytego EEE. Państwa członkowskie zapewniają, by wprowadzony do obrotu EEE, włącznie z przewodami i częściami zamiennymi służącymi do jego naprawy lub ponownego użycia, aktualizacji jego funkcjonalności lub zwiększenia jego możliwości, nie zawierał substancji wymienionych w załączniku II dyrektywy. Obowiązku tego nie stosuje się jednak do przewodów lub części zamiennych służących do naprawy, ponownego użycia, aktualizacji funkcjonalności lub zwiększenia możliwości sprzętu wprowadzonego do obrotu przed dniem 1 lipca 2006 r., wyrobów medycznych wprowadzonych do obrotu przed dniem 22 lipca 2014 r., wyrobów medycznych do diagnostyki in vitro wprowadzonych do obrotu przed dniem 22 lipca 2016 r., przyrządów do nadzoru i kontroli wprowadzonych do obrotu przed dniem 22 lipca 2014 r., przyrządów do nadzoru i kontroli w obiektach przemysłowych wprowadzonych do obrotu przed dniem 22 lipca 2017 r. oraz sprzętu, który korzysta z wyłączenia i który został wprowadzony do obrotu przed datą wygaśnięcia tego wyłączenia, w zakresie, w jakim dotyczy to danego wyłączenia. Dyrektywa wyłącza stosowanie przedmiotowego obowiązku również w odniesieniu do ponownego użycia części zamiennych odzyskanych z EEE wprowadzonego do obrotu przed dniem 1 lipca 2006 r. w sprzęcie wprowadzonym do obrotu przed dniem 1 lipca 2016 r., jeżeli ponowne wykorzystanie odbywa się w zamkniętym systemie handlowym przyjmowania zwrotów, podlegającym kontroli, a konsument został powiadomiony o zastosowaniu części przeznaczonych do ponownego użycia, jak również w odniesieniu do zastosowań sprzętu wymienionych w załącznikach III i IV.

Aktem prawnym regulującym materię gospodarowania **bateriami i akumulatorami** jest dyrektywa 2006/66/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 września 2006 r. w sprawie baterii i akumulatorów oraz zużytych baterii i akumulatorów oraz uchylająca dyrektywę 91/157/EWG[8]. Ustanawia ona przepisy dotyczące wprowadzania do obrotu baterii i akumulatorów, a w szczególności zakaz wprowadzania do obrotu baterii i akumulatorów zawierających substancje niebezpieczne oraz szczegółowe przepisy dotyczące zbierania, przetwarzania, recyklingu i unieszkodliwiania zużytych baterii i akumulatorów w celu uzupełnienia odpowiednich przepisów prawnych Wspólnoty w zakresie odpadów oraz w celu wspierania wysokiego poziomu zbierania i recyklingu zużytych baterii i akumulatorów.

Jej celem jest poprawa wydajności ekologicznej baterii i akumulatorów oraz działań wszystkich gospodarczych operatorów uczestniczących w cyklu życia baterii i akumulatorów, na przykład producentów, dystrybutorów i użytkowników końcowych, a w szczególności tych operatorów, którzy biorą bezpośredni udział w przetwarzaniu i recyklingu zużytych baterii i akumulatorów.

Dyrektywę 2006/66/WE stosuje się do wszystkich rodzajów baterii i akumulatorów, niezależnie od ich kształtu, pojemności, wagi, składu materiałowego lub użycia. Spod zakresu jej stosowania wyłączono jednakże baterie i akumulatory używane w sprzęcie związanym z ochroną podstawowych interesów bezpieczeństwa państw członkowskich, broni, amunicji i sprzęcie wojennym, z wyjątkiem produktów, które nie są przeznaczone specjalnie do celów wojskowych oraz w sprzęcie przeznaczonym do wysłania w przestrzeń kosmiczną.

Dyrektywa wymaga od państw członkowskich ustanowienia zakazu wprowadzania do obrotu wszystkich baterii lub akumulatorów, które zawierają powyżej 0,0005 % wagowo rtęci, bez względu na to, czy są one wmontowane do urządzeń[9]; oraz baterii lub akumulatorów przenośnych, które zawierają powyżej 0,002 % wagowo kadmu, w tym tych, które są wmontowane do urządzeń[10]. Państwa członkowskie zobowiązane są także do ustanowienia zakazu unieszkodliwiania zużytych baterii i akumulatorów przemysłowych i samochodowych poprzez składowanie ich na składowiskach odpadów lub poprzez spalanie. Jednakże pozostałości baterii i akumulatorów, które zostały poddane zarówno przetworzeniu, jak i recyklingowi mogą być unieszkodliwiane poprzez składowanie ich na składowiskach odpadów lub poprzez spalenie.

Dyrektywa 2006/66/WE obliguje państwa członkowskie do podjęcia niezbędnych środków w celu zmaksymalizowania selektywnego zbierania zużytych baterii i akumulatorów oraz w celu zredukowania do minimum unieszkodliwiania baterii i akumulatorów w postaci mieszanych odpadów komunalnych w celu osiągnięcia wysokiego poziomu recyklingu wszystkich zużytych baterii i akumulatorów. W tym celu dyrektywa nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia odpowiednich systemów zbierania zużytych baterii i akumulatorów przenośnych, a także podjęcia środków zapewniających, iż producenci baterii i akumulatorów przemysłowych lub działające w ich imieniu osoby trzecie będą mogły odmówić odbioru zużytych baterii i akumulatorów przemysłowych od użytkowników końcowych, bez względu na ich skład chemiczny i pochodzenie. Również niezależne osoby trzecie mogą zbierać baterie i akumulatory przemysłowe. Koszty netto funkcjonowania tych systemów zbierania, przetwarzania i recyklingu ponoszą producenci lub działające w ich imieniu osoby trzecie.

Państwa Członkowskie mają także zapewnić, że producenci baterii i akumulatorów samochodowych lub osoby trzecie stworzą systemy zbierania zużytych baterii i akumulatorów samochodowych od użytkowników końcowych lub z łatwo dostępnych punktów zbierania położonych w ich najbliższej okolicy, w przypadku gdy zbieranie nie odbywa się w ramach systemów ustanawianych na mocy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/53/WE z dnia 18 września 2000 r. w sprawie pojazdów wycofanych z eksploatacji. W przypadku baterii i akumulatorów samochodowych pochodzących z prywatnych pojazdów niewykorzystywanych do celów komercyjnych systemy takie nie mogą pociągać za sobą żadnych kosztów dla użytkowników końcowych pozbywających się zużytych baterii lub akumulatorów ani obowiązku zakupu nowej baterii lub akumulatora.

Dyrektywa 2006/66/WE wprowadza następujące minimalne poziomy zbierania:

- 25 % do dnia 26 września 2012 r.,
- 45 % do dnia 26 września 2016 r.

Poziomy te są co roku monitorowane przez państwa członkowskie.

Ponadto, dyrektywa nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, iż producenci projektują urządzenia w sposób pozwalający na łatwe usunięcie zużytych baterii i akumulatorów niezależnie od producenta.

W celu osiągnięcia celów zbierania konieczne jest dostarczenie użytkownikom końcowym informacji na temat zalet zbierania selektywnego, dostępnych systemów zbierania oraz roli użytkowników końcowych w gospodarowaniu zużytymi bateriami i akumulatorami. Z tego względu dyrektywa 2006/66/WE nakłada na państwa członkowskie również obowiązki w zakresie informowania użytkowników końcowych, w szczególności poprzez kampanie informacyjne, o możliwym wpływie substancji stosowanych w bateriach i akumulatorach na środowisko i zdrowie ludzkie, zaleceniu nieunieszkodliwiania zużytych baterii i akumulatorów w formie nieposegregowanych odpadów komunalnych i zaleceniu

8 Dz. Urz. UE L 266 z 26.9.2006, s. 1, dalej jako dyrektywa 2006/66/WE.

9 Za wyjątkiem ogniw guzikowych o zawartości rtęci nie wyższej niż 2 % wagowo do dnia 1 października 2015 r.

10 Za wyjątkiem baterii i akumulatorów przenośnych przeznaczonych do użytku w systemach awaryjnych i alarmowych, w tym w oświetleniu awaryjnym, w sprzęcie medycznym lub elektronarzędziach bezprzewodowych (w odniesieniu do narzędzi wyłączenie stosuje się do dnia 31 grudnia 2016 r.).

prowadzenia selektywnego zbierania, tak aby ułatwić przetwarzanie i recykling, dostępnych dla nich systemach zbierania i recyklingu, ich roli w przyczynianiu się do recyklingu zużytych baterii i akumulatorów. Dyrektywa dokonuje także szczegółowych ustaleń w zakresie systemu etykietowania, który powinien zapewnić użytkownikom końcowym przejrzystą, rzetelną i zrozumiałą informację na temat baterii i akumulatorów oraz metali ciężkich, które zawierają. Użytkownik końcowy powinien być informowany zarówno o znaczeniu etykiety, jak i symboli chemicznych Hg, Cd i Pb.

Co istotne, państwa członkowskie mogą przerzucić obowiązki w zakresie informowania użytkowaników końcowych na podmioty gospodarcze.

Naruszenia przepisów krajowych transponujących dyrektywę 2006/66/WE muszą zostać obwarowane skutecznymi, proporcjonalnymi i odstraszającymi sankcjami.

Kolejną z dyrektyw, odnoszących się do określonej grupy odpadów jest dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/53/WE z dnia 18 września 2000 r. w sprawie **pojazdów wycofanych z eksploatacji**[11]. Jej celem jest zapobieganie powstawaniu odpadów z pojazdów, a ponadto ponowne użycie i recykling lub inne formy odzysku pojazdów wycofanych z eksploatacji i ich części, aby zmniejszyć ilość odpadów do unieszkodliwienia i polepszyć wyniki działań związanych z ochroną środowiska, podejmowanych przez wszystkie podmioty gospodarcze zaangażowane w pełny cykl życia pojazdu, a szczególnie bezpośrednio zaangażowane w przetwarzanie pojazdów wycofanych z eksploatacji. Dyrektywa dotyczy pojazdów oraz pojazdów wycofanych z eksploatacji łącznie z częściami oraz materiałami – niezależnie od tego, czy są to części i materiały dostarczone przez producenta, czy też wmontowane jako części zamienne lub zastępcze. Obejmuje ona przede wszystkim:

- pojazdy silnikowe, które mają co najmniej cztery koła, są przeznaczone do transportu ludzi oraz posiadają maksymalnie dziewięć miejsc siedzących (kategoria M1),
- pojazdy silnikowe, które mają co najmniej cztery koła, są przeznaczone do transportu towarów, których maksymalny ciężar nie przekracza 3,5 tony (kategoria N1),
- pojazdy silnikowe trójkołowe.

Państwa członkowskie muszą wdrożyć system zbiórki odpadów pochodzących z pojazdów. Zapewniają one także przekazanie pojazdów wycofanych z eksploatacji do uprawnionych zakładów przetwarzania. Po przekazaniu pojazdu do uprawnionego zakładu przetwarzani (albo, jeżeli państwo członkowskie na to zezwoli – do producenta, sprzedawcy albo punktu zbierania działającego w imieniu uprawnionego zakładu) właściciel lub posiadacz pojazdu otrzyma świadectwo złomowania. Przedstawienie tego świadectwa jest warunkiem wyrejestrowania pojazdu. Koszty bądź ich część wynikające z przekazania pojazdu do zakładu przetwarzania są ponoszone przez producenta.

Dyrektywa zobowiązuje państwa członkowskie do zorganizowania magazynowania i przetwarzania pojazdów zgodnie z ogólnymi wymaganiami RDO oraz minimalnymi wymaganiami technicznymi określonymi w załączniku I do dyrektywy 2000/53/WE. Przed rozpoczęciem operacji przetwarzania uprawnione zakłady przetwarzania muszą oczyścić pojazdy wycofane z eksploatacji oraz odzyskać te części, które są szkodliwe dla środowiska.

Państwa członkowskie muszą zapewnić, że producenci pojazdów, w porozumieniu z producentami materiałów i wyposażenia, stosują normy znakowania części i materiałów, w szczególności dla ułatwienia identyfikacji tych części i materiałów, które nadają się do ponownego użycia i odzyskiwania. Za stworzenie europejskich norm znakowania odpowiada Komisja Europejska.

Podmioty gospodarcze zajmujące się produkcją, dystrybucją czy demontażem muszą opublikować informacje dotyczące:

- projektowania pojazdów i ich części (ich łatwości do odzyskiwania i recyklingu),
- przetwarzania pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- rozwoju i optymalizacji sposobów ponownego użycia, recyklingu i odzysku pojazdów wycofanych z eksploatacji i ich części,
- postępu osiągniętego w zakresie odzysku i recyklingu.

Co trzy lata państwa członkowskie przekazują KE sprawozdanie oparte na tych informacjach. Każde sprawozdanie ma postać kwestionariusza przygotowanego przez Komisję. Kwestionariusze te pozwalają KE na zdobycie wiedzy o ewentualnych zmianach w zakresie sprzedaży pojazdów silnikowych, przemysłu zbierania, demontażu, strzępienia, odzyskiwania i recyklingu. W ciągu dziewięciu miesięcy następujących po otrzymaniu sprawozdań państw członkowskich Komisja publikuje sprawozdanie dotyczące wdrażania niniejszej dyrektywy.

Ponownie użycie i odzyskiwanie (recykling, odzyskiwanie, regeneracja itp.) części pojazdów muszą mieć charakter priorytetowy. Celem dyrektywy 2000/53/WE jest bowiem zwiększenie poziomu ponownego użycia i odzyskiwania. W związku z tym dyrektywa wprowadza poziomy powtórnego użycia i odzysku w odniesieniu do średniej masy na pojazd i na rok:

- 85% najpóźniej do 1 stycznia 2006 r.,
- 95% najpóźniej do 1 stycznia 2015 r.

Poziom powtórnego użycia i wykorzystania musi wynosić (w odniesieniu do średniej masy pojazdu i roku):

- 80% najpóźniej do 1 stycznia 2006 r.,
- 85% najpóźniej do 1 stycznia 2015 r.

11 Dz. Urz. UE L 269 z 21.10.2000, s.34, dalej jako dyrektywa 2000/53/WE.

W przypadku pojazdów wyprodukowanych przed rokiem 1980 cele są mniej wygórowane.

Na podstawie propozycji Komisji Parlament Europejski oraz Rada ustanowią cele dotyczące odzysku i powtórnego użycia oraz powtórnego użycia i wykorzystania w okresie po roku 2015.

Państwa Członkowskie powinny zapewnić, aby przepisy dyrektywy 2000/53/WE były wprowadzane z poszanowaniem zasad konkurencji, w szczególności w zakresie dostępu małych i średnich przedsiębiorstw do rynku zbierania pojazdów wycofanych z eksploatacji, ich demontażu, przetwarzania i recyklingu.

Środki, procedury i wskazówki mające na celu zapobieganie lub zmniejszanie, w najszerszym możliwym zakresie, wszelkim niekorzystnym skutkom dla środowiska, w szczególności dla wody, powietrza, gleby, fauny i flory oraz krajobrazu, oraz wszelkich wynikających z tego zagrożeń dla zdrowia ludzkiego, spowodowanych gospodarowaniem **odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego** ustanawia dyrektywa 2006/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego oraz zmieniająca dyrektywę 2004/35/WE[12]. Dyrektywa obejmuje gospodarowanie odpadami pochodzącymi z poszukiwania, wydobywania, przeróbki i magazynowania surowców mineralnych oraz z działalności odkrywkowej (odpadami wydobywczymi). Spod zakresu obowiązywania dyrektywy wyłączone są jednak:

- odpady powstałe w wyniku poszukiwania, wydobywania i przeróbki surowców mineralnych oraz z działalności odkrywkowej, które nie pochodzą jednak bezpośrednio z takich prac,

- odpady pochodzące z morskiego poszukiwania, wydobywania i przeróbki surowców mineralnych,

- wtłaczanie wody i powtórne wtłaczanie wypompowanych wód podziemnych, zgodnie z programem działania przewidywanym przez dyrektywę 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej[13].

Dyrektywa w art. 4 wprowadza ogólne wymagania dotyczące gospodarowania odpadami wydobywczymi. Należy do nich zagospodarowywanie odpadów wydobywczych bez zagrażania zdrowiu ludzkiemu oraz bez stosowania procesów lub metod, które mogłyby szkodzić środowisku, w szczególności bez ryzyka dla wody, powietrza, gleby oraz fauny i flory, bez powodowania immisji w postaci hałasu lub zapachów, a także bez niekorzystnych skutków dla krajobrazu lub miejsc o szczególnym znaczeniu. Państwa Członkowskie podejmują również niezbędne środki w celu wprowadzenia zakazu porzucania, wyrzucania lub niekontrolowanego składowania odpadów wydobywczych. Konieczne jest zapobieganie lub zmniejszenie w możliwie najszerszym zakresie, wszelkich niekorzystnych skutków dla środowiska i zdrowia ludzkiego, powstałych w wyniku gospodarowania odpadami wydobywczymi. Obejmuje to zarządzanie jakimkolwiek obiektem unieszkodliwiania odpadów, również po jego zamknięciu, oraz zapobieganie poważnym wypadkom mającym związek z tym obiektem oraz ograniczanie ich konsekwencji dla środowiska i zdrowia ludzkiego.

W celu zminimalizowania przeróbki, odzysku oraz unieszkodliwiania odpadów wydobywczych osoba fizyczna lub prawna odpowiedzialna za gospodarowanie odpadami wydobywczymi (w tym za tymczasowe magazynowanie, fazę eksploatacyjną i poeksploatacyjną) sporządza plan gospodarowania odpadami uwzględniając zasadę zrównoważonego rozwoju. Dyrektywa określa minimalną zawartość tego planu, zobowiązuje także do jego przeglądu lub – jeżeli to konieczne – zmiany co 5 lat. Plan jest zatwierdzany i monitorowany przez właściwy organ państwa członkowskiego.

Dyrektywa zawiera również przepisy dotyczące budowy i zarządzania obiektami unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, systemu ich klasyfikacji, ich eksploatacji, a także procedur zamknięcia i po zamknięciu obiektu unieszkodliwiania odpadów. Z obowiązków w tym zakresie zwolnione są niektóre kategorie odpadów (odpady obojętne i niezanieczyszczona gleba oraz odpady z wydobywania, przeróbki i magazynowania torfu), chyba, że są składowane w obiekcie unieszkodliwiania odpadów sklasyfikowanych zgodnie z załącznikiem III do dyrektywy jako obiekt kategorii A.

W zakresie **polichlorowanych bifenyli i polichlorowanych trifenyli (PCB/PCT)**, podstawy gospodarowania reguluje Dyrektywa rady 96/59/WE z dnia 16 września 1996 r. w sprawie unieszkodliwiania polichlorowanych bifenyli i polichlorowanych trifenyli (PCB/PCT)[14]. Dyrektywa obejmuje PCB, do których zalicza: polichlorowane difenyle, polichlorowane trifenyle, monometylotetrachlorodifenylometan, monometylodichlorodifenylometan, monometylodibromodifenylometan oraz dowolną mieszaninę zawierającą którąkolwiek z wyżej wymienionych substancji w całości powyżej 0,005 % w masie.

Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki do zapewnienia, że zużyte PCB zostały unieszkodliwione, a PCB i urządzenia zawierające PCB zostały jak najszybciej poddane dekontaminacji lub unieszkodliwieniu. Dekontaminacja i/lub unieszkodliwienie urządzeń oraz PCB w nich zawartych ma być przeprowadzone najpóźniej do końca 2010 r. W tym celu państwa członkowskie przeprowadzają inwentaryzację urządzeń o zawartości PCB powyżej 5 dm3 oraz przesyłają Komisji podsumowania tych inwentaryzacji. W przypadku kondensatorów próg 5 dm3 uznaje się za próg obejmujący wszystkie oddzielne elementy złożonego zespołu. Obowiązek dekontaminacji obejmuje również transformatory zawierające w masie powyżej 0,05 % PCB.

Konieczne jest wprowadzenie zakazu oddzielania PCB od innych substancji w celu ponownego użycia PCB. Państwa Członkowskie wprowadzają też zakaz dolewania PCB w transformatorach.

12 Dz. Urz. UE L 102 z 11.4.2006, s. 15 ze zm.; dalej jako dyrektywa 2006/21/WE/

13 Dz. Urz. UE L 327 z 22.12.2000, s. 1 ze zm.

14 Dz. Urz. UE L 243 z 24.09.1996, s. 31.

Do odpadów pochodzących z przemysłu **dwutlenku tytanu** odnosi się Dyrektywa Rady z dnia 20 lutego 1978 r. w sprawie odpadów pochodzących z przemysłu ditlenku tytanu (78/176/EWG)[15]. Dwutlenek tytanu (biel tytanowa) jest stosowany jako pigment do produkcji papieru, żywności, tworzyw sztucznych, kosmetyków, farmaceutyków, porcelany, farb, emalii, jako stabilizator koloru szkliw, a także w nowoczesnych technologiach. W związku z tym prawodawca europejski uznał za konieczne ustanowienie w odniesieniu do odpadów pochodzących z przemysłu ditlenku tytanu specjalnego systemu, który zapewni ochronę zdrowia ludzi i środowiska przed szkodliwymi skutkami niekontrolowanego odprowadzania, usuwania lub zwałowania tych odpadów.

Dyrektywa zakazuje odprowadzania, zatapiania, składowania, zwałowania oraz wtryskiwania odpadów, chyba że wcześniej zostanie wydane zezwolenie przez właściwe władze państwa członkowskiego, na którego terytorium odpady powstają. Uprzednie zezwolenie wydawane jest przez właściwe władze Państwa Członkowskiego:

- na którego terytorium odpady są odprowadzane, składowane, zwałowane albo wtryskiwane,
- z którego terytorium są odprowadzane lub zatapiane.

Zezwolenie jest wydawane jedynie na czas ograniczony. Może być przedłużane.

15 Dz. Urz. UE L 054 z 25.2.1978, s. 19) ze zm.

Niezależnie od metody i zakresu przetwarzania odpadów, ich odprowadzaniu, zatapianiu, składowaniu, zwałowaniu oraz wtryskiwaniu do środowiska towarzyszy monitorowanie odpadów i danego środowiska, określone w załączniku II do dyrektywy, przy uwzględnieniu aspektów fizycznych, chemicznych, biologicznych i ekologicznych.

Ponadto dyrektywa nakłada na państwa członkowskie obowiązek opracowania programów stopniowego zmniejszania i ostatecznej eliminacji zanieczyszczeń powodowanych przez odpady pochodzące z istniejących zakładów przemysłowych.

Dodatkowe wymagania w odniesieniu do nadzorowania i monitorowania wpływu odpadów pochodzących z przemysłu dwutlenku tytanu na środowisko naturalne określa dyrektywa Rady z dnia 3 grudnia 1982 r. w sprawie procedur nadzorowania i monitorowania środowiska naturalnego w odniesieniu do odpadów pochodzących z przemysłu ditlenku tytanu (82/883/EWG)[16]. Natomiast dyrektywa Rady 92/112/EWG z dnia 15 grudnia 1992 r. w sprawie procedur harmonizacji programów mających na celu ograniczanie i ostateczną eliminację zanieczyszczeń powodowanych przez odpady pochodzące z przemysłu ditlenku tytanu[17] nakłada na państwa członkowskie obowiązek ograniczenia emisji do atmosfery odpadów z przemysłu ditlenku tytanu, a także zakaz zrzutu odpadów stałych, odpadów mocnych kwasów, przetworzonych, odpadów słabo kwaśnych lub odpadów zneutralizowanych.

16 Dz. Urz. UE L 387 z 31.12.1982, s. 1 ze zm.
17 Dz. Urz. UE L 409 z 31.12.1992, s. 11 ze zm.

W stosunku do wszystkich odpadów z przemysłu ditlenku tytanu, w szczególności odpadów objętych zakazem składowania w wodach lub emisji do atmosfery konieczne jest zapobieganie ich powstawaniu lub ich ponowne wykorzystanie, gdy jest to możliwe ze względów technicznych i uzasadnione ekonomicznie, albo ponowne wykorzystanie lub unieszkodliwienie bez zagrożenia zdrowia ludzi i powodowania szkód w środowisku. To samo ma zastosowanie do odpadów powstających przy ponownym wykorzystaniu lub unieszkodliwianiu wyżej wymienionych odpadów.

PRAWO POLSKIE

PRAWO OCHRONY ŚRODOWISKA I USTAWA O ODPADACH

W polskim systemie gospodarowania odpadami podstawowe znaczenie należy przypisać dwóm ustawom: ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska[18] oraz ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach[19]. Pierwsza z nich określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów. Zawiera ona przepisy odnoszące się w zasadzie do wszystkich regulacji z dziedziny prawa ochrony środowiska i reguluje m. in. podstawowe zagadnienia prawa emisyjnego (zasady funkcjonowania urządzeń i instalacji, wydawania, wygaśnięcia, cofnięcia i ograniczenia pozwoleń emisyjnych), zagadnienia dotyczące wytwarzania i gospodarowania substancjami i produktami, państwowy monitoring środowiska oraz zasady ponoszenia opłat za korzystanie ze środowiska (w tym opłat podwyższonych) oraz wymiaru administracyjnych kar pieniężnych ponoszonych za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska.

18 Tekst jedn. Dz. U. 2013, poz. 1232 ze zm.; dalej powoływana jako p.o.ś.
19 Dz. U. 2013, poz. 21 ze zm.; dalej powoływana jako u.odp.

Regulacje zawarte w p.o.ś. są uszczegóławiane i modyfikowane przez przepisy innych ustaw. W odniesieniu do gospodarki odpadami pierwszorzędne znaczenie ma tutaj u.odp. Dodatkowo jednak ustawa ta jest uszczegóławiana przepisami ustaw dotyczących gospodarki poszczególnymi rodzajami odpadów (jak odpady komunalne, odpady opakowaniowe). Powoduje to liczne problemy interpretacyjne po stronie praktyków.

W dziedzinie gospodarki odpadami podstawową zasadą jest zasada „zanieczyszczający płaci" (polluter pays principle) sformułowana w art. 7 p.o.ś. Zgodnie z tym przepisem, podmiot powodujący zanieczyszczenie środowiska ponosi koszty usunięcia skutków tego zanieczyszczenia. Z kolei podmiot mogący spowodować zanieczyszczenie środowiska, ponosi koszty zapobiegania temu zanieczyszczeniu.

Zasada „zanieczyszczający płaci" stanowi rdzeń regulacji dotyczących gospodarki odpadami, w tym u.odp. Ustawa określa obowiązki wytwórców odpadów, ich posiadaczy, gospodarujących odpadami, sprzedawców i pośredników w obrocie odpada-

mi, a także organów administracji publicznej w zakresie gospodarki odpadami. Jej celem jest zapobieganie i zmniejszanie negatywnego wpływu na środowisko oraz zdrowie ludzi wynikającego z wytwarzania odpadów i gospodarowania nimi oraz ograniczenie ogólnych skutków użytkowania zasobów i poprawa efektywności takiego użytkowania.

W rozumieniu u.odp. odpadem jest każda substancja lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany (art. 3 ust. 1 pkt 6 u.odp.). Na mocy art. 2 u.odp. definicja ta nie obejmuje jednak:

1. gazów i pyłów wprowadzanych do atmosfery,

2. gruntu w pierwotnym położeniu (w miejscu), w tym niewydobytej zanieczyszczonej gleby, i budynków trwale związanych z gruntem,

3. niezanieczyszczonej gleby i innych materiałów występujących w stanie naturalnym, wydobytych w trakcie robót budowlanych, pod warunkiem, że materiał ten zostanie wykorzystany do celów budowlanych w stanie naturalnym na terenie, na którym został wydobyta,

4. odpadów promieniotwórczych,

5. wycofanych z użytku materiałów wybuchowych,

6. biomasy w postaci:

KLUCZOWE POJĘCIA USTAWY O ODPADACH

odpady – każda substancja lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest zobowiązany (art. 3 ust. 1 pkt 6)

posiadacz odpadów – wytwórca odpadów lub osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej będąca w posiadaniu odpadów; domniemywa się, że władający powierzchnią ziemi jest posiadaczem odpadów znajdujących się na nieruchomości (art. 3 ust. 1 pkt 19)

wytwórca odpadów – każdy, którego działalność lub bytowanie powoduje powstawanie odpadów (pierwotny wytwórca odpadów) oraz każdy, kto przeprowadza wstępną obróbkę, mieszanie lub inne działania powodujące zmianę charakteru lub składu tych odpadów; wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątania, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba że umowa o świadczenie usługi stanowi inaczej (art. 3 ust. 1 pkt 32)

pośrednik w obrocie odpadami – każdy, kto organizuje przetwarzanie odpadów w imieniu innych podmiotów, w tym również podmiot, który nie obejmie odpadów w fizyczne posiadanie (art. 3 ust. 1 pkt 20)

sprzedawca odpadów – podmiot, który nabywa a następnie zbywa odpady, we własnym imieniu, w tym również podmiot, który nie obejmuje odpadów w fizyczne posiadanie (art. 3 ust. 1 pkt 27)

KLUCZOWE DEFINICJE USTAWY O ODPADACH

odzysk – jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów, które w przeciwnym przypadku zostałyby użyte do spełnienia danej funkcji, lub w wyniku którego odpady sa przygotowywane do spełnienia takiej funkcji w danym zakladzie lub ogólnie w gospodarce

przetwarzanie – procesy odzysku lub unieszkodliwiania, w tym przygotowanie poprzedzające odzysk lub unieszkodliwienie **recykling** – odzysk, w ramach którego odpady są ponownie przetwarzane na produkty, materiały lub substancje wykorzystywane są w pierwotnym celu lub innych celach; obejmuje ponowne przetwarzanie materiału organicznego (recykling organiczny), nie obejmuje odzysku energii i ponownego przetwarzania na materiały, które mają być wykorzystywane jako paliwa lub do celów wypełniania wyrobisk (art. 3 ust. 1 pkt 23)

zbieranie odpadów – gromadzenie odpadów przed ich transportem do miejsc przetwarzania, w tym wstępne sortowanie nieprowadzące do zasadniczej zmiany charakteru i składu odpadów i niepowodujące zmiany klasyfikacji odpadów oraz tymczasowe magazynowanie odpadów przez prowadzącego ich zbieranie (art. 3 ust. 1 pkt 34)

unieszkodliwianie odpadów – proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii (art. 3 ust. 1 pkt 30)

przygotowanie do ponownego użycia – odzysk polegający na sprawdzeniu, czyszczeniu lub naprawie, w ramach którego produkty lub części produktów, które wcześniej stały się odpadami są przygotowywane do tego, aby mogły być ponownie wykorzystywane bez jakichkolwiek innych czynności wstępnego przetwarzania (art. 3 ust. 1 pkt 22)

gospodarowanie odpadami – zbieranie, transport, przetwarzanie odpadów, łącznie z nadzorem nad tego rodzaju działaniami, również późniejsze postępowanie z miejscami unieszkodliwiania odpadów oraz działania wykonywane w charakterze sprzedawcy lub pośrednika (art. 3 ust. 1 pkt 2)

■ odchodów podlegających przepisom rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002[20],

■ słomy,

■ innych, niebędących niebezpiecznymi, naturalnych substancji pochodzących z produkcji rolniczej lub leśnej,

7. wykorzystywanej w rolnictwie, leśnictwie lub do produkcji energii z takiej biomasy za pomocą procesów lub metod, które nie są szkodliwe dla środowiska ani nie stanowią zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi,

8. osadów przemieszczanych w obrębie wód powierzchniowych w celu związanym z gospodarowaniem wodami lub drogami wodnymi, zarządzaniem wodami lub urządzeniami wodnymi lub ochroną przed powodzią bądź ograniczaniem skutków powodzi i susz, rekultywacją, refulacją, pozyskiwaniem lub uzdatnianiem terenu, jeżeli osady te nie są niebezpieczne,

9. ścieków,

10. produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, w tym produktów prze-tworzonych, objętych rozporządzeniem (WE) nr 1069/2009, z wyjątkiem tych, które są odpadami przewidzianymi do składowania na składowisku odpadów albo do przekształcania termicznego lub do wykorzystania w zakładzie produkującym biogaz lub w kompostowni, zgodnie z tym rozporządzeniem,

11. zwłok zwierząt, które poniosły śmierć w inny sposób niż przez ubój, w tym zwierząt uśmierconych w celu wyeliminowania chorób epizootycznych, i które są unieszkodliwiane zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1069/2009,

12. mas ziemnych lub skalnych przemieszczanych w związku z wydobywaniem kopalin ze złóż, jeżeli koncesja na wydobywanie kopalin ze złóż lub plan ruchu zakładu górniczego zatwierdzony decyzją, o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze[21], lub miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego określają warunki i sposób ich zagospodarowania,

13. dwutlenku węgla przeznaczonego do podziemnego składowania w celu przeprowadzenia projektu demonstracyjnego wychwytu i składowania dwu -tlenku węgla w rozumieniu art. 1 ust. 3 pr.g.g.

Za odpad nie zostaną również uznane przedmioty przekazane do dalszego używania zgodnie z ich przeznaczeniem.

Zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci" zawartą w art. 22 u.odp., koszty gospodarowania odpadami są ponoszone przez pierwotnego wytwórcę odpadów lub przez obecnego lub poprzedniego posiadacza odpadów. Z przedmiotową zasadą koresponduje wyrażona w tym samym przepisie zasada rozszerzonej odpowiedzialności producenta. Stanowi ona, iż w przypadkach określonych w przepisach odrębnych koszty gospodarowania odpadami ponosi producent produktu lub podmiot wprowadzający produkt na terytorium kraju, określony w tych przepisach.

Ustawa wskazuje zasady klasyfikacji odpadów. Odpady klasyfikuje się poprzez ich zaliczenie do odpowiedniej grupy, podgrupy i rodzaju odpadów. Odpady wskazane w katalogu odpadów jako niebezpieczne są odpadami niebezpiecznymi.

Katalog odpadów powinien określić minister właściwy do spraw środowiska; obecnie katalog ten na podstawie przepisów przejściowych u.odp. określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów[22], jednak utraci ono moc z dniem 24.01.2015 r. Co istotne, u.odp. zobowiązuje ministra, aby wydając nowe rozporządzenie w sprawie katalogu odpadów uwzględnił wartości graniczne stężeń niebezpiecznych dla składników odpadów określone w decyzji Komisji Europejskiej[23].

W odniesieniu do klasyfikacji odpadów niebezpiecznych, ustawa zawiera zakaz zmiany klasyfikacji odpadów niebezpiecznych na odpady inne niż niebezpieczne przez ich rozcieńczanie lub mieszanie ze sobą lub z innymi odpadami, substancjami lub materiałami prowadzące do obniżenia początkowego stężenia substancji niebezpiecznych do poziomu niższego niż poziom określający odpad jako niebezpieczny. Jednocześnie ustawa daje posiadaczowi odpadów możliwość wykazania, że odpady wymienione jako niebezpieczne nie są faktycznie odpadami niebezpiecznymi i wprowadza w tym zakresie stosowną procedurę.

Ustawa definiuje również kryteria uznawania przedmiotów lub substancji za produkt uboczny, a także wprowadza zasady utraty przez określone rodzaje odpadów statusu odpadu na skutek poddania ich odzyskowi (w tym recyklingowi).

Za produkt uboczny uznaje się substancje lub przedmioty powstające wyłącznie w wyniku procesu produkcyjnego, którego podstawowym celem nie jest ich produkowanie[24], jeżeli łącznie spełnio-

20 Dz. Urz. UE L 300 z 14.11.2009, s. 1, z późn. zm.

21 Tekst jedn. Dz. U. 2014, poz. 613 z późn. zm.; dalej powoływane jako pr.g.g.

22 Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz.1206.

23 Praktycy zwracają tutaj uwagę, że projekt nowego rozporządzenia nie zawiera stężeń granicznych składników niebezpiecznych zawartych w art. 2 obowiązującej aktualnie Decyzji Komisji 2000/532/WE z dnia 3 maja 2000 r. ustanawiającej listę odpadów. Może to mieć istotne skutki dla planowania i uzgadniania procesów recyklingu, które mogą być na odpadzie przeprowadzone. Dla ich prawidłowego zaplanowania i uzgodnienia kluczowe znaczenie ma bowiem wiedza o właściwościach niebezpiecznych odpadu, a planowane utrzymanie aktualnego sposobu klasyfikacji odpadów wiedzy takiej nie gwarantuje. Zob. bliżej M. Malicka, *Klasyfikacja odpadów według Polaka i według przepisów Unii Europejskiej*, Nowoczesna Gospodarka Odpadami, Nr 2(5) 2014.

24 Np. w przypadku materiałów z remontów i rozbiórki możemy mówić o procesie przygotowania do ponownego użycia, materiały te również nie mogą być traktowane jako produkty uboczne (brak procesu produkcyjnego) .

ne są następujące warunki:

1. dalsze wykorzystywanie przedmiotu lub substancji jest pewne,

2. przedmiot lub substancja mogą być wykorzystywane bezpośrednio bez dalszego przetwarzania, innego niż normalna praktyka przemysłowa,

3. dany przedmiot lub substancja są produkowane jako integralna część procesu produkcyjnego,

4. dana substancja lub przedmiot spełniają wszystkie istotne wymagania, w tym prawne, w zakresie produktu, ochrony środowiska oraz życia i zdrowia ludzi, dla określonego wykorzystania tych substancji lub przedmiotów i wykorzystanie takie nie doprowadzi do ogólnych negatywnych oddziaływań na środowisko, życie lub zdrowie ludzi.

Następuje ono na podstawie zgłoszenia wytwórcy takiego przedmiotu lub substancji, o ile w terminie 3 miesięcy od otrzymania zgłoszenia Marszałek Województwa nie wyrazi sprzeciwu w drodze decyzji administracyjnej.

Z kolei utrata statusu odpadu dotyczy określonych rodzajów odpadów, poddanych procesowi odzysku, w tym recyklingu, i spełniających łącznie następujące kryteria:

1. dana substancja lub przedmiot jest powszechnie stosowana do konkretnych celów,

2. istnieje rynek takich substancji lub przedmiotów bądź popyt na nie,

3. dana substancja lub przedmiot spełniają wymagania techniczne dla zastosowania konkretnych celów oraz wymagania obowiązujących przepisów i norm mających zastosowanie do produktów,

4. zastosowanie danej substancji lub przedmiotu nie prowadzi do niekorzystnych skutków dla życia lub zdrowia ludzkiego lub środowiska.

Dodatkowo konieczne jest spełnienie warunków określonych w rozporządzeniu Komisji (UE) nr 1179/2012 z dnia 10 grudnia 2012 r. ustanawiające kryteria określające, kiedy stłuczka szklana przestaje być odpadem na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE oraz w rozporządzeniu Rady (UE) nr 333/2011 zawierające kryteria utraty statusu odpadu przez złom żelaza, stali i aluminium. (dokument ten obowiązuje od dnia 9 października 2011 r.).

Utrata statusu odpadów musi zostać uwzględniona w zezwoleniu na odzysk lub w pozwoleniu na wytwarzanie uwzględniającym odzysk lub pozwoleniu zintegrowanym. Uwzględnienie w decyzji dotyczy także przygotowania do ponownego użycia.

Zarówno produkty uboczne, jak i przedmioty oraz substancje, które utraciły status odpadu nie mogą być magazynowane z odpadami, jak też w miejscach przeznaczonych do magazynowania lub składowania odpadów.

Hierarchia gospodarowania odpadami określona w ustawie, jest analogiczna jak hierarchia z RDO. Gospodarka odpadami powinna być prowadzona w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz środowiska. Gospodarowanie odpadami nie może w szczególności:

1. powodować zagrożenia dla wody, powietrza, gleby, roślin lub zwierząt,

2. powodować uciążliwości przez hałas lub zapach,

3. wywoływać niekorzystnych skutków dla terenów wiejskich lub miejsc o szczególnym znaczeniu.

Ponadto zakazuje się postępowania z odpadami w sposób sprzeczny z przepisami o ochronie środowiska.

Każde działanie powodujące lub mogące powodować powstanie odpadów, powinno być planowane, projektowane i prowadzone przy użyciu takich sposobów produkcji lub form usług oraz surowców i materiałów, aby w pierwszej kolejności zapobiegać powstawaniu odpadów lub ograniczać ilość odpadów i ich negatywne oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz na środowisko. Obowiązek ten obejmuje również wytwarzanie produktów, ich użycie oraz postępowanie z produktami po zakończeniu ich użycia.

Jeżeli powstaniu odpadów nie udało się zapobiec, powinny one zostać przygotowane do ponownego użycia lub poddania ich recyklingowi. O ile nie jest

HIERARCHIA SPOSOBÓW POSTĘPOWANIA Z ODPADAMI

1. zapobieganie powstawaniu odpadów
2. przygotowywanie do ponownego użycia
3. recykling
4. inne procesy odzysku
5. unieszkodliwianie

to możliwe z przyczyn technologicznych lub nie jest uzasadnione z przyczyn ekologicznych lub ekonomicznych, odpady należy poddać innym procesom odzysku. Odpady, których poddanie odzyskowi nie było możliwe należy unieszkodliwiać, przy czym najmniej pożądanym sposobem gospodarowania odpadami jest ich unieszkodliwianie poprzez składowanie. Organy administracji publicznej w zakresie swojej właściwości mają podejmować działania wspierające ponowne użycie i przygotowanie do ponownego użycia odpadów, w szczególności poprzez zachęty ekonomiczne i zachęty do tworzenia sieci ponownego wykorzystania i napraw oraz wspieranie takich sieci.

W art. 19 ust. 2 u.odp. na organy jednostki sektora finansów publicznych nałożono obowiązek stoso-

wania kryteriów ponownego użycia lub przygotowania do ponownego użycia odpadów przy udzielaniu zamówień publicznych, o ile ponowne użycie lub ponowne przygotowanie do ponownego użycia odpadów jest możliwe.

Jedną z podstawowych zasad w gospodarce odpadami jest **zasada bliskości**. Obejmuje ona wszystkie rodzaje odpadów i zobowiązuje w pierwszej kolejności do przetwarzania tych odpadów w miejscu ich powstawania. Te odpady, które nie mogą być przetworzone w miejscu ich powstania, przekazuje się do najbliżej położonych miejsc, w których mogą być przetworzone. Konieczne jest przy tym zachowanie hierarchii gospodarowania odpadami i zasad najlepszej dostępnej techniki lub technologii.

W odniesieniu do stosowania komunalnych osadów ściekowych i unieszkodliwiania zakaźnych odpadów weterynaryjnych, jest to zabronione poza obszarem województwa, na którym zostały wytworzone. Wyjątek od tej zasady dotyczy sytuacji, w których odległość z miejsca wytwarzania odpadów do miejsca ich stosowania (w przypadku komunalnych osadów ściekowych) albo unieszkodliwienia (w przypadku zakaźnych odpadów weterynaryjnych) jest mniejsza od odległości do miejsca stosowania albo unieszkodliwiania położonego na obszarze tego samego województwa.

Z kolei w odniesieniu do zmieszanych odpadów komunalnych, pozostałości z sortowania odpadów komunalnych oraz pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania oraz odpadów zielonych, ustawa zabrania ich przetwarzania poza obszarem regionu gospodarki odpadami komunalnymi, na którym zostały wytworzone. Regiony te ustalane są w planach gospodarki odpadami przyjmowanych przez sejmiki województw i to na tym etapie następuje wdrożenie zasady bliskości. Podmiot gospodarujący odpadami nie ma możliwości wyboru instalacji innej, niż wskazana w planie gospodarowania odpadami (poza wyjątkami wskazanymi w ustawie z dnia z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach[25]). Dal temu wyraz Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu w wyroku II SA/Wr 264/14:

„Okoliczność, że z terenu gminy K. jest bliżej do instalacji we W. niż do instalacji w R. nie może zwalniać skarżącej spółki z wykonania obowiązków nałożonych na nią z mocy prawa. Skoro ustawodawca zdecydował, że zasadą jest kierowanie zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania do regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, a wyjątki od tej zasady wynikają z wyraźnych regulacji ustawowych, to ocena, czy zachodzą te wyjątki nie może być dowolna i dokonywana przez podmioty zobowiązane do kierowania wspomnianych odpadów do regionalnej instalacji do ich przetwarzania."

Stanowisko to jest zbieżne ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie C292/12 Ragn-Sells AS.

25 Tekst jedn. Dz. U. 2013, poz. 1399.

Dodatkowo u.odp. wprowadza zakaz zbierania zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów zielonych, poza regionem gospodarki komunalnej, na którym zostały wytworzone. Zakaz ten jest uzupełnieniem ww. przepisów dotyczących zasady bliskości. Ma on na celu zapewnienie strumienia odpadów dla istniejących jak i nowo budowanych instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych.

W przypadku regulacji dotyczących zbierania odpadów, ustawa wprowadza obowiązek selektywnego zbierania odpadów, a także zakazy zbierania:

- pozostałości z sortowania odpadów komunalnych, o ile są przeznaczone do składowania,
- komunalnych osadów ściekowych,
- zakaźnych odpadów medycznych,
- zakaźnych odpadów weterynaryjnych.

Celem ww. zakazów jest stworzenie maksymalnie krótkiego łańcucha zagospodarowania ww. specyficznych strumieni odpadów. Dodatkowo ustawa wprowadza zakaz zbierania odpadów, które powstały podczas unieszkodliwiania zakaźnych odpadów medycznych lub zakaźnych odpadów weterynaryjnych metodami innymi niż termiczne przekształcanie odpadów. Gromadzenie wspomnianych odpadów poza miejscami ich wytwarzania oraz miejscami przeznaczonymi do ich odzysku lub unieszkodliwiania jest nieuzasadnione z punktu widzenia ochrony środowiska[26].

Ustawa dopuszcza wprowadzenie wyjątków od tych zakazów (ze względów bezpieczeństwa lub w celu zapewnienia ciągłości odbioru zakaźnych odpadów medycznych lub zakaźnych odpadów weterynaryjnych) na mocy decyzji wydawanej przez marszałka województwa (a na terenach zamkniętych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska – rdoś). Kolejnym wyjątkiem jest możliwość zbierania zakaźnych odpadów medycznych i zakaźnych odpadów weterynaryjnych powstałych w wyniku świadczenia usług medycznych lub weterynaryjnych na wezwanie. Wówczas wytwórca tych odpadów jest obowiązany do ich bezzwłocznego dostarczenia do przystosowanych pomieszczeń, spełniających wymagania w zakresie magazynowania takich odpadów.

W zakresie transportu odpadów ustawa formułuje obowiązek jego prowadzenia zgodnie z wymaganiami w zakresie ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzi. Sposób transportu powinien uwzględniać właściwości chemiczne i fizyczne odpadów, w tym stan skupienia oraz zagrożenia, które mogą powodować odpady. Szczegółowe wymagania dla transportu odpadów mają zostać określone w drodze rozporządzenia[27].

Przechodząc do magazynowania odpadami, to odbywa się ono zgodnie z wymaganiami w za-

26 Zob. Uzasadnienie do projektu ustawy o odpadach, przyjętej następnie przez Sejm w dniu 14 grudnia 2012 r.
27 Na dzień dzisiejszy rozporządzenie w tej sprawie nie zostało wydane.

kresie ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzi, w szczególności w sposób uwzględniający ich właściwości fizyczne i chemiczne oraz potencjalne zagrożenia. Odpady mogą być magazynowane tylko na terenie, do którego posiadacz odpadów ma tytuł prawny. Maksymalny okres magazynowania odpadów przed ich odzyskiem lub unieszkodliwianiem to trzy lata, a w przypadku magazynowania przed składowaniem – okres jednego roku. Okres magazynowania liczony jest łącznie dla wszystkich kolejnych posiadaczy odpadów.

Magazynowanie jest prowadzone wyłączenie w ramach wytwarzania, zbierania lub przetwarzania odpadów, a miejsce przeznaczone do magazynowania odpadów powinno zostać określone w decyzji zezwalającej na wykonywanie ww. czynności. Dodatkowo ustawa zawiera delegację dla ministra właściwego do spraw środowiska do określenia szczegółowych wymagań dla magazynowania odpadów. Jest to jednak delegacja fakultatywna.

Odpady magazynowane lub składowane w miejscu nieprzeznaczonym do tego celu powinny być usunięte przez ich posiadacza. W przypadku, w którym posiadacz odpadów nie posiada tytułu prawnego do nieruchomości, z której jest obowiązany usunąć odpady, władający powierzchnią ziemi jest obowiązany umożliwić posiadaczowi usunięcie odpadów. Ten sam obowiązek ciąży na władającym w przypadku, jeżeli odpady usuwa organ egzekucyjny w drodze wykonania zastępczego. Przepis ten ma poprawić egzekwowalność decyzji nakazującej usunięcie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania.

Dodatkowo władającemu powierzchnią ziemi przysługuje od posiadacza odpadów wynagrodzenie za udostępnienie nieruchomości w celu przeprowadzenia działań związanych z usunięciem odpadów znajdujących się nielegalnie na jego nieruchomości.

Obowiązek gospodarowania wytworzonymi odpadami spoczywa co do zasady na ich wytwórcy. Wytwórca lub inny posiadacz odpadów może jednakże zlecić realizację tego obowiązku innym podmiotom, o ile uzyskały one:

1. zezwolenie na przetwarzanie odpadów lub zezwolenie na zbieranie odpadów, lub

2. koncesję na podziemne składowanie odpadów, pozwolenie zintegrowane, decyzję zatwierdzającą program gospodarowania odpadami wydobywczymi lub zezwolenie na prowadzenie obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych lub wpis do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości – na podstawie odrębnych przepisów, lub

3. wpis do rejestru na podstawie u.odp. – chyba że działalność taka nie wymaga uzyskania decyzji lub wpisu do rejestru.

Każdy posiadacz odpadów jest natomiast obowiązany do postępowania z tymi odpadami w sposób zgodny z zasadami gospodarowania odpadami, w tym do prowadzenia procesów przetwarzania w sposób zapewniający aby procesy te oraz powstające z nich odpady nie stwarzały zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi oraz dla środowiska, przepisami ochrony środowiska oraz planami gospodarki odpadami[28].

Co do zasady przekazanie odpadów następnemu posiadaczowi przenosi odpowiedzialność za gospodarowanie odpadami na tego następnego posiadacza. Jednakże w przypadku transportu odpadów, wykonujący tę usługę w zakresie nią objętym nie przejmuje odpowiedzialności za przetwarzanie odpadów. Podobnie sprzedawca odpadów oraz pośrednik w obrocie odpadami nie przejmują odpowiedzialności za gospodarowanie odpadami, jeżeli nie są posiadaczami tych odpadów.

W zakresie odzysku, osoba fizyczna i jednostka organizacyjna niebędące przedsiębiorcami mogą poddawać odzyskowi odpady tylko takich rodzajów, za pomocą takich metod odzysku i w takich ilościach, że mogą one być wykorzystane na potrzeby własne, do określonych celów. Rodzaje odpadów, które osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna niebędące przedsiębiorcami mogą poddawać odzyskowi na potrzeby własne oraz dopuszczalne metody odzysku powinny zostać w drodze rozporządzenia.

Co do zasady przetwarzanie odpadów powinno odbywać się w instalacjach i urządzeniach. Powinny one spełniać wymagania ochrony środowiska, w tym w zakresie standardów emisyjnych oraz przetwarzania pozostałości powstałych w wyniku działalności związanej z przetwarzaniem odpadów zgodnie z wymogami u.odp.

Wyjątek od zasady przetwarzania odpadów w instalacjach i urządzeniach wprowadza art. 30 ust. 2 u.odp. Dotyczy on procesów recyklingu i odzysku substancji organicznych niestosowanych jako rozpuszczalniki (proces R 3), innych materiałów nieorganicznych (R 5), obróbki na powierzchni ziemi przynoszącej korzyści dla rolnictwa lub poprawę stanu środowiska (R 10), wykorzystywania odpadów uzyskanych w wyniku procesów odzysku (za wyjątkiem magazynowania traktowanego jako proces odzysku; proces R 11) oraz wymiany odpadów w celu poddania ich któremukolwiek z procesów odzysku, z wyłączeniem procesu magazynowania traktowanego jako proces odzysku (R 12). Procesy R3, R5, R11 i R12 będą dotyczyły odpowiednio odpadów wymienionych obecnie w załączniku do rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie odzysku odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz. U. Nr 49, poz. 356), które zgodnie z obowiązującymi przepisami mogą być poddane odzyskowi poza instalacjami i urządzeniami w procesach R14 i R15. Ponadto dopuszczalny jest odzysk poza instalacjami i urządzeniami przez osoby fizyczne prowadzące kompostowanie na potrzeby własne.

28 Ustawa zawiera delegację do określenia w drodze rozporządzenia szczegółowych sposobów postępowania z niektórymi rodzajami odpadów (z wyłączeniem wymagań dla procesów przetwarzania) oraz do określenia wymagań dla określonych procesów przetwarzania, z wyjątkiem składowania odpadów i termicznego przekształcania odpadów. Jest to jednakże delegacja fakultatywna.

Odpady komunalne - odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych; zmieszane odpady komunalne pozostają zmieszanymi odpadami komunalnymi, nawet jeżeli zostały poddane czynności przetwarzania odpadów, która nie zmieniła w sposób znaczący ich właściwości (art. 3 ust. 1 pkt 7 u. odp.).

Odpady zielone - odpady komunalne stanowiące części roślin pochodzących z pielęgnacji terenów zielonych, ogrodów, parków i cmentarzy, a także z targowisk, z wyłączeniem odpadów z czyszczenia ulic i placów (art. 3 ust. 1 pkt 12 u.odp.).

Bioodpady – ulegające biodegradacji odpady z ogrodów i parków, odpady spożywcze i kuchenne z gospodarstw domowych, gastronomii, zakładów zbiorowego żywienia, jednostek handlu detalicznego, a także porównywalne odpady z zakładów produkujących lub wprowadzających do obrotu żywność (art. 3 ust. 1 pkt 1 u.odp.).

PRZEPISY DOTYCZĄCE POSZCZEGÓLNYCH RODZAJÓW ODPADÓW

Gospodarowanie odpadami komunalnymi zostało unormowane w przepisach u.odp. oraz ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach[29]. Pierwsza ze wskazanych ustaw zawiera definicję odpadu komunalnego, określa podstawowe zasady gospodarowania tym rodzajem odpadów (w tym ich zbierania, transportu i przetwarzania), wyznaczania regionów gospodarki odpadami i gospodarowania odpadami komunalnymi w tych regionach. Z kolei u.c.p.g. w oparciu o regulacje u.odp. daje gminom podstawy do ustanowienia systemu gospodarowania odpadami komunalnymi i do objęcia tym systemem wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy. Gminy są zobligowane do:

- budowy, utrzymania i eksploatacji regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK)[30],
- ustanowienia selektywnego zbierania odpadów komunalnych obejmującego co najmniej frakcje: papieru, metalu, tworzywa sztucznego, szkła, odpadów wielomateriałowych oraz odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (w tym odpadów opakowaniowych ulegających biodegradacji),
- utworzenia punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy, w tym wskazania miejsc, w których mogą być prowadzone zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych,
- zapewnienia osiągnięcia odpowiednich poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania,
- dokonywania corocznej analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi w celu weryfikacji możliwości technicznych i organizacyjnych gminy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.

Obowiązek selektywnego zbierania odpadów komunalnych dla wszystkich mieszkańców gminy powinien wynikać z regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie, jako aktu prawa miejscowego powszechnie obowiązującego na terenie danej gminy. Na terenie każdej gminy istnieje bezwzględny obowiązek zorganizowania selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych. Taki bowiem obowiązek wynika z samej ustawy u.c.p.g. i obciąża właścicieli nieruchomości (w zakresie zbierania) oraz gminę (w zakresie odbierania). Powinien on zostać doprecyzowany w regulaminie, o którym mowa w art. 4 u.c.p.g. Obowiązek selektywnego zbierania odpadów wynika z ustawy o odpadach i dotyczy każdego, a nie tylko tych właścicieli, którzy zadeklarują, że będą segregować.

Zob. wyrok WSA w Poznaniu w sprawie II SA/Po 916/13

Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach zakłada, że postępowanie z odpadami komunalnymi możliwe jest w ramach dwóch systemów. Pierwszy z nich to system obejmujący nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy. Drugi system jest przewidziany dla nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, ale wytwarzane są na nich odpady komunalne. W drodze uchwały rada gminy może objąć nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy pierwszym systemem gospodarowania odpadami. W ramach tego pierwszego systemu pełną odpowiedzialność za gospodarowanie odpadami przejmuje gmina. Jest ona zobowiązana do zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, którzy w zamian ponoszą odpłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi, zwaną potocznie „podatkiem śmieciowym". Podatek śmieciowy jest świadczeniem publicznoprawnym o powszechnym charakterze. Jest on ustanawiany uchwałą rady gminy i stanowi dochód gminy. Kwota podatku śmieciowego ustalana jest na podstawie tzw. „deklaracji śmieciowej" składanej przez właścicieli nieruchomości. Wpływy z podatku śmieciowego pokrywają koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym koszty odbierania, transportu, zbierania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, tworzenia i utrzymania punktów ich selektywnego zbierania oraz obsługi administracyjnej tego systemu.

Zgodnie z art. 6d u.c.p.g., wójt, burmistrz lub prezydent miasta jest obowiązany zorganizować przetarg na odbieranie odpadów komunalnych. W celu zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz wyznaczenia punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych rada gminy liczącej ponad 10 tys.

29 Tekst jedn. Dz. U. 2013, poz. 1399, dalej powoływana jako u.c.p.g.

30 Instalacje te mogą być wspólne z innymi gminami.

mieszkańców może podjąć uchwałę stanowiącą akt prawa miejscowego o podziale obszaru gminy na sektory, biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców, gęstość zaludnienia na danym terenie oraz obszar możliwy do obsługi przez jednego przedsiębiorcę odbierającego odpady komunalne od właścicieli nieruchomości. W przypadku gdy gmina jest podzielona na sektory, przetargi organizuje się dla każdego z nich odrębnie[31].

W ramach drugiego ze wskazanych wyżej systemów, tj. systemu odbierania odpadów z nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, obowiązkiem właściciela nieruchomości jest zawarcie umowy o odbiór odpadów powstałych na nieruchomości z podmiotem uprawnionym do gospodarowania odpadami oraz zapłata ustalonego w umowie wynagrodzenia. Obowiązek gminy jest tutaj ograniczony do nadzorowania zawarcia i realizacji takiej umowy, przy możliwości podejmowania działań dyscyplinujących właścicieli nieruchomości.

Odpady komunalne, niezależnie od tego, w którym z ww. systemów zostały zebrane kierowane są do **RIPOK**. Zgodnie z art. 35 ust. 6 u.odp. RIPOK to zakład zagospodarowania odpadów o mocy przerobowej wystarczającej do przyjmowania i przetwarzania odpadów z obszaru zamieszkałego przez co najmniej 120 tys. mieszkańców, spełniający wymagania najlepszej dostępnej techniki lub technologii, oraz zapewniający termiczne przekształcanie odpadów lub:

31 Sektorów nie należy mylić z regionami. Te ostatnie są ustanawiane w planie gospodarowania odpadami. Zob. w tym zakresie bliżej rozdział 3.

1. mechaniczno-biologiczne przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielanie ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku, lub

2. przetwarzanie selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzanie z nich produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, spełniających wymagania określone w przepisach odrębnych, lub materiału po procesie kompostowania lub fermentacji dopuszczonego do odzysku w procesie odzysku R10, spełniającego wymagania określone w przepisach wydanych na podstawie art. 30 ust. 4, lub

3. składowanie odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych o pojemności pozwalającej na przyjmowanie przez okres nie krótszy niż 15 lat odpadów w ilości nie mniejszej niż powstająca w instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych.

Prowadzący RIPOK jest zobowiązany do zawarcia umowy na zagospodarowanie zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych lub pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania ze wszystkimi podmiotami odbierającymi odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, którzy wykonują swoją działalność w ramach regionu gospodarki odpadami komunalnymi. W przypadku awarii RIPOK, uniemożliwiającej odbieranie zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych lub pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania od podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości odpady te przekazuje się do instalacji przewidzianych do zastępczej obsługi tego regionu, wskazanych w uchwale w sprawie wykonania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami. Prowadzący instalację do przetwarzania odpadów komunalnych, która została wskazana jako instalacja zastępcza, jest obowiązany przyjąć przekazywane do tej instalacji odpady. Odbiór taki nie wymaga wcześniejszego zawarcia umowy. Niedopełnienie tych obowiązków jest obwarowane sankcjami określonymi w rozdziale 4d u.p.c.g.

Natomiast odpady selektywnie zebrane (np. opakowania szklane, papier, tworzywa sztuczne) przekazywane są do odpowiednich instalacji, które nie muszą być RIPOK i nie muszą być położone na terenie regionu, zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami. Przed przekazaniem tych odpadów może skierować je do sortowni (niekoniecznie wchodzącej w skład RIPOK) w celu doczyszczenia czy podzielenia na frakcje. W takim przypadku obowiązek przekazania do RIPOK będzie dotyczył wyłącznie powstałych w tym procesie pozostałości z sortowania.

Aktem normatywnym określającym szczegółowe zasady w zakresie prowadzenia selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych oraz częstotliwości i sposobu pozbywania się odpadów komunalnych z terenu nieruchomości jest regulamin czystości i porządku w gminie. Jest on aktem ogólnym, który obejmuje samą gminę i jej jednostki organizacyjne, właścicieli nieruchomości, mieszkańców, podmioty świadczące usługi itp. Zgodnie z art. 4 ust. 3 u.c.p.g. rada gminy jest obowiązana dostosować regulamin do wojewódzkiego planu gospodarki odpadami w terminie sześciu miesięcy od dnia uchwalenia tego planu.

Ponadto ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach określa poziomy recyklingu i poziomy masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji i przekazywanych do składowania[32], konieczne do osiągnięcia prze gminy. Kształtują się one następująco:

1. do dnia 16 lipca 2013 r. – do nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.,

2. do dnia 16 lipca 2020 r. – do nie więcej niż 35%

32 Poziomy recyklingu i sposób ich obliczania określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. 2012, poz. 645). Z kolei poziomy ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania i sposób ich obliczania określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2012 r. w sprawie poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania oraz sposobu obliczania poziomu ograniczania masy tych odpadów (Dz. U. 2012, poz. 676).

opakowanie - wyrób, w tym wyrób bezzwrotny, wykonany z jakiegokolwiek materiału, przeznaczony do przechowywania, ochrony, przewozu, dostarczania lub prezentacji produktów, od surowców do towarów przetworzonych.

Za opakowanie uważa się:

1. wyrób spełniający funkcje opakowania, bez uszczerbku dla innych funkcji, jakie opakowanie może spełniać, z wyłączeniem wyrobu, którego wszystkie elementy są przeznaczone do wspólnego użycia, spożycia lub usunięcia, stanowiącego integralną część produktu oraz niezbędnego do przechowywania, utrzymywania lub zabezpieczania produktu w całym cyklu i okresie jego funkcjonowania;

2. wyrób spełniający funkcje opakowania:

a. wytworzony i przeznaczony do wypełniania w punkcie sprzedaży,

b. jednorazowego użytku – sprzedany, wypełniony, wytworzony lub przeznaczony do wypełniania w punkcie sprzedaży;

3. część składową opakowania oraz złączony z opakowaniem element pomocniczy, spełniające funkcje opakowania, z tym że element pomocniczy przyczepiony bezpośrednio lub przmocowany do produktu uważa się za opakowanie, z wyłączeniem elementu stanowiącego integralną część produktu, który jest przeznaczony do wspólnego użycia lub usunięcia.

wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.,

3. do dnia 31 grudnia 2020 r. poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 50% wagowo;

4. do dnia 31 grudnia 2020 r. poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w wysokości co najmniej 70% wagowo.

Przechodząc do **opakowań i odpadów opakowaniowych**, to generalne zasady gospodarki tymi rodzajami odpadów określa (jak już wspomniano) u.odp. Jest ona uszczegóławiana przepisami ustawy z dnia 13 czerwca 2014 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi[33]. Weszła ona w życie z dniem 1 stycznia 2014 r.[34], a jej zadaniem jest uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami opakowaniowymi, bowiem system obowiązujący przez 1 stycznia 2014 r. nie gwarantował osiągnięcia poziomów odzysku i recyklingu wymaganych dyrektywą 94/62/WE. Cel ustawy to zmniejszenie ilości i szkodliwości dla środowiska

33 Dz. U. 2013, poz. 888; dalej powoływana jako u.g.o.o.
34 Przepisy ustawy dotyczące audytu wewnętrznego wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2016 r.

materiałów i substancji zawartych w opakowaniach i odpadach opakowaniowych oraz ilości i szkodliwości dla środowiska opakowań i odpadów opakowaniowych na etapie procesu produkcyjnego, wprowadzania do obrotu, dystrybucji i przetwarzania, w szczególności przez wytwarzanie czystych produktów i stosowanie czystych technologii.
W związku z tym określa ona wymagania, jakim powinny odpowiadać opakowania wprowadzane do obrotu, zasady działania organizacji odzysku opakowań oraz zasady ustalania i pobierania opłaty produktowej.

Adresatami ustawy są organy administracji publicznej właściwe w sprawach z zakresu gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi, użytkownicy środków ochrony roślin, jak również przedsiębiorcy:

1. będący organizacjami odzysku opakowań,

2. dokonujący wewnątrzwspólnotowej dostawy:

- odpadów opakowaniowych,
- produktów w opakowaniach,

3. dystrybuujący produkty w opakowaniach

4. eksportujący:

- odpady opakowaniowe,
- opakowania,
- produkty w opakowaniach;

5. prowadzący recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych,

6. wprowadzający[35] opakowania;

7. wprowadzający produkty w opakowaniach[36].

Przepisy ustawy stosuje się do wszystkich opakowań, niezależnie od zastosowanego do ich wytworzenia materiału, oraz do powstałych z nich odpadów opakowaniowych. Przykładowy wykaz wyrobów, w tym części składowych opakowań oraz złączonych z wyrobem elementów pomocniczych,

35 Wprowadzającym opakowania jest przedsiębiorca: a) wytwarzający opakowania; b) importujący opakowania; c) dokonujący wewnątrzwspólnotowego nabycia opakowań; d) dokonujący wewnątrzwspólnotowej dostawy opakowań (art. 8 pkt 22 u.g.o.o.)
36 Wprowadzający produkty w opakowaniach to przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie wprowadzania do obrotu produktów w opakowaniach, w szczególności: a) wprowadzający do obrotu produkty w opakowaniach pod własnym oznaczeniem rozumianym jako znak towarowy, lub pod własnym imieniem i nazwiskiem lub nazwą, których wytworzenie zlecił innemu przedsiębiorcy; b) pakujący produkty wytworzone przez innego przedsiębiorcę i wprowadzającego je do obrotu; c) prowadzący: – jednostkę lub jednostki handlu detalicznego o powierzchni handlowej powyżej 500 m2 , sprzedający produkty pakowane w tych jednostkach ;– więcej niż jedną jednostkę handlu detalicznego o łącznej powierzchni handlowej powyżej 5000 m2, sprzedający produkty pakowane w tych jednostkach.

które uznaje się lub nie uznaje za opakowanie określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 października 2013 r. w sprawie przykładowego wykazu wyrobów, które uznaje się albo nie uznaje się za opakowanie[37].

Zgodnie z ww. rozporządzeniem za opakowanie uznaje się m. in. torebki do wysyłania pocztą katalogów i czasopism (z zawartością), ozdobne podkładki pod ciasta sprzedawane z ciastem, rolki, tuby oraz cylindry, wokół których nawijany jest giętki materiał (np. folia z tworzywa sztucznego, aluminium, papier), z wyjątkiem rolek, tub i cylindrów będących częścią urządzeń produkcyjnych i nieużywanych do prezentacji produktów w opakowaniach detalicznych, doniczki kwiatowe przeznaczone wyłącznie do sprzedaży i transportu roślin, a nie do uprawy roślin, wieszaki na ubrania (sprzedawane z ubraniami), pudełka od zapałek, opakowania zapewniające sterylność (torby, tacki i materiały niezbędne do zachowania sterylności produktu), kapsułki do urządzeń do przygotowywania napojów (np. z kawą, kakao, mlekiem), które są puste po użyciu, itp.

Za elementy opakowań uznawane są np. szczoteczka do nakładania tuszu do rzęs stanowiąca część zamknięcia opakowania, przylepne etykiety przyczepione do innego wyrobu opakowaniowego, zszywki, koszulki foliowe, miarka stanowiąca element zamknięcia pojemnika na detergenty, ręczny młynek (stanowiący część pojemnika jednorazowego użytku wypełnionego produktem, np. młynek do pieprzu wypełniony pieprzem).

37 Dz. U. 2013, poz. 1274.

KATEGORIE OPAKOWAŃ

opakowania jednostkowe – służące do przekazywania produktu użytkownikowi w miejscu zakupu;

opakowania zbiorcze – zawierające wielokrotność opakowań jednostkowych produktów, niezależnie od tego, czy są one przekazywane użytkownikowi, czy też służą zaopatrywaniu punktów sprzedaży i które można zdjąć z produktu bez naruszania cech produktu;

opakowania transportowe – służące do transportu produktów w opakowaniach jednostkowych lub zbiorczych w celu zapobiegania uszkodzeniom produktów, z wyłączeniem kontenerów do transportu drogowego, kolejowego, wodnego lub lotniczego.

Nie stosuje się jej natomiast do przedsiębiorców w zakresie opakowań, które w danym roku kalendarzowym wprowadzili do obrotu w drodze importu produktów w opakowaniach lub wewnątrzwspólnotowego nabycia produktów w opakowaniach, a następnie w tym samym roku kalendarzowym dokonali eksportu lub wewnątrzwspólnotowej dostawy tych opakowań bez produktów lub wraz z produktami[38]. W zakresie uzyskania wymaganych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych, w tym dotyczących opłaty produktowej, oraz dokumentów potwierdzających recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych, eksport odpadów opakowaniowych i wewnątrzwspólnotową dostawę odpadów opakowaniowych – u.g.o.o. nie stosuje się do przedsiębiorców wprowadzających produkty w opakowaniach do obrotu o łącznej masie opakowań nieprzekraczającej w danym roku kalendarzowym 1 Mg. Ustawa zwalnia więc z obowiązku zapewnienia poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych przedsiębiorców, którzy wprowadzają do obrotu niewielkie masy opakowań. Stanowią oni poniżej 1% udziału w rynku opakowań. Jednak zwolnienie to wymaga dopełnienia odpowiednich formalności związanych z uzyskaniem takiej pomocy.

Ustawa nakłada na przedsiębiorców wprowadzających opakowania oraz dostawców obowiązek ograniczania ilości i negatywne oddziaływanie na środowisko substancji stosowanych do wytwarzania opakowań oraz wytwarzanych odpadów opakowaniowych w taki sposób, aby opakowania nie zawierały szkodliwych substancji w ilościach stwarzających zagrożenie dla produktu, środowiska lub zdrowia ludzi oraz aby maksymalna suma zawartości ołowiu, kadmu, rtęci i chromu sześciowartościowego w opakowaniu co do zasady nie przekraczała 100 mg/kg[39]. Ponadto, wprowadzający opakowania jest obowiązany ograniczać ilość i negatywne oddziaływanie na środowisko substancji stosowanych do wytwarzania opakowań oraz wytwarzanych odpadów opakowaniowych w taki sposób, aby objętość i masa opakowań były ograniczone do niezbędnego minimum wymaganego do spełnienia funkcji opakowania oraz zapewnienia poziomu bezpieczeństwa produktowi, biorąc pod uwagę oczekiwania użytkownika. Jednocześnie opakowania wprowadzane do obrotu powinny być projektowane i wykonane w sposób umożliwiający ich wielokrotne użycie i późniejszy recykling albo przynajmniej ich recykling, jeżeli nie jest możliwe ich wielokrotne użycie, albo inną niż recykling formę ich odzysku, jeżeli nie jest możliwy ich recykling.

Odpady z opakowań wielokrotnego użytku poddaje się odzyskowi w warunkach pozwalających na spełnienie wymogów bezpieczeństwa i higieny pracy. Powinny też one spełniać wymagania dla opakowań przydatnych do odzysku. Ustawa określa też wymagania dla opakowań przydatnych do odzysku przez recykling, przez kompostowanie, przez biodegradację i do odzysku energii. Wyma-

38 Za wyjątkiem przepisów zezwalających na zawieranie porozumień z marszałkiem województwa i niektórych przepisów karnych.

39 Opakowania, do których nie stosuje się tych wymagań ma określić rozporządzenie.

gania te będą uważane za spełnione w przypadku zgodności opakowań z normami zharmonizowanymi w rozumieniu ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności[40].

Wprowadzający produkty w opakowaniach jest obowiązany do dnia 31 grudnia 2014 r. oraz w latach następnych osiągnąć docelowy poziom odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych co najmniej w wysokości określonej w załączniku nr 1 do ug.o.o., z wyłączeniem wprowadzającego produkty w opakowaniach wielomateriałowych lub środki niebezpieczne w opakowaniach, w tym środki ochrony roślin, który należy do porozumienia z marszałkiem województwa.

Roczne poziomy odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych pochodzących z gospodarstw domowych, które organizacja odzysku opakowań jest obowiązana uwzględniać do końca 2020 r. w osiągniętych poziomach łącznego odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 marca 2014 r. w sprawie rocznych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych pochodzących z gospodarstw domowych[41].

Ustawa przewiduje również możliwość umieszczania na opakowaniach oznakowania wskazującego na rodzaj materiałów, z których opakowania zostały wykonane, możliwość wielokrotnego użycia opakowania, czy przydatność opakowania do recyklingu.

40 Dz. U. z 2010 r. Nr 138, poz. 935 z późn. zm.
41 Dz. U. 2014, poz. 412.

W zakresie spraw dotyczących gospodarki odpadami opakowaniowymi podstawowe obowiązki nakłada u.odp. Ustawa o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi dodatkowo przewiduje obowiązek wystawiania dokumentów potwierdzających recykling odpadów opakowaniowych (dokumenty DPR), inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych (dokumenty DPO), eksport odpadów opakowaniowych lub wewnątrzwspólnotową dostawę odpadów opakowaniowych do recyklingu (dokumenty EDPR), eksport odpadów opakowaniowych lub wewnątrzwspólnotową dostawę odpadów opakowaniowych do innego niż recykling procesu odzysku odpadów opakowaniowych (dokumenty EDPO). Dokumenty te wystawiają, odpowiednio, przedsiębiorcy prowadzący recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych, eksportujących odpady opakowaniowe oraz dokonujących wewnątrzwspólnotowej dostawy odpadów opakowaniowych. Wiarygodność danych zawartych w tych dokumentach podlega audytowi, przy czym obowiązki w zakresie prowadzenia audytu wejdą w życie dopiero z dniem 1 stycznia 2016 r.

Ustawa zobowiązuje również przedsiębiorców wprowadzających do obrotu produkty w opakowaniach obowiązek zapewnienia odzysku odpadów opakowaniowych takiego samego rodzaju, jak odpady opakowaniowe powstałe z wprowadzonych przez nich do obrotu produktów w opakowaniach. W przypadku opakowań środków ochrony roślin przewidziano, że obowiązek ten jest również realizowany w odniesieniu do odpadów opakowaniowych takiego samego rodzaju, jak odpady opakowaniowe powstałe z wprowadzonych przez wprowadzającego produkty w opakowaniach do obrotu produktów w opakowaniach, jednak dodatkowo przy uwzględnieniu rodzaju odpadu, jakim są odpady opakowaniowe powstałe z opakowań środków niebezpiecznych.

Przedsiębiorcy są zobowiązani do osiągnięcia określonych u.g.o.o. poziomów odzysku i recyklingu. Obowiązki te mogą wykonywać samodzielnie albo za pośrednictwem organizacji odzysku opakowań, która zawrze z nimi w tym zakresie umowę. Samodzielna realizacja tego obowiązku możliwa jest w odniesieniu do odpadów opakowaniowych wytworzonych przez przedsiębiorcę lub w odniesieniu do odpadów opakowaniowych zebranych od innych posiadaczy odpadów, o ile są one takiego samego rodzaju i o takiej samej masie jak odpady opakowaniowe powstałe z wprowadzonych przez przedsiębiorcę do obrotu produktów w opakowaniach. Przepisy te wypełniają zasadę tzw. rozszerzonej odpowiedzialności producenta, zgodnie z którą wprowadzający na rynek produkty (opakowania) odpowiada za odpady, które powstaną w przyszłości z tych produktów[42]. Natomiast w przypadku otwarcia likwidacji lub ogłoszenia upadłości organizacji odzysku opakowań, przejęte przez nią obowiązki ponownie stają się, z dniem otwarcia likwidacji lub ogłoszenia upadłości, obowiązkami wprowadzającego produkty w opakowaniach, od którego zostały one przejęte. Za obowiązki te organizacja odzysku opakowań i wprowadzający produkty w opakowaniach będą odpowiadać solidarnie. Rozwiązanie to ma sprzyjać zwiększeniu odpowiedzialności przedsiębiorcy przy wyborze organizacji odzysku opakowań oraz podnoszeniu jakości świadczonych usług przez same organizacje odzysku opakowań[43].

Ponadto wprowadzający produkty w opakowaniach oraz organizacja odzysku mają możliwość zlecenia posiadaczowi odpadów wykonania poszczególnych czynności w zakresie gospodarowania odpadami.

Odnośnie systemów zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów opakowaniowych powstałych z opakowań wielomateriałowych lub z opakowań po środkach wielomateriałowych (w tym środkach ochrony roślin), u.g.o.o. przewiduje możliwość zawierania porozumień w zakresie utworzenia i utrzymywania takiego systemu pomiędzy organizacją samorządu gospodarczego przedsiębiorców wprowadzających produkty lub środki niebezpieczne a marszałkiem województwa[44]. Poziomy recyklingu nie mogą tutaj zostać określone poniżej poziomów określonych rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie minimalnych rocznych poziomów odzysku i recyklingu dla opakowań wielomateriałowych oraz dla opakowań po środkach niebezpiecznych, w poszczególnych latach, poniżej których nie mogą zostać określone poziomy w porozumieniu zawieranym z marszałkiem województwa[45]. Z kolei minister właściwy do spraw środowiska może zawierać

42 Zob. uzasadnienie do projektu ustawy.

43 Ibidem.
44 System taki może obejmować łącznie zbieranie, transport, odzysk lub unieszkodliwianie albo osobno każdą z tych działalności.
45 Dz. U. 2014, poz. 618.

porozumienia z przedsiębiorcami wprowadzającymi produkty w opakowaniach w zakresie utworzenia i utrzymania systemu zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów opakowaniowych, a z przedsiębiorcami wprowadzającymi produkty w opakowaniach jednostkowych wielokrotnego użytku – w zakresie utworzenia i utrzymania systemu obrotu tymi opakowaniami. Przedsiębiorcy będący stroną ww. porozumień są zobowiązani do osiągnięcia poziomów odzysku i recyklingu określonych w porozumieniu zamiast poziomów ustawowych.

W przypadku nieosiągnięcia wymaganych ustawą lub porozumieniem poziomów odzysku i recyklingu, wprowadzający produkty w opakowaniach oraz organizacja odzysku opakowań, są obowiązani wnieść opłatę produktową obliczoną oddzielnie dla nieosiągnięcia wymaganego poziomu:

1. recyklingu, w tym recyklingu dla wszystkich opakowań razem,

2. odzysku.

Podstawę obliczenia opłaty produktowej stanowi masa w kilogramach opakowań danego rodzaju, w których produkty zostały wprowadzone do obrotu. Sposób obliczania opłaty produktowej określa załącznik nr 2 do ug.o.o.

Dalej, przepisy u.g.o.o. ustalają zasady działania organizacji odzysku opakowań, obowiązki przedsiębiorców dotyczące ewidencjonowania i sprawozdawczości, określają kto i w jakich przypadkach podlega obowiązkowi uiszczania opłaty produktowej, sposób jej uiszczenia oraz jej maksymalną stawkę. Ustawa nakłada na przedsiębiorców określone obowiązki w zakresie informowania użytkowników produktów o opakowaniach i odpadach opakowaniowych.

Dodatkowo u.g.o.o. zawiera przepisy zakazujące dystrybucji produktów w opakowaniach wprowadzanych do obrotu przez wprowadzających produkty w opakowaniach, którzy nie są wpisani do rejestru. Wprowadzenie przedmiotowego zakazu w założeniu miało ograniczyć liczbę przedsiębiorców, którzy pomimo ciążącego na nich obowiązku nie zapewniali odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych.

Zasady postępowania ze **zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym** w sposób zapewniający ochronę zdrowia i życia ludzi oraz ochronę środowiska reguluje ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym[46]. Przepisy ustawy mają zastosowanie do sprzętu wprowadzanego do obrotu na terytorium kraju oraz zużytego sprzętu.

sprzęt – urządzenie, którego prawidłowe działanie jest uzależnione od dopływu prądu elektrycznego lub od obecności pól elektromagnetycznych oraz mogące służyć do wytwarzania, przesyłu lub pomiaru prądu elektrycznego lub pól elektromagnetycznych i zaprojektowane do użytku przy napięciu elektrycznym nieprzekraczającym 1000 V dla prądu przemiennego oraz 1500 V dla prądu stałego, zaliczone do grup sprzętu określonych w załączniku 1 do u.ZSEE (art. 3 ust. 1 pkt 10)[47].

Niektóre obowiązki przewidziane ustawą mają także zastosowanie do przedsiębiorcy prowadzącego sprzedaż sprzętu przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość do krajów członkowskich UE i EFTA. Spod regulacji u.ZSEE wyłączony jest sprzęt przeznaczony wyłącznie do celów wojskowych, odpady promieniotwórcze oraz sprzęt będący częścią składową urządzenia, które nie jest sprzętem.

Ustawa określa obowiązki wprowadzającego sprzęt[47], użytkownika sprzętu, zbierającego zużyty sprzęt[48], prowadzącego działalność w zakresie recyklingu oraz prowadzącego działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku. Określa ona także zasady działania organizacji sprzętu elektrycznego i elektronicznego. I tak wprowadzający sprzęt, oprócz obowiązków dotyczących znakowania, informowania i prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych, obowiązków sprawozdawczych zobowiązany jest do zorganizowania i sfinansowania zbierania, przetwarzania, odzysku (w tym recyklingu) i unieszkodliwiania zużytego sprzętu. Obowiązek ten dotyczy sprzętu wprowadzonego po dniu 13 sierpnia 2005 r. oraz sprzętu wprowadzonego przed tą datą:

- pochodzącego z gospodarstw domowych, dla wprowadzającego sprzęt z tej samej grupy określonej w załączniku nr 1 do u.ZSEE, proporcjonalnie do jego udziału w masie wprowadzonego sprzętu,

- pochodzącego od użytkowników innych, niż gospodarstwa domowe, jeżeli zużyty sprzęt jest zastępowany przez sprzęt tego samego rodzaju co sprzęt dostarczony przez tego wprowadzającego lub sprzęt spełniający te same funkcje co sprzęt dostarczony przez tego wprowadzającego, przy czym finansowanie zbierania, przetwarzania, odzysku, w tym recyklingu, i unieszkodliwiania tego sprzętu może być również ponoszone przez jego

46 Tekst jedn. Dz. U. 2013, poz. 1155; dalej powoływana jako u.ZSEE

47 Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt u.ZSEE wprowadzający sprzęt to przedsiębiorca, który:

a) produkuje i wprowadza sprzęt do obrotu pod własnym oznaczeniem,

b) wprowadza sprzęt do obrotu pod własnym oznaczeniem wyprodukowany przez innego przedsiębiorcę,

c) importuje sprzęt

– z wyjątkiem przedsiębiorcy, który zapewnia wyłącznie finansowanie zgodne z warunkami określonymi w umowie finansowania.

48 Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 16 u.ZSEE zbierający zużyty sprzęt to:

a) prowadzący punkt zbierania zużytego sprzętu, w tym punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych, punkt skupu złomu lub za-kład przetwarzania,

b) gminna jednostka organizacyjna prowadząca działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych i przedsiębiorca wpisany do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,

c) prowadzący punkt serwisowy,

d) sprzedawca detaliczny i sprzedawca hurtowy.

użytkownika w zakresie określonym w umowie zawartej między wprowadzającym sprzęt i użytkownikiem.

Ustawa wprowadza obowiązek osiągania minimalnych rocznych poziomów zbierania zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych[49]. W odniesieniu do sprzętu innego, niż pochodzący z gospodarstw domowych u.ZSEE zobowiązuje wprowadzającego taki sprzęt i jego użytkownika do przekazywania zużytego sprzętu do zbierającego taki sprzęt lub do zakładu przetwarzania. W przypadku nieosiągnięcia wymaganych poziomów odzysku lub recyklingu dla każdej grupy sprzętu określonej w załączniku do u.ZSEE wprowadzający sprzęt jest zobowiązany do wpłacenia opłaty produktowej.

Ponadto, wprowadzający sprzęt przeznaczony dla gospodarstw domowych w przypadku nie zawarcia umowy z organizacją odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego, wygaśnięcia lub rozwiązania umowy z organizacją odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego albo otwarcia likwidacji lub ogłoszenia upadłości organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego jest obowiązany do wniesienia zabezpieczenia finansowego na dany rok kalendarzowy, przeznaczonego na sfinansowanie zbierania, przetwarzania, odzysku, w tym recyklingu, i unieszkodliwiania zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych, powstałego z tego samego rodzaju sprzętu, określonego w załączniku do ustawy, który został przez niego wprowadzony.

Użytkownik sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych jest zobowiązany do oddania zużytego sprzętu zbierającemu taki sprzęt. Ustawa zakazuje umieszczania zużytego sprzętu z innymi odpadami.

Zbierający zużyty sprzęt jest obowiązany do selektywnego jego zbierania oraz przyjęcia zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych bez pobierania opłaty. Zbierający zużyty sprzęt jest obowiązany przyjąć każdy przekazywany przez użytkownika zużyty sprzęt. Jednakże sprzedawca detaliczny, sprzedawca hurtowy oraz prowadzący punkt serwisowy może odmówić przyjęcia zużytego sprzętu w przypadku, gdy stwarza on zagrożenie dla zdrowia lub życia osób przyjmujących zużyty sprzęt. Transport zużytego sprzętu do zakładu przetwarzania powinien być prowadzony w sposób umożliwiający ponowne użycie sprzętu lub jego części składowych oraz odzysk, w tym recykling materiałów pochodzących ze zużytego sprzętu.

Sprzedawca detaliczny i sprzedawca hurtowy sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych są obowiązani do sprzedaży wyłącznie sprzętu wprowadzanego do obrotu przez wprowadzającego sprzęt wpisanego do rejestru, odpowiednio oznakowanego i opatrzonego wymaganymi przez ustawę informacjami. Sprzedawcy ci są też zobowiązani, przy sprzedaży sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych do nieodpłatnego przyjęcia zużytego sprzętu w ilości nie większej niż sprzedawany nowy sprzęt, jeżeli zużyty sprzęt jest tego samego rodzaju. Sprzedawca detaliczny jest ponadto obowiązany do nieodpłatnego przekazania przyjętego zużytego sprzętu, prowadzącemu zakład przetwarzania lub sprzedawcy hurtowemu. Z kolei sprzedawca hurtowy jest obowiązany do nieodpłatnego przekazania przyjętego zużytego sprzętu prowadzącemu zakład przetwarzania. Obowiązek nieodpłatnego przyjęcia zużytego sprzętu ma również prowadzący punkt serwisowy, ale dotyczy to przypadków, w których naprawa sprzętu jest niemożliwa ze względów technicznych lub właściciel sprzętu uzna, że naprawa sprzętu jest dla niego nieopłacalna. Prowadzący punkt serwisowy jest też obowiązany do umieszczenia w punkcie serwisowym informacji o punktach zbierania zużytego sprzętu.

Jeżeli chodzi o prowadzącego zakład przetwarzania, to powinien on zapewniać bezpieczne dla środowiska i zdrowia ludzi przetwarzanie zużytego sprzętu oraz powstających z niego odpadów. Prowadzący zakład, który zawarł umowę z wprowadzającym sprzęt, jest zobowiązany do przyjęcia od niego zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych bez pobierania opłaty. Po przyjęciu zużytego sprzętu należy z niego niezwłocznie usunąć składniki niebezpieczne, materiały i części składowe określone w załączniku do u.ZSEE. Odpady powstałe w wyniku przetworzenia zużytego sprzętu są przekazywane prowadzącemu działalność w zakresie recyklingu lub prowadzącemu działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku. Odpady nieprzekazane do recyklingu lub innego procesu odzysku muszą być przekazane do unieszkodliwienia. Ustawa dopuszcza, pod określonymi warunkami, eksport odpadów w celu ich odzysku lub recyklingu. Zużyte baterie i zużyte akumulatory mają być przekazywane zbierającemu zużyte baterie lub zużyte akumulatory lub prowadzącemu zakład ich przetwarzania.

Na wniosek prowadzącego zakład przetwarzania prowadzący działalność w zakresie recyklingu lub innych niż recykling procesów odzysku wydaje zaświadczenie potwierdzające recykling lub, odpowiednio, inne niż recykling procesy odzysku.

Ustawa ZSEE określa też szczegółowo wymagania dotyczące wyposażenia miejsca magazynowania i zakładu przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, a także, jak już wskazano, obowiązki ewidencyjne, sprawozdawcze i informacyjne w odniesieniu do zakładu przetwarzania.

Działalność związana z organizowaniem, zarządzaniem lub prowadzeniem przedsięwzięć związanych ze zbieraniem, przetwarzaniem, recyklingiem i innymi niż recykling procesami odzysku oraz unieszkodliwianiem zużytego sprzętu może być także przedmiotem działania organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Z Raportu o funkcjonowaniu systemu gospodarki zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym w 2012 r.[50] wynika, że ww. system cechuje się istot-

49 Poziomy te zostały określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 31 grudnia 2010 r. w sprawie minimalnych rocznych poziomów zbierania zużytego sprzętu (Dz. U. z 2011 r., Nr 3 poz. 5).

50 http://www.mos.gov.pl/g2/big/2013_07/ece-142a3d9337ff74823a76ffd52b154.pdf

nymi brakami. W prawie połowie zakładów przetwarzania żaden wprowadzający nie finansował zagospodarowania odpadów ZSEE. Dodatkowo nie wszystkie zakłady przetwarzania prowadziły działalność w zakresie przetwarzania ZSEE, pomimo posiadanych w tym zakresie decyzji. Istotnym problemem jest istnienie „szarej strefy", gdzie przetworzenie odpadów potwierdzane jest fikcyjnymi dokumentami, bez rzeczywistej ilości zebranego zużytego sprzętu, w konsekwencji, czego część zużytego sprzętu omija system gospodarki zużytym sprzętem i tym samym zaniża masę odpadów, które należy poddać procesom odzysku i recyklingu. W związku z tym Ministerstwo Środowiska zaproponowało projekt nowej ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym.

Projekt ustawy w sposób bardziej precyzyjny określa katalog wyłączeń przedmiotowych. Wprowadza również ułatwienia dla przedsiębiorców poprzez zwolnienie w zakresie stosowania przepisów dotyczących osiągania wymaganych poziomów zbierania, w tym dotyczących opłaty produktowej, organizowania i finansowania odbierania od zbierających zużyty sprzęt oraz przetwarzania zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych, a także organizowania i finansowania zbierania oraz przetwarzania zużytego sprzętu pochodzącego od użytkowników innych niż gospodarstwa domowe, zawierania umowy z prowadzącym zakład przetwarzania, składania wykazu zakładów przetwarzania, dla:

1. wprowadzającego sprzęt, który średniorocznie wprowadza do obrotu na terytorium kraju małogabarytowy sprzęt elektryczny i elektroniczny (żaden z zewnętrznych wymiarów nie przekracza 50 cm) o łącznej masie nieprzekraczającej 100 kg,

2. wprowadzającego sprzęt, który średniorocznie wprowadza do obrotu na terytorium kraju wielkogabarytowy sprzęt elektryczny i elektroniczny (którykolwiek z zewnętrznych wymiarów przekraczający 50 cm) o łącznej masie nieprzekraczającej 1000 kg.

Załącznik nr 1 i 3 do projektu ustawy określa grupy sprzętu elektrycznego i elektronicznego stosowane do 31 grudnia 2017 r. oraz, odpowiednio, grupy sprzętu elektrycznego i elektronicznego stosowane od 1 stycznia 2018 r. W konsekwencji do końca 2017 r. ma funkcjonować dotychczasowy wykaz sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Od 2018 r. ma obowiązywać wykaz sprzętu elektrycznego i elektronicznego objęty zakresem stosowania ustawy. Za sprzęt elektryczny i elektroniczny uznane więc zostanie każde urządzenie spełniające definicję sprzętu w rozumieniu projektowanej ustawy i niewyłączonego z zakresu jej stosowania.

W stosunku do ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym projektowana ustawa obejmuje zakresem swojej regulacji nową grupę podmiotów, jakimi są autoryzowani przedstawiciele. Przedstawicielem takim będzie mogła zostać osoba fizyczna lub osoba prawna, mające siedzibę na terytorium kraju, w tym organizacja odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Autoryzowany przedstawiciel będzie odpowiedzialny za wypełnienie na terytorium kraju wszystkich obowiązków wprowadzającego sprzęt

określone projektowaną ustawą. Do autoryzowanych przedstawicieli będą miały zatem zastosowanie przepisy dotyczące wprowadzających sprzęt. Definicja tego ostatniego ulegnie zmianie w stosunku do obowiązującej obecnie. Wprowadzającym ma być każda osoba fizyczna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej lub osobę prawną, która, bez względu na wykorzystywaną technikę sprzedaży, w tym środki porozumiewanie się na odległość:

- ma siedzibę w państwie członkowskim i produkuje sprzęt pod własną nazwą lub znakiem towarowym lub wprowadza do obrotu pod własną nazwą lub znakiem towarowym na terytorium tego państwa członkowskiego sprzęt zaprojektowany lub wyprodukowany dla niego,

- ma siedzibę w państwie członkowskim i pod własną nazwą lub znakiem towarowym odsprzedaje na terytorium tego państwa członkowskiego sprzęt wytworzony przez innych dostawców; odsprzedającego nie uznaje się za wprowadzającego sprzęt, jeśli na sprzęcie widnieje znak firmowy wprowadzającego sprzęt, jak przewidziano w lit. a,

- ma siedzibę w państwie członkowskim i wprowadza do obrotu w tym państwie członkowskim w ramach swojej działalności sprzęt z państwa trzeciego lub z innego państwa członkowskiego lub

- sprzedaje sprzęt za pomocą środków porozumiewania się na odległość bezpośrednio gospodarstwom domowym lub użytkownikom innym niż gospodarstwa domowe w państwie członkowskim i ma siedzibę w innym państwie członkowskim lub w państwie trzecim.

Za wprowadzającego sprzęt nie uznaje się nikogo, kto realizuje finansowanie na zasadzie wyłączności w ramach lub zgodnie z umową finansową, chyba że jednocześnie działa jako wprowadzający sprzęt.

Zmianie mają ulec również definicje „zakładu przetwarzania" oraz „zbierającego zużyty sprzęt". „Zakładem przetwarzania" będzie zatem instalacja, obiekt budowlany lub jego część, w których jest prowadzony demontaż zużytego sprzętu oraz przygotowanie do ponownego użycia zużytego sprzętu lub odpadów powstałych po demontażu zużytego sprzętu, która posiada stosowną decyzję w zakresie gospodarki odpadami. Z kolei przez zbierającego zużyty sprzęt należało będzie rozumieć podmiot wykonujący działalność gospodarczą w zakresie zbierania zużytego sprzętu, który posiada stosowną decyzję w zakresie gospodarki odpadami i uzyskał wpis do rejestru.

Rozdział 2 projektowanej ustawy dotyczy rejestru prowadzonego na podstawie u.odp. Zawiera on przepisy określające, że wskazani w nich przedsiębiorcy są obowiązani do uzyskania wpisu do omawianego rejestru na zasadach i w trybie określonych w u.odp. Do czasu utworzenia takiego rejestru, przedsiębiorcy (w tym autoryzowani przedstawiciele) wpisywani będą do rejestru prowadzonego przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska na podstawie przepisów u. ZSEE.

Projektowana ustawa zawiera także przepisy

nakładające na użytkowników sprzętu elektrycznego i elektronicznego przeznaczonego dla gospodarstw domowych obowiązek przekazania zużytego sprzętu zbierającemu zużyty sprzęt lub podmiotowi uprawnionemu do zbierania zużytego sprzętu. Określa też, komu należy przekazać zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zasady, na jakich odbywa się jego przekazanie oraz obowiązki dystrybutorów, prowadzącego punkt serwisowy i zbierającego zużyty sprzęt. W celu zminimalizowania nielegalnego demontażu zużytego sprzętu powodowanego chęcią uzyskania zysku ze sprzedaży odpadów do tzw. „punktów skupu złomu" wprowadzono przepisy zakazujące zbierania niekompletnego zużytego sprzętu oraz części pochodzących ze zużytego sprzętu przez zbierających zużyty sprzęt niebędących odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości oraz prowadzącym punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych, o których mowa w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz prowadzącym zakład przetwarzania.

W projekcie ustawy określono również minimalne wymagania dla zakładów przetwarzania, w szczególności uwzględniając przetwarzanie użytego sprzętu działającego na zasadzie wymiany temperatury. Biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia odpowiednich standardów przetwarzania zużytego sprzętu projektowana ustawa określa obowiązek przeprowadzenia kontroli zakładu przetwarzania przed wydaniem przez organ właściwy decyzji w zakresie gospodarki odpadami.

Projekt zakłada istotne zmiany w tworzeniu i funkcjonowaniu organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz prowadzenia przez nie działalności gospodarczej. Organizacje takie mają wykonywać działalność gospodarczą w tzw. formie not for profit, przeznaczając cały dochód uzyskany z jej wykonywania na cele statutowe, w tym bez wypłaty dywidendy dla akcjonariuszy. Proponowana regulacja wzbudziła liczne kontrowersje. Wskazuje się, że może ono wpłynąć na znaczne ograniczenie liczby podmiotów, prowadząc do wzrostu kosztów dla pozostałych uczestników systemu oraz zwiększeniem ilości sprzętu zbieranego i przetwarzanego nielegalnie. Mijałoby się to z celem planowanego w tej mierze rozwiązania.

Ograniczenie „szarej strefy" mają również na celu proponowane regulacje dotyczące prowadzenia audytu oraz przemieszczania używanego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, co do którego zachodzi podejrzenie, że jest on zużytym sprzętem. Jeżeli chodzi o audyt, to będzie przeprowadzany przez podmiot niezależny od audytowanego przedsiębiorcy i posiadający odpowiednie kwalifikacje. Rozwiązanie takie ma zapewnić warunki do rzetelnego i obiektywnego sprawdzenia przez audytora wiarygodności danych zawartych w dokumentach ewidencyjnych, celnych i fakturach oraz spełniania wymagań wynikających z u.odp., w szczególności zgodności posiadanych decyzji z prowadzonym procesem przetwarzania zużytego sprzętu oraz spełniania minimalnych wymagań dla zakładu przetwarzania wynikających z projektu ustawy.
Z przeprowadzonego audytu audytor będzie sporządzał pisemne sprawozdanie, przedstawiające wynik audytu. Szczegółowy zakres audytu zostanie

określony, w drodze rozporządzenia, przez ministra właściwego do spraw środowiska.

Z kolei w celu wykazania, że przemieszczany używany sprzęt nie jest zużytym sprzętem posiadacz używanego sprzętu zobowiązany będzie do przeprowadzenia badania używanego sprzętu polegającego na ocenie jego funkcjonalności oraz obecności w nim niebezpiecznych substancji. Podmiot przeprowadzający badanie sporządzać będzie dokumentację badania zawierającą rodzaj i wynik badania.

Ponadto, wojewódzki inspektor ochrony środowiska, co najmniej raz w roku będzie przeprowadzał kontrolę zakładu przetwarzania oraz sporządzał i przekazywał GIOŚ zbiorczą informację o wynikach kontroli przeprowadzonych w poprzednim roku kalendarzowym. Natomiast GIOŚ będzie sporządzać i przekazywać co roku ministrowi właściwemu do spraw środowiska raport o funkcjonowaniu systemu gospodarki zużytym sprzętem.

Projektowana ustawa zmienia też dotychczasowy reżim odpowiedzialności za naruszenie przepisów u.ZSEE. Za naruszenia przepisów, za które obecnie grozi kara grzywny projektowana ustawa przewiduje administracyjne kary pieniężne.

Kolejne zmiany mają dotyczyć zasad ponoszenia, w tym obliczania, oraz zwalniania z obowiązku wnoszenia opłaty produktowej. Będą one podobne jak obowiązujące obecnie w zakresie odpadów opakowaniowych oraz zużytych baterii i akumulatorów.

Gospodarowanie **bateriami i akumulatorami** reguluje obecnie ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach[51]. Reguluje ona prawa i obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu baterie lub akumulatory, dystrybuujących baterie lub akumulatory lub sprzęt, zbierających, przetwarzających, dokonujących recyklingu lub unieszkodliwiania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, a także użytkujących baterie lub akumulatory[52].

51 Dz. U. Nr 79, poz. 666 z późn. zm., dalej powoływana jako u.b.a.
52 Ustawa w art. 6 wprowadza następujące definicje w celu opisania uczestników systemu gospodarowania odpadami:

„14) sprzedawca detaliczny – przedsiębiorcę, który w ramach wykonywanej działalności gospodarczej udostępnia odpłatnie lub nieodpłatnie baterie lub akumulatory w celu używania przez użytkowników końcowych, w tym tak-że jako przynależność albo część składową urządzenia lub dodatek do innych produktów;

15) sprzedawca hurtowy – przedsiębiorcę, który w ramach wykonywanej działalności gospodarczej udostępnia odpłatnie lub nieodpłatnie baterie lub akumulatory w celu ich dalszego odpłatnego lub nieodpłatnego udostępniania, w tym także jako przynależność albo część składową urządzenia lub dodatek do innych produktów;

19) użytkownik końcowy – podmiot wykorzystujący energię elektryczną z baterii lub akumulatorów;

22) wprowadzający baterie lub akumulatory – przedsiębiorcę, który wykonuje działalność gospodarczą w zakresie wprowadzania do obrotu baterii lub akumulatorów, w tym zamontowanych w sprzęcie lub pojazdach, po raz pierwszy na terytorium kraju; za wprowadzającego baterie lub akumulatory uważa się także przedsiębiorcę dokonującego importu lub wewnątrzwspólno-

bateria, akumulator – (art. 6 ust. 1) źródło energii elektrycznej wytwarzanej przez bezpośrednie przetwarzanie energii chemicznej, które składa się z jednego albo kilku:
a) pierwotnych ogniw baterii nienadających się do powtórnego naładowania albo
b) wtórnych ogniw baterii nadających się do powtórnego naładowania;

bateria przemysłowa, akumulator przemysłowy – (art. 6 ust. 2) bateria i akumulator, które są przeznaczone wyłącznie do celów przemysłowych, zawodowych lub do używania w pojazdach elektrycznych, w szczególności określone w załączniku nr 1 do ustawy;

bateria przenośna, akumulator przenośny – (art. 6 ust. 3bateria i akumulator, w tym ogniwo guzikowe lub zestaw, które są szczelnie zamknięte i mogą być przenoszone w ręku oraz nie stanowią baterii przemysłowej i akumulatora przemysłowego albo baterii samochodowej i akumulatora samochodowego, w szczególności określone w załączniku nr 2 do ustawy

bateria samochodowa, akumulator samochodowy – (art. 6 ust. 4) bateria i akumulator, które są używane do rozruszników, oświetlenia lub inicjowania zapłonu w pojazdach;

ogniwo guzikowe – (art. 6 ust. 10) mała bateria przenośna i akumulator przenośny o średnicy większej niż wysokość, które są wykorzystywane do specjalnych celów, w szczególności do zasilania aparatów słuchowych, zegarków, małych urządzeń przenośnych lub urządzeń do zasilania rezerwowego.

Przepisy ustawy stosuje się do wszystkich rodzajów baterii i akumulatorów produkowanych i wprowadzanych do obrotu, niezależnie od ich kształtu, pojemności, masy, składu materiałowego, sposobu użycia oraz niezależnie od tego, czy stanowią przynależność albo część składową urządzenia lub dodatek do innych produktów, a także do zużytych baterii i zużytych akumulatorów. Spod regulacji ustawowych wyłączone są natomiast baterie i akumulatory używane w urządzeniach związanych z ochroną podstawowych interesów bezpieczeństwa państw członkowskich UE i przeznaczonych do celów wojskowych, a także urządzeniach przeznaczonych do wysyłania w przestrzeń kosmiczną.

Baterie i akumulatory wprowadzane do obrotu,

towego nabycia baterii lub akumulatorów na potrzeby wykonywanej działalności gospodarczej;

24) zbierający zużyte baterie lub zużyte akumulatory:

a) podmiot prowadzący punkt zbierania odpadów, posiadający zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania odpadów w postaci zużytych baterii lub zużytych akumulatorów,

b) gminną jednostkę organizacyjną prowadzącą działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych,

c) przedsiębiorcę wpisanego do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości;”.

w tym zestawy i ogniwa guzikowe muszą być oznakowane odpowiednimi symbolami[53]. Nie mogą one zawierać więcej, niż 0,0005% wagowo rtęci, z tym, że ogniwa guzikowe nie mogą zawierać więcej niż 2% wagowo rtęć. Baterie przenośne i akumulatory przenośne nie mogą zawierać więcej niż 0,002% kadmu, za wyjątkiem przeznaczonych do użytku w systemach awaryjnych i alarmowych, urządzeniach medycznych i elektronarzędziach bezprzewodowych[54]. Dystrybucja baterii i akumulatorów niespełniających tych wymagań i nieoznakowanych jest zabroniona.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy o bateriach i akumulatorach oraz niektórych innych ustaw[55] obejmuje obowiązkiem nieprzekraczania zawartości 0,0005% wagowo rtęci również ogniwa guzikowe. Z kolei wyłączenie dotyczące nieprzekraczalnej wartości kadmu nie będzie dotyczyło elektronarzędzi. Ogniwa guzikowe niespełniające ww. wymogów wprowadzone do obrotu po raz pierwszy zgodnie z obowiązującymi przepisami przed dniem 2 października 2015 r., będą mogły być w dalszym ciągu zbywane do wyczerpania zapasów. Możliwość zbywania do wyczerpania zapasów dotyczyła będzie również elektronarzędzi bezprzewodowych niespełniających ww. wymogów wprowadzonych do obrotu po raz pierwszy zgodnie z obowiązującymi przepisami przed dniem 1 stycznia 2017 r.

Użytkownik końcowy jest zobowiązany do przekazania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, w tym baterii przenośnych i akumulatorów przenośnych, które nie mogą stanowić już źródła energii, do zbierającego zużyte baterie lub zużyte akumulatory lub do miejsca odbioru. Jest on też obowiązany do:

- przekazania zużytych baterii samochodowych i zużytych akumulatorów samochodowych sprzedawcy detalicznemu baterii samochodowych lub akumulatorów samochodowych, podmiotowi prowadzącemu usługi w zakresie wymiany zużytych baterii samochodowych lub zużytych akumulatorów samochodowych, zbierającemu zużyte baterie samochodowe lub zużyte akumulatory samochodowe, prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii samochodowych lub zużytych akumulatorów samochodowych lub wprowadzającemu baterie samochodowe lub akumulatory samochodowe,

- przekazania zużytych baterii przemysłowych i zużytych akumulatorów przemysłowych sprzedawcy detalicznemu baterii przemysłowych lub

53 Symbolem selektywnego zbierania i symbolami chemicznymi: Cd – jeżeli zawierają powyżej 0,002% wagowo kadmu, symbolem Pb – jeżeli zawierają powyżej 0,004% wagowo ołowiu, a ogniwa guzikowe dodatkowo symbolem Hg – jeżeli zawierają powyżej 0,0005% wagowo rtęci.
54 Zgodnie z art. 6 pkt 6 u.b.a. elektronarzędzie bezprzewodowe to podręczny sprzęt zasilany baterią lub akumulatorem, który jest przeznaczony do wykorzystania w działalności serwisowej, budowlanej lub ogrodniczej, w tym narzędzia przeznaczone do toczenia, frezowania, szlifowania, rozdrabniania, piłowania, ścinania, wiercenia, przebijania otworów, wykrawania, kucia, nitowania, skręcania, polerowania lub podobnej obróbki drewna, metalu i innych materiałów, a także do koszenia, cięcia i innych prac.
55 Na dzień oddania niniejszej publikacji do składu nie została jeszcze opublikowana w Dzienniku Ustaw.

akumulatorów przemysłowych, podmiotowi prowadzącemu usługi w zakresie wymiany zużytych baterii przemysłowych lub zużytych akumulatorów przemysłowych, prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii przemysłowych lub zużytych akumulatorów przemysłowych lub wprowadzającemu baterie przemysłowe lub akumulatory przemysłowe,

- przekazania zużytych baterii przemysłowych niklowo-kadmowych i zużytych akumulatorów przemysłowych niklowo-kadmowych prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii niklowo-kadmowych lub zużytych akumulatorów niklowo-kadmowych.

W miejscach odbioru zużyte baterie i zużyte akumulatory przenośne są przyjmowane nieodpłatnie. Pojemniki do ich zbierania powinny być ustawione w miejscu publicznie dostępnym.

Zużyte baterie i akumulatory nie mogą być umieszczane razem z innymi odpadami w tym samym pojemniku. Dodatkowo zużyte baterie samochodowe i zużyte akumulatory samochodowe oraz zużyte baterie przemysłowe i zużyte akumulatory przemysłowe powinny być zbierane selektywnie według rodzajów w celu ułatwienia ich przetwarzania za pomocą technologii i instalacji służących do przetwarzania i recyklingu poszczególnych rodzajów zużytych baterii lub zużytych akumulatorów. Nie mogą być też one przetwarzane poza zakładem przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

Zużyte baterie i akumulatory przeznaczone do przetwarzania i recyklingu nie mogą być magazynowane dłużej niż przez 1 rok. Termin ten liczy się łącznie dla wszystkich kolejnych posiadaczy odpadów. Ustawa o bateriach i akumulatorach określa również szczegółowe wymagania dla miejsc magazynowania zużytych baterii i akumulatorów.

Ponadto, zużyte baterie i akumulatory nie mogą być unieszkodliwiane przez ich składowanie na składowisku odpadów lub ich termiczne przekształcanie. Procesom tym, w zależności od ich właściwości mogą zostać poddane odpady powstałe po przetworzeniu zużytych baterii i zużytych akumulatorów, nienadające się do recyklingu.

Wprowadzający baterie lub akumulatory jest obowiązany do zorganizowania i sfinansowania zbierania, przetwarzania, recyklingu i unieszkodliwiania zużytych baterii i zużytych akumulatorów oraz właściwego gospodarowania zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami. Wprowadzający baterie samochodowe, akumulatory samochodowe, baterie przemysłowe lub akumulatory przemysłowe oraz użytkownicy tych baterii lub akumulatorów mogą zawierać między sobą porozumienia dotyczące finansowania zbierania, przetwarzania, recyklingu i unieszkodliwiania tych baterii lub akumulatorów.

Wprowadzający baterie lub akumulatory może realizować swoje obowiązki w tym zakresie za pośrednictwem innych podmiotów. Jednak odpowiedzialność za ich prawidłową realizację obciąża wprowadzającego. Dodatkowo, wprowadzający baterie przenośne lub akumulatory przenośne jest

obowiązany do zawarcia umowy dotyczącej zbierania zużytych baterii przenośnych lub zużytych akumulatorów przenośnych ze zbierającym takie baterie lub akumulatory.

Wprowadzający baterie i akumulatorowy jest zobowiązany do zawarcia umowy z prowadzącym zakład przetwarzania zużytych baterii lub akumulatorów, określającej co najmniej warunki finansowania przez wprowadzającego baterie lub akumulatory przetwarzania i recyklingu zużytych baterii lub zużytych akumulatorów oraz zawierającej zobowiązanie prowadzącego zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów do co najmniej nieodpłatnego przyjmowania zużytych baterii i zużytych akumulatorów, które poddaje procesom przetwarzania i recyklingu.

Ponadto, wprowadzający baterie przenośne lub akumulatory przenośne jest obowiązany do osiągnięcia poziomów zbierania w wysokości określonej w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 grudnia 2009 r. w sprawie rocznych poziomów zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych[56]. Jeżeli poziomy zbierania nie zostaną osiągnięte, wprowadzający baterie przenośne i akumulatory ponosi opłatę produktową.

Na wprowadzającym baterie i akumulatory ciążą ponadto obowiązki ewidencyjne, sprawozdawcze i informacyjne. Jest on też zobowiązany do finansowania publicznych kampanii edukacyjnych. Nadto wprowadzający baterie lub akumulatory samochodowe i przemysłowe jest zobowiązany do odbioru zużytych baterii i akumulatorów tego rodzaju na wniosek użytkownika końcowego. Baterie samochodowe i przemysłowe kwasowo-ołowiowe oraz akumulatory samochodowe i przemysłowe kwasowo-ołowiowe muszą być odbierane przez wprowadzającego od użytkownika końcowego, sprzedawcy detalicznego oraz sprzedawcy hurtowego.

Sprzedawca detaliczny baterii przenośnych lub akumulatorów przenośnych, którego powierzchnia sprzedaży przekracza 25 m2 jest zobowiązany do przyjęcia selektywnie zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych od użytkownika końcowego przez udostępnienie pojemnika na zużyte baterie przenośne i zużyte akumulatory przenośne, bez możliwości żądania od niego zapłaty za ich przyjęcie. Zebrane baterie i akumulatory są przekazywane sprzedawcy hurtowemu lub zbierającemu zużyte baterie lub zużyte akumulatory. Z kolei sprzedawca hurtowy ma obowiązek przyjęcia tych baterii i akumulatorów, a następnie przekazania ich zbierającemu. Podobne obowiązki ma przedsiębiorca świadczący usługi w zakresie wymiany zużytych baterii lub zużytych akumulatorów – jest on zobowiązany do przyjęcia selektywnie zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych od użytkownika końcowego bez możliwości żądania opłaty za ich przejęcie, a następnie przekazania tych baterii i akumulatorów zbierającemu zużyte baterie lub zużyte akumulatory lub prowadzącemu zakład ich przetwarzania.

O ile prowadzący miejsce odbioru zużytych baterii

56 Dz. U. Nr 215, poz. 1671.

i akumulatorów nie jest żadnym z ww. podmiotów, może przyjmować zużyte baterie i akumulatory przenośne pod warunkiem posiadania umowy na odbiór takich baterii ze zbierającym zużyte akumulatory lub baterie.

Sprzedawca detaliczny baterii samochodowych kwasowo-ołowiowych, akumulatorów samochodowych kwasowo-ołowiowych, baterii przemysłowych kwasowo-ołowiowych lub akumulatorów przemysłowych kwasowo-ołowiowych jest obowiązany do przyjęcia od użytkownika końcowego zużytych baterii i akumulatorów ww. rodzajów. Jeżeli zwrot tego rodzaju baterii i akumulatorów nie następuje przy sprzedaży nowych, sprzedawca pobiera od kupującego opłatę depozytową w wysokości przepisanej u.b.a. Opłata podlega zwrotowi, o ile w ciągu 30 dni kupujący przekaże sprzedawcy zużyte baterie i akumulatory odpowiadające rodzajem zakupionym.

Obowiązkom prowadzących miejsca odbioru do przekazywania zużytych baterii lub akumulatorów przenośnych zbierającemu odpowiada obowiązek zbierającego przyjmowania zużytych baterii i akumulatorów przenośnych od prowadzących miejsca odbioru, z którymi ma podpisaną umowę. Zebrane baterie i akumulatory (w tym przenośne) są następnie przekazywane bezpośrednio prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii lub akumulatorów. Jest on zobowiązany do prowadzenia stosownej ewidencji; ciążą na nim również obowiązki sprawozdawcze.

Prowadzący zakład przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów jest zobowiązany do nieodpłatnego przyjmowania zużytych baterii i akumulatorów, jeżeli zawarł umowę z wprowadzającym baterie i akumulatory. Przetwarzanie i recykling zużytych baterii i akumulatorów oraz powstających z nich odpadów muszą odbywać się w sposób bezpieczny dla środowiska i zdrowia ludzi. W związku z tym u.b.a. określa wymogi w zakresie przygotowania zużytych baterii i akumulatorów do recyklingu i unieszkodliwienia, a także w zakresie prowadzenia ich recyklingu i przetwarzania. Prowadzący zakład przetwarzania zużytych baterii samochodowych kwasowo-ołowiowych, zużytych akumulatorów samochodowych kwasowo-ołowiowych, zużytych baterii przemysłowych kwasowo-ołowiowych lub zużytych akumulatorów przemysłowych kwasowo-ołowiowych jest obowiązany w tym zakresie do uzyskania pozwolenia zintegrowanego.

Zgodnie z art. 15 u.b.a., za pomocą technologii i instalacji służących do przetwarzania i recyklingu po-szczególnych rodzajów zużytych baterii lub zużytych akumulatorów muszą zostać osiągnięte następujące minimalne poziomy wydajności recyklingu:

1. w przypadku zużytych baterii kwasowo-ołowiowych i zużytych akumulatorów kwasowo-ołowiowych – 65% masy zużytych baterii kwasowo-ołowiowych lub zużytych akumulatorów kwasowo-ołowiowych, w tym recykling zawartości ołowiu w najwyższym, technicznie możliwym do osiągnięcia stopniu, przy jednoczesnym unikaniu nadmiernych kosztów,

2. w przypadku zużytych baterii niklowo-kadmowych i zużytych akumulatorów niklowo-kadmowych – 75% masy zużytych baterii niklowo-kadmowych lub zużytych akumulatorów niklowo-kadmowych, w tym recykling zawartości kadmu w najwyższym, technicznie możliwym do osiągnięcia stopniu, przy jednoczesnym unikaniu nadmiernych kosztów,

3. w przypadku pozostałych zużytych baterii i zużytych akumulatorów – 50% masy zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

Sposoby obliczenia poziomów wydajności recyklingu określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 kwietnia 2011 r. w sprawie sposobu obliczania poziomów wydajności recyklingu zużytych baterii kwasowo-ołowiowych i zużytych akumulatorów kwasowo-ołowiowych[57].

Ustawa nakłada ponadto na marszałka województwa obowiązek prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych na terenie województwa, zawiera postanowienia dotyczące prowadzenia kontroli przestrzegania przepisów u.b.a. oraz zawiera przepisy karne i dotyczące kar pieniężnych.

Z dniem 1 stycznia 2015 r. w życie wejdzie ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy o bateriach i akumulatorach oraz niektórych innych ustaw[58]. Przewiduje ona zwolnienie z obowiązku osiągania wymaganych poziomów zbierania, w tym dotyczących opłaty produktowej, organizowania i finansowania zbierania, przetwarzania, recyklingu i unieszkodliwiania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, zawierania umowy ze zbierającym zużyte baterie lub zużyte akumulatory oraz z prowadzącym zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, składania wykazu zakładów przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów dla:

1. wprowadzającego baterie lub akumulatory, który w danym roku kalendarzowym wprowadził do obrotu baterie przenośne lub akumulatory przenośne o łącznej masie nieprzekraczającej 1 kg,

2. wprowadzającego baterie lub akumulatory, który w danym roku kalendarzowym wprowadził do obrotu baterie przemysłowe lub akumulatory przemysłowe, baterie samochodowe lub akumulatory samochodowe o łącznej masie nieprzekraczającej 100 kg.

Aby uzyskać zwolnienie z tych obowiązków, przedsiębiorcy będą musieli złożyć odpowiednie dokumenty do marszałków województw. Oznacza to, że sami producenci zdecydują czy skorzystają z takiego zwolnienia, czy nie.

Nowelizacja u.b.a. doprecyzowuje regulacje dotyczące działalności podmiotów, które pośredniczą w realizacji obowiązków nałożonych na wprowadzających baterie i akumulatory. Będą one zobowiązane do posiadania wdrożonego systemu zarządzania środowiskowego zgodny z wymaganiami systemu ekozarządzania i audytu (EMAS) lub

57 Dz. U. Nr 92, poz. 536
58 Na dzień oddania niniejszego opracowania do składu nie została jeszcze opublikowana w Dzienniku Ustaw.

z normą ISO 14001 oraz do uzyskania wpisu do właściwego rejestru. Odpowiedzialność za prawidłową realizację obowiązków ustawowych, tak jak dotychczas, będzie spoczywać na wprowadzających baterie i akumulatory, bez względu na to, czy zdecydują się realizować je sami, czy z udziałem podmiotów pośredniczących. Podmioty pośredniczące otrzymają 12 miesięczny okres przejściowy na dostosowanie się do przepisów znowelizowanej u.b.a.

Co istotne, wymagane przez u.b.a. sprawozdania za 2014 r. będą mogły być składane już za pomocą podmiotu pośredniczącego.

Zmiany obejmą również niektóre obowiązki sprzedawców detalicznych i hurtowych w zakresie przyjmowania baterii samochodowych kwasowo-ołowiowych lub akumulatorów samochodowych kwasowo-ołowiowych i opłaty produktowej.

Ponadto, zbierający zużyte baterie lub zużyte akumulatory będzie obowiązany wydać wprowadzającemu baterie lub akumulatory, z którym ma zawartą umowę, lub podmiotowi pośredniczącemu, z którym ma zawartą umowę, w terminie do dnia 28 lutego każdego roku za poprzedni rok kalendarzowy, zaświadczenie o zebranych zużytych bateriach przenośnych lub zużytych akumulatorach przenośnych. Podobnie, prowadzący zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów będzie obowiązany wydać wprowadzającemu baterie lub akumulatory, z którym ma zawartą umowę, lub podmiotowi pośredniczącemu, z którym ma zawartą umowę zaświadczenie o przetworzonych zużytych bateriach lub zużytych akumulatorach.

Nowelizacja obliguje wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska do kontrolowania zakładu przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów co najmniej raz w roku.

Zasady postępowania z **pojazdami wycofanymi z eksploatacji**, określa ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji[59]. Ma ona zastosowanie do pojazdów wycofanych z eksploatacji wyprodukowanych na terytorium kraju, wprowadzonych na terytorium kraju w drodze importu lub wewnątrzwspólnotowego nabycia i odpadów powstałych z pojazdów. Niektóre przepisy maja zastosowanie również do motorowerów trójkołowych kategorii L2e. Przepisów ustawy nie stosuje się natomiast do pojazdów historycznych.

Pojazd wycofany z eksploatacji to pojazd stanowiący odpad w rozumieniu przepisów o odpadach (art. 3 pkt 6 u.r.p.w.e.).

Pojazdy, które nie spełniają wymagań technicznych, zapewniających ochronę środowiska lub zdrowia ludzi, określonych w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw środowiska są pojazdami wycofanymi z eksploatacji.

Właściciel pojazdu wycofanego z eksploatacji może przekazać go wyłącznie do przedsiębiorcy prowadzącego stację demontażu lub przedsiębiorcy prowadzącego punkt zbierania pojazdów działającego w imieniu stacji demontażu. Tylko te podmioty są uprawnione do zbierania pojazdów wycofanych z eksploatacji. Z kolei demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji może odbywać się wyłącznie w stacjach demontażu. Z tego względu przedsiębiorca prowadzący punkt zbierania pojazdów, o ile sam nie prowadzi stacji demontażu, powinien mieć podpisaną umowę z podmiotem prowadzącym taką stację.

59 Tekst jedn. Dz. U. 2013, poz. 1162 z późn. zm.; dalej powoływana jako u.r.p.w.e.

przetwarzanie - czynności podejmowane po przekazaniu pojazdu wycofanego z eksploatacji do stacji demontażu w celu demontażu, odzysku lub przygotowania do unieszkodliwiania (art. 3 pkt 8 u.r.p.w.e.).

stacja demontażu (art. 3 pkt 10 u.r.p.w.e.) - zakład prowadzący przetwarzanie, w tym demontaż obejmujący następujące czynności:
a) usunięcie z pojazdów wycofanych z eksploatacji elementów i substancji niebezpiecznych, w tym płynów,
b) wymontowanie z pojazdów wycofanych z eksploatacji przedmiotów wyposażenia i części nadających się do ponownego użycia,
c) wymontowanie z pojazdów wycofanych z eksploatacji elementów nada-jących się do odzysku lub recyklingu.

ponowne użycie - zastosowanie przedmiotów wyposażenia i części, wymontowanych z pojazdów wycofanych z eksploatacji, w tym samym celu, dla którego zostały pierwotnie zaprojektowane i wykonane (art. 3 pkt 7 u.r.p.w.e.).

Ustawa o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji dzieli wprowadzających pojazdy na wprowadzających, którzy wydają kartę pojazdu (producent lub importer nowych pojazdów) oraz na pozostałych wprowadzających. Wprowadzający wydający kartę pojazdu jest obowiązany zapewnić sieć zbierania pojazdów, obejmującą terytorium kraju w taki sposób, aby zapewnić właścicielowi możliwość oddania pojazdu wycofanego z eksploatacji do punktu zbierania pojazdów lub stacji demontażu, położonych w odległości nie większej niż 50 km w linii prostej od miejsca zamieszkania albo siedziby właściciela pojazdu. Sieć jest zapewniana poprzez własne stacje demontażu i punkty zbierania pojazdów lub na podstawie umów z przedsiębiorcami prowadzącymi stacje demontażu.

Sieć powinna obejmować 95% powierzchni kraju. W przeciwnym wypadku wprowadzający musi wnieść opłatę za brak sieci w wysokości 500 zł za każdy wprowadzony pojazd, przy czym stawka ta ulega obniżeniu jeżeli wprowadzający zapewnia sieć obejmującą:

- poniżej 95%, ale nie mniej niż 90% terytorium kraju – wysokość opłaty za brak sieci ulega obniżeniu o 75%,
- poniżej 90%, ale nie mniej niż 85% terytorium

kraju – wysokość opłaty za brak sieci ulega obniżeniu o 50%.

Przedsiębiorca prowadzący stację demontażu jest obowiązany do przyjęcia każdego pojazdu wycofanego z eksploatacji. Ustawa zobowiązuje do nieodpłatnego przyjmowania pojazdów zarejestrowanych na terytorium kraju, zgodnie z odrębnymi przepisami, kompletnych i nie zawierających innych odpadów, które nie pochodzą z danego pojazdu. Za pojazd kompletny uważa się pojazd, który zawiera wszystkie istotne elementy i jego masa jest nie mniejsza niż 90% masy pojazdu. Za przyjęcie od właściciela niekompletnego pojazdu wycofanego z eksploatacji może zostać naliczona opłata. Jej maksymalna wartość została określona w art. 23 ust. 5 u.r.p.w.e. Jeżeli właściciel pojazdu odmawia uiszczenia opłaty, przedsiębiorca może odmówić przyjęcia pojazdu niekompletnego. Może odmówić przyjęcia takiego pojazdu również, jeżeli nie ma podpisanej umowy z wprowadzającym pojazdy. W tym ostatnim przypadku przedsiębiorca jest zobowiązany wskazać najbliższą stację demontażu działającą w ramach sieci wprowadzającego pojazdy.

Przedsiębiorca prowadzący stację demontażu jest obowiązany osiągać poziom odzysku i recyklingu odpadów pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji w wysokości odpowiednio 95% i 85% masy pojazdów przyjętych do jego stacji demontażu rocznie.

Z kolei przedsiębiorca prowadzący strzępiarkę jest obowiązany zapewnić bezpieczne dla środowiska i zdrowia ludzi rozdrabnianie odpadów pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji. W związku z tym powinien wykonać raz na rok próbę strzępienia pojazdów wycofanych z eksploatacji w celu określenia zawartości uzyskiwanych frakcji materiałowych.

Oprócz ww. regulacji u.r.p.w.e. zawiera przepisy dotyczące wydawania zezwoleń na prowadzenie działalności, przepisy karne i dotyczące kar pieniężnych. Nakłada ona również na wprowadzających pojazd obowiązki z zakresie stosowania materiałów niezawierających metali ciężkich, oznaczania przedmiotów wyposażenia i części pojazdów wykonanych z elastomerów o wadze powyżej 200 g i pozostałych tworzyw sztucznych o wadze powyżej 100 g. Wprowadzający pojazd jest tez zobowiązany do opracowania informacji dotyczącej sposobu demontażu nowego typu pojazdu i nieodpłatnego przekazania tej informacji przedsiębiorcy prowadzącemu stację demontażu.

Zasady gospodarowania **odpadami wydobywczymi** oraz niezanieczyszczoną glebą, prowadzenia obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, procedury związane z uzyskiwaniem zezwoleń i pozwoleń związanych z go-spodarką odpadami wydobywczymi, procedury związane z zapobieganiem poważnym wypadkom w obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych kategorii A ustala ustawa z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych[60].

60 Tekst jedn. Dz. U. 2013, poz. 1136 z późn. zm.; dalej powoływana jako u.o.w.

odpady wydobywcze – odpady pochodzące z poszukiwania, rozpoznawania, wydobywania, przeróbki i magazynowania kopalin ze złóż niezanieczyszczona gleba – glebę, która została usunięta z górnej warstwy powierzchni ziemi w trakcie działalności wydobywczej i która nie przekracza dopuszczalnych zawartości w glebie oraz dopuszczalnych zawartości w ziemi substancji powodujących ryzyko, dla gruntów występujących w miejscu użycia tej gleby lub ziemi (art. 3 ust. 1 pkt 4 u.o.w.)

Przepisów u.o.w. nie stosuje się do:

1. odpadów powstałych w wyniku poszukiwania, rozpoznawania i wydobywania kopalin ze złóż oraz ich magazynowania i przeróbki, które nie są bezpośrednio związane z tymi działaniami,

2. odpadów powstałych w wyniku poszukiwania, rozpoznawania i wydobywania kopalin ze złóż oraz ich przeróbki z obszarów morskich RP,

3. wtłaczania wód do górotworu w rozumieniu pr.g.g.,

4. mas ziemnych lub skalnych przemieszczanych w związku z wydobywaniem kopalin ze złóż, jeżeli koncesja na wydobywanie kopalin ze złóż lub plan ruchu zakładu górniczego zatwierdzone decyzjami z pr.g.g. lub miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego określają warunki i sposób ich zagospodarowania,

5. nadkładu stanowiącego masy ziemne lub skalne usuwane znad złoża w celu umożliwienia wydobycia kopaliny użytecznej, zwałowanego na obszarze górniczym, o ile nie stanowi odpadu w rozumieniu u.odp., a termin i sposób jego zagospodarowania zostały określone zgodnie z pr.g.g. dotyczącymi ruchu zakładu górniczego.

Niektóre przepisy dotyczące obiektów unieszkodliwienia odpadów wydobywczych nie mają zastosowania do odpadów wydobywczych obojętnych oraz niezanieczyszczonej gleby powstałych w wyniku poszukiwania, rozpoznawania i wydobywania kopalin ze złóż oraz ich magazynowania i przeróbki oraz do odpadów powstałych w wyniku wydobywania, przeróbki i magazynowania torfu oraz do odpadów wydobywczych innych niż niebezpieczne, chyba że są one składowane w obiekcie unieszkodliwiania odpadów wydobywczych kategorii A.

Podstawowym obowiązkiem wytwórcy odpadów wydobywczych jest stosowanie takich sposobów poszukiwania, rozpoznawania, wydobywania, przeróbki i magazynowania, które zapobiegają powstawaniu odpadów wydobywczych lub pozwalają utrzymać na możliwym najniższym poziomie ich ilość, jak również ograniczają negatywne oddziaływanie na środowisko lub zagrożenie życia i zdrowia ludzi, przy uwzględnieniu najlepszych dostępnych technik. Z kolei posiadacz odpadów wydobywczych jest obowiązany do ograniczania negatywnego oddziaływania odpadów wydobywczych na środowisko, życie i zdrowie ludzi oraz zapobiegania lub zmniejsza-

nia, w możliwie najszerszym zakresie, wszelkich niekorzystnych skutków dla środowiska i zdrowia ludzi, powstałych w wyniku gospodarowania odpadami wydobywczymi, również po zamknięciu obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, przy uwzględnieniu najlepszych dostępnych technik. Posiadacz odpadów wydobywczych jest obowiązany w pierwszej kolejności do poddania ich odzyskowi, a jeżeli z przyczyn technologicznych jest on niemożliwy lub nie jest uzasadniony z przyczyn ekonomicznych, do ich unieszkodliwienia zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska lub programem gospodarowania odpadami wydobywczymi, przy uwzględnieniu najlepszych dostępnych technik. Odpady wydobywcze, które z przyczyn technologicznych lub ekonomicznych nie mogą być poddane odzyskowi powinny zostać przekazane do najbliżej położonych miejsc, w których mogą być poddane unieszkodliwieniu, przy uwzględnieniu najlepszych dostępnych technik. Odpady wydobywcze inne niż niebezpieczne i obojętne mogą być magazynowane, jednak nie dłużej niż przez 1 rok. W przypadku niezanieczyszczonej gleby, odpadów wydobywczych innych niż niebezpieczne wytworzonych w czasie prac poszukiwawczych, odpadów powstałych w wyniku wydobywania, przeróbki i magazynowania torfu oraz odpadów wydobywczych obojętnych maksymalny okres magazynowania wynosi 3 lata.

Jeżeli chodzi o odpady wydobywcze niebezpieczne, to po wytworzeniu powinny one zostać niezwłocznie poddane odzyskowi lub unieszkodliwieniu, w tym składowaniu w obiekcie unieszkodliwiania odpadów wydobywczych. Odpady wydobywcze niebezpieczne, których wytworzenie było wcześniej niemożliwe do przewidzenia mogą być magazynowane przez okres do 6 miesięcy.

Przed rozpoczęciem działalności związanej z wytwarzaniem lub gospodarowaniem odpadami wydobywczymi ich posiadacz obowiązany jest do sporządzenia programu gospodarowania odpadami wydobywczymi. Program podlega zatwierdzeniu w drodze decyzji. Jest on poddawany przeglądowi w cyklach 5-letnich, zaś wyniki przeglądu muszą być dostarczane organowi właściwemu do zatwierdzenia programu, pod rygorem wygaśnięcia decyzji zatwierdzającej program.

Celem programu gospodarowania odpadami wydobywczymi jest zapobieganie powstawaniu odpadów wydobywczych i ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów wydobywczych oraz ich negatywnego oddziaływania na środowisko, zapewnienie w pierwszej kolejności odzysku odpadów wydobywczych, jeżeli jest to uzasadnione ze względów ochrony środowiska, a także technologicznych i ekonomicznych oraz zgodne z przepisami o ochronie środowiska, zapewnienie bezpiecznego unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, w szczególności poprzez dokonanie na etapie projektowania obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych analizy sposobu gospodarowania odpadami wydobywczymi w trakcie jego eksploatacji oraz po jego zamknięciu, a także przez wybór odpowiedniego projektu. W związku z tym program zawiera m. in. dane o działaniach podejmowanych dla realizacji tych celów, określa łączną ilość poszczególnych rodzajów odpadów wydobywczych

PCB – polichlorowane bifenyle, polichlorowane trifenyle, monometylotetrachlorodifenylometan, monometylodichlorodifenylo-metan, monometylodibromodifenylometan oraz mieszaniny zawierające ja-kąkolwiek z tych substancji w ilości powyżej 0,005% wagowo łącznie (art. 3 ust. 1 pkt 17 u.odp.)

oleje odpadowe – wszelkie mineralne lub syntetyczne oleje smarowe lub przemysłowe, które przestały się nadawać do użytku, do jakiego były pierwotnie przeznaczone, w szczególności zużyte oleje z silników spalinowych i oleje przekładniowe, oleje smarowe, oleje turbinowe oraz oleje hydrauliczne (art. 3 ust. 1 pkt 16 u.odp.)u.o.w.).

przewidzianych do wytworzenia w trakcie prowadzenia działalności objętej programem gospodarowania odpadami wydobywczymi, w tym w ciągu roku, opisuje procesy, podczas których powstają odpady wydobywcze, itp.

Ustawa o odpadach wydobywczych określa również warunki prowadzenia obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych i postępowanie w przypadku poważnych awarii na takim obiekcie. Zawiera ona również postanowienia dotyczące wypełniania wyrobisk górniczych odpadami wydobywczymi.

Zasady postępowania z PCB, olejami odpadowymi i odpadami z przemysłu ditlenku tytanu ustala u.odp. w dziale VII zatytułowanym „Szczególne zasady gospodarowania niektórymi rodzajami odpadów".

Jeżeli chodzi o **PCB**, dodatkowe regulacje zawiera tutaj p.o.ś. Zgodnie z tą ustawą co do zasady zabronione jest wprowadzanie do obrotu lub ponowne wykorzystanie PCB. Wykorzystywane PCB podlegają sukcesywnej eliminacji, a wykorzystujący te substancje jest obowiązany do dokumentowania rodzaju, ilości i miejsc ich występowania oraz sposobu ich eliminowania. Stosownie do art. 85 u.odp. zabroniony jest odzysk PCB. Odpady zawierające te substancje mogą być przetwarzane tylko po usunięciu z tych odpadów PCB. Jeżeli usunięcie PCB z odpadów jest niemożliwe, do odpadów tych stosuje się przepisy dotyczące unieszkodliwiania samych PCB. Te ostatnie unieszkodliwia się przez spalanie w spalarni odpadów. Unieszkodliwianie w inny sposób[61] jest dopuszczalne, o ile zastosowana technika zapewnia unieszkodliwienie PCB bezpieczne dla życia i zdrowia ludzi oraz dla środowiska. Niedopuszczalne jest spalanie PCB na statkach.

Oleje odpadowe wymagają osobnego zbierania – o ile jest to technicznie wykonalne. Jeżeli jest to technicznie wykonalne i opłacalne ekonomicznie

61 Poprzez obróbkę biologiczna (D 8), obróbkę fizyczno-chemiczną (D 9), trwałe składowanie (D 12), magazynowanie z wyjątkiem wstępnego magazynowania u wytwórcy (D 15).

wprowadzono zakaz mieszania olejów odpadowych o różnych cechach, jeżeli mieszanie stanowi przeszkodę w przetworzeniu tych odpadów. Zakaz ten dotyczy także mieszania olejów odpadowych z innymi odpadami lub substancjami.

Jednocześnie u.odp. określa, że oleje odpadowe powinny być przetwarzane zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami oraz wymaganiami ochrony życia i zdrowia ludzi oraz ochrony środowiska, w tym bez niekorzystnych skutków dla terenów wiejskich lub miejsc o szczególnym znaczeniu. Ustawa wprowadza priorytet regeneracji dla olejów odpadowych. Dopiero jeżeli regeneracja lub inne procesy odzysku są niemożliwe dopuszcza się ich unieszkodliwianie.

Zabroniony jest również zrzut olejów odpadowych do wód, gleby i ziemi.

Niektóre obowiązki w zakresie gospodarowania olejami odpadowymi określa również ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej[62]. Dotyczy ona nie tylko olejów odpadowych, ale również smarów, środków zapobiegających zamarzaniu, przeciwstukowych oraz opon. Ustawa określa poziom odzysku i recyklingu odpadów powstałych z produktów wskazanych załączniku 4a. Obowiązki w tym zakresie mogą być realizowane samodzielnie albo, na podstawie umowy, przez organizację odzysku. Przedsiębiorca lub organizacja może zlecić wykonanie poszczególnych czynności związanych z odzyskiem i recyklingiem posiadaczowi odpadów spełniającemu wymagania stawiane przez u.odp. Przedsiębiorca albo organizacja, którzy nie osiągnęli wymaganego poziomu odzysku lub recyklingu zobowiązani sa do ponoszenia opłaty produktowej. Do ponoszenia opłaty produktowej jest obowiązany również przedsiębiorca, który nie wykonuje obowiązku zapewnienia odzysku i recyklingu odpadów. Maksymalne stawki tej opłaty określa u.o.o.p.

Jeżeli chodzi o **odpady pochodzące z procesów wytwarzania dwutlenku tytanu** oraz z przetwarzania tych odpadów, to ustawa zakazuje ich odprowadzania do morza, w tym lokowania na dnie morza. U.odp. określa szczególne informacje konieczne do wskazania we wniosku o wydanie zezwolenia na składowanie takich odpadów, nakłada obowiązek monitoringu składowisk i miejsc magazynowania takich odpadów oraz obowiązki sprawozdawcze posiadaczy tych odpadów.

W dziale VII u.odp. reguluje również postępowanie z innymi rodzajami odpadów, takimi jak odpady medyczne i weterynaryjne, odpady z wypadków i odpady metali. I tak co do zasady zakazany jest odzysk **odpadów medycznych i weterynaryjnych**.

Posiadacz odpadów medycznych lub odpadów weterynaryjnych unieszkodliwiający te odpady jest obowiązany do prowadzenia procesów unieszkodliwiania oraz do ich monitoringu, z uwzględnieniem właściwości odpadów i charakteru procesu oraz zgodnie z wymaganiami i sposobami prowadzenia unieszkodliwiania odpadów. Zakaźne odpady medyczne lub zakaźne odpady weterynaryjne unieszkodliwia się przez termiczne przekształcanie w spalarniach odpadów niebezpiecznych. Zabronione jest natomiast ich unieszkodliwianie we współspalarniach.

Odpady z wypadków. Decyzją starosty obowiązek gospodarowania tymi odpadami może zostać nałożony na sprawcę wypadku jeżeli wymagają tego względy ochrony życia, zdrowia ludzi lub środowiska. W przypadku odpadów z wypadków powodujących zanieczyszczenie morza za sprawcę wypadku uważa się armatora statku, który spowodował powstanie odpadu, o ile statek jest znany.

Natomiast odnośnie **odpadów metali** u.odp. nakłada na prowadzącego punkt zbierania odpadów metali obowiązki w zakresie rejestracji i przechowywania danych o rodzaju odpadów, rodzaju produktu z którego odpad powstał i danych osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami, od których odpad został przyjęty.

62 Tekst jedn. Dz. U. z 2007 r. Nr 90, poz. 607 z późn. zm.; dalej powoływana jako u.o.o.p.

odpady medyczne – odpady powstające w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych oraz prowadzeniem badań i do-świadczeń naukowych w zakresie medycyny (art. 3 ust. 1 pkt 8 u.odp.)

odpady weterynaryjne – odpady powstające w związku z badaniem, leczeniem zwierząt lub świadczeniem usług weterynaryjnych, a także w związku z prowadzeniem badań naukowych i doświadczeń na zwierzętach (art. 3 ust. 1 pkt 11 u.odp.)

odpady z wypadków – (art. 3 ust. 1 pkt 13u.odp.) odpady powstające podczas prowadzenia akcji ratowniczej lub gaśniczej, z wyłączeniem:
a) odpadów powstałych w wyniku poważnej awarii lub poważnej awarii przemysłowej,
b) odpadów powstałych w wyniku szkody w środowisku

INFORMACJA O ŚRODOWISKU

INFORMACJA PUBLICZNA A INFORMACJA O ŚRODOWISKU

Informacja publiczna	Informacja o środowisku
Zdefiniowana w następujących aktach prawnych: ■ Konstytucja RP ■ Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej[64]	Zdefiniowana w następujących aktach prawnych: ■ Konstytucja RP ■ Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko[65]
Art. 61 ust. 1 i 2 Konstytucji *1. Obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne. Prawo to obejmuje również uzyskiwanie informacji o działalności organów samorządu gospodarczego i zawodowego a także innych osób oraz jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonują one zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa.*	Art. 74 ust. 3 Konstytucji *Każdy ma prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska.*

Informacja publiczna	Informacja o środowisku
2. Prawo do uzyskiwania informacji obejmuje dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu.	
Art. 1 ust. 1 u.d.i.p. Informacja publiczna to każda informacja o sprawach publicznych. Przykładowe rodzaje informacji wymienia art. 6 u.d.i.p. Zalicza on do informacji publicznej m. in. informacje o: **1.** polityce wewnętrznej i zagranicznej, w tym o: ■ zamierzeniach działań władzy ustawodawczej oraz wykonawczej, ■ projektowaniu aktów normatywnych, ■ programach w zakresie realizacji zadań publicznych, sposobie ich realizacji, wykonywaniu i skutkach realizacji tych zadań, **2.** władzach publicznych i podmiotach realizujących zadania publiczne, w tym o: ■ statusie prawnym lub formie prawnej, ■ organizacji,	Art. 9 ust. 1 u.o.o.ś. Informacja o środowisku i jego ochronie to informacja na temat: **1.** stanu elementów środowiska, takich jak: powietrze, woda, powierzchnia ziemi, kopaliny, klimat, krajobraz i obszary naturalne, w tym bagna, obszary nadmorskie i morskie, a także rośliny, zwierzęta i grzyby oraz inne elementy różnorodności biologicznej, w tym organizmy genetycznie zmodyfikowane, oraz wzajemnych oddziaływań między tymi elementami, **2.** emisji, w tym odpadów promieniotwórczych, a także zanieczyszczeń, które wpływają lub mogą wpłynąć na elementy środowiska, takie jak: powietrze, woda, powierzchnia ziemi, kopaliny, klimat, krajobraz i obszary naturalne, w tym bagna, obszary nadmorskie i morskie, a także rośliny, zwierzęta i grzyby oraz inne elementy różnorodności biologicznej, w tym organizmy genetycznie zmodyfikowane, **3.** środków, takich jak: środki administracyjne,

Informacja publiczna	Informacja o środowisku
■ przedmiocie działalności i kompetencjach, ■ organach i osobach sprawujących w nich funkcje i ich kompetencjach, ■ strukturze własnościowej podmiotów realizujących zadania publiczne niebędących organami władzy publicznej, organami samorządowymi lub zawodowymi, ■ majątku, którym dysponują, 3. zasadach funkcjonowania władz publicznych i podmiotów realizujących zadania publiczne, 4. danych publicznych, w tym: ■ treść i postać dokumentów urzędowych, w szczególności: - treść aktów administracyjnych i innych rozstrzygnięć, - dokumentacja przebiegu i efektów kontroli oraz wystąpienia, stanowiska, wnioski i opinie podmiotów ją przeprowadzających, ■ stanowiska w sprawach publicznych zajęte przez organy władzy publicznej i przez funkcjonariuszy publicznych w rozumieniu przepisów Kodeksu karnego, ■ treść innych wystąpień i ocen dokonywanych przez organy władzy publicznej,	polityki, przepisy prawne dotyczące środowiska i gospodarki wodnej, plany, programy oraz porozumienia w sprawie ochrony środowiska, a także działań wpływających lub mogących wpłynąć na ww. elementy środowiska, oraz na emisje i zanieczyszczenia, jak również środków i działań, które mają na celu ochronę tych elementów, 4. raportów na temat realizacji przepisów dotyczących 5. analiz kosztów i korzyści oraz innych analiz gospodarczych i założeń wykorzystanych w ramach środków i działań wymienionych w pkt 3, 6. stanu zdrowia, bezpieczeństwa i warunków życia ludzi, oraz stanu obiektów kultury i obiektów budowlanych – w zakresie, w jakim oddziałują na nie lub mogą oddziaływać: ■ stany elementów środowiska, lub ■ przez elementy środowiska – emisje i zanieczyszczenia, o których mowa w pkt 2, oraz środki, o których mowa w pkt 3.

Informacja publiczna	Informacja o środowisku
■ informacja o stanie państwa, samorządów i ich jednostek organizacyjnych, 5. majątku publicznym, w tym o: *Dokumentem urzędowym w rozumieniu ustawy jest treść oświadczenia woli lub wiedzy, utrwalona i podpisana w dowolnej formie przez funkcjonariusza publicznego w rozumieniu przepisów Kodeksu karnego, w ramach jego kompetencji, skierowana do innego podmiotu lub złożona do akt sprawy (art. 6 ust. 2 u.d.i.p.)*	
Przykłady: ■ faktury opłacone ze środków publicznych, ■ umowy cywilo-prawne zawierane przez organy władzy publicznej z osobami fizycznymi, ■ dokumenty znajdujące się w aktach administracyjnych, ■ zatwierdzony projekt techniczny, na podstawie którego trwa eksploatacja ujęcia wody (zob. wyrok NSA w sprawie I OSK 736/05).	Przykłady: ■ dane o stanie pogody, ■ materiały w sprawy o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach na etapie prowadzonego w sprawie postępowania.

Przypisy [64], [65]

64 Tekst jedn. Dz. U. 2014, poz. 782; dalej powoływana jako u.d.i.p.

65 Tekst jedn. Dz. U. 2013, poz. 1235 z późn. zm.; dalej powoływana jako u.o.o.ś.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27.08.2014 r., I OSK 169/14

W świetle powołanych przepisów u.d.i.p. oraz Konstytucji RP pojęcie informacji publicznej musi być rozumiane szeroko. W orzecznictwie i piśmiennictwie powszechnie przyjmuje się, że za informację publiczną należy uznać każdą wiadomość wytworzoną przez szeroko rozumiane władze publiczne, a także inne podmioty sprawujące funkcje publiczne w zakresie wykonywania przez nie zadań publicznych i gospodarowania mieniem komunalnym lub mieniem Skarbu Państwa. Charakter informacji publicznej mają również informacje niewytworzone przez wskazane podmioty lecz do nich się odnoszące. Informację publiczną stanowi więc treść wszelkiego rodzaju dokumentów nie tylko bezpośrednio zredagowanych i wytworzonych przez wskazany podmiot. Przymiot taki posiada także treść dokumentów, których podmiot używa do zrealizowania powierzonych mu prawem zadań. Bez znaczenia przy tym jest, w jaki sposób dokumenty znalazły się w posiadaniu adresata wniosku oraz to czy znajdują się one w posiadaniu także innego podmiotu. Ważne jedynie jest to, by dokumenty takie służyły realizowaniu zadań publicznych przez tego adresata wniosku i odnosiły się do niego bezpośrednio.

DOSTĘP DO INFORMACJI PUBLICZNEJ I INFORMACJI O ŚRODOWISKU

Zgodnie z art. 1 ust. 2 u.d.i.p. istnienie innych zasad czy trybu udostępniania informacji publicznych wyłącza stosowanie u.d.i.p., jednakże tylko w zakresie regulowanym wyraźnie tymi szczególnymi ustawami. Jak podkreśla się w literaturze prawniczej - przepis art. 1 ust. 2 u.d.i.p. oznacza, że wszędzie tam, gdzie konkretne sprawy dotyczące zasad i trybu dostępu do informacji będącej informacją publiczną uregulowane są inaczej w u.d.i.p., a inaczej w ustawie szczególnej dotyczącej udostępnienia informacji i stosowania obu tych ustaw nie da się pogodzić, pierwszeństwo mają przepisy ustawy szczególnej. Tam gdzie jednak dana sprawa uregulowana jest tylko częściowo, lub w ogóle nie jest uregulowana w ustawie szczególnej, zastosowanie mają odpowiednie przepisy ustawy o dostępie, przy czym w pierwszym przypadku stosowane są uzupełniająco, w drugim zaś stanowią wyłączną regulację prawną w danym zakresie /J. Jendrośka, M. Bar, Z. Bukowski, Dostęp do informacji o środowisku i jego ochronie, Poznań, Wrocław 2007 r., s. 64-65/.

Taką szczególną regulacją są przepisy u.o.o.ś. W związku z wprowadzeniem przez tę ustawę otwartej definicji informacji o środowisku, należy zatem każdorazowo skrupulatnie badać treść wniosku o udzielenie informacji. Odrębna regulacja dotyczy bowiem tylko tego co wyraźnie wynika z ustawy szczególnej.

Zob. wyrok NSA z 20.03.2012 r., I OSK 2451/11, uchwała NSA z 9.12.2013 r., I OPS 8/13.

Informacja publiczna	Informacja o środowisku
Uprawniony	
Każdy (art. 2 u.d.i.p.) Prawo dostępu do informacji publicznej obejmuje uprawnienia do (art. 3 ust. 1 u.d.i.p.): **1.** uzyskania informacji publicznej, w tym uzyskania informacji przetworzonej w takim zakresie, w jakim jest to szczególnie istotne dla interesu publicznego, **2.** wglądu do dokumentów urzędowych, **3.** dostępu do posiedzeń kolegialnych organów	Każdy (art. 8 u.o.o.ś.)
Obowiązani do udostępniania	
Władze publiczne i inne podmioty wykonujące zadania publiczne, w szczególności: ■ organy władzy publicznej, ■ organy samorządów gospodarczych i zawodowych, ■ podmioty reprezentujące Skarb Państwa, ■ podmioty reprezentujące państwowe osoby	Organy administracji

Informacja publiczna	Informacja o środowisku
prawne albo osoby prawne samorządu terytorialnego oraz podmioty reprezentujące inne państwowe jednostki organizacyjne albo jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego, ■ podmioty reprezentujące inne osoby lub jednostki organizacyjne, które wykonują zadania publiczne lub dysponują majątkiem publicznym, oraz ■ osoby prawne, w których Skarb Państwa, jednostki samorządu terytorialnego lub samorządu gospodarczego albo zawodowego mają pozycję dominującą w rozumieniu przepisów o ochronie konkurencji i konsumentów.	
Udostępnieniu podlegają informacje będące w posiadaniu ww. podmiotów	Udostępnieniu podlegają informacje będące w posiadaniu ww. podmiotów lub dla nich przeznaczone
	Udostępniając informacje o emisji, w tym odpadów promieniotwórczych, a także zanieczyszczeń, które wpływają lub mogą wpłynąć na elementy środowiska, organ administracji informuje także, na wniosek podmiotu żądającego informacji, o miejscu, w którym znajdują się dane na temat metod przeprowadzania pomiarów, w tym sposobów poboru i przetwarzania próbek oraz sposobów interpretacji uzyskanych danych, które posłużyły do wytworzenia udostępnianej informacji, lub odsyła

Informacja publiczna	Informacja o środowisku
	odsyła do stosownych metodyk referencyjnych w tym zakresie.
Sposoby udostępniania	
■ ogłaszanie informacji publicznych, w tym dokumentów urzędowych w Biuletynie Informacji Publicznej, ■ udostępnianie w centralnym repozytorium, ■ udostępnianie na wniosek informacji, która nie została udostępniona w BIP lub centralnym repozytorium, ■ wyłożenie, wywieszenie lub zainstalowanie w miejscach ogólnie dostępnych urządzenia umożliwiającego zapoznanie się z informacją, ■ wstęp na posiedzenia organów i udostępnianie materiałów, w tym audiowizualnych i teleinformatycznych, dokumentujących te posiedzenia.	■ forma ustna, ■ forma pisemna, ■ firma wizualna, ■ forma dźwiękowa, ■ forma elektroniczna, ■ inna forma. Dane o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie zamiesza się w publicznie dostępnym wykazie danych.
Ograniczenia w dostępie	
■ ochrona informacji niejawnych, ■ ochrona innych tajemnic ustawowo chronionych (np. tajemnica skarbowa, statystyczna, tajem-	Udostępnieniu nie podlegają informacje dotyczące: ■ danych jednostkowych uzyskiwanych w bada-

Informacja publiczna	Informacja o środowisku
nic ustawowo chronionych (np. tajemnica skarbowa, statystyczna, tajemnica postępowania karnego), ■ prywatność osoby fizycznej lub tajemnica przedsiębiorcy. Nie dotyczy informacji o osobach pełniących funkcje publiczne, mających związek z pełnieniem tych funkcji, w tym o warunkach powierzenia i wykonywania funkcji, oraz przypadku, gdy osoba fizyczna lub przedsiębiorca rezygnują z przysługującego im prawa, UWAGA: ujawnienie imion i nazwisk osób zawierających umowy cywilnoprawne z jednostką samorządu terytorialnego nie narusza prawa do prywatności tych osób (wyrok SN, I CKS 190/12), ■ brak szczególnie istotnego interesu publicznego w uzyskaniu informacji przetworzonej. W pozostałych przypadkach nie można ograniczać dostępu do informacji o sprawach rozstrzyganych w postępowaniu przed organami państwa, w szczególności w postępowaniu administracyjnym, karnym lub cywilnym, ze względu na ochronę interesu strony, jeżeli postępowanie dotyczy władz publicznych lub innych podmiotów wykonujących zadania publiczne albo osób pełniących funkcje publiczne – w zakresie tych zadań lub funkcji.	niach statystycznych statystyki publicznej chronionych tajemnicą statystyczną*, ■ spraw objętych toczącym się postępowaniem sądowym, dyscyplinarnym lub karnym, jeżeli udostępnienie informacji mogłoby zakłócić przebieg postępowania, ■ spraw będących przedmiotem praw autorskich lub patentowych, jeżeli udostępnienie informacji mogłoby naruszyć te prawa, ■ danych osobowych, dotyczących osób trzecich, jeżeli udostępnienie informacji mogłoby naruszać przepisy o ochronie danych osobowych*, ■ dokumentów lub danych dostarczonych przez osoby trzecie, jeżeli osoby te, nie mając obowiązku ich dostarczenia i nie mogąc być takim obowiązkiem obciążone, dostarczyły je dobrowolnie i złożyły zastrzeżenie o ich nieudostępnianiu*, ■ dokumentów lub danych, których udostępnienie mogłoby spowodować zagrożenie dla środowiska lub bezpieczeństwa ekologicznego kraju*, ■ informacji o wartości handlowej, w tym danych technologicznych, dostarczonych przez osoby trzecie i objętych tajemnicą przedsiębiorstwa, jeżeli udostępnienie tych informacji mogłoby pogorszyć konkurencyjną pozycję tych osób i złożyły one uzasadniony wniosek o wyłączenie tych informacji z

Informacja publiczna	Informacja o środowisku
	udostępneinia*, ■ przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, realizowanych na terenach zamkniętych, co do których nie prowadzi się postępowania z udziałem społeczeństwa*, ■ obronności i bezpieczeństwa państwa, ■ bezpieczeństwa publicznego, ■ danych zawartych w rejestrze prowadzonym na podstawie u.odp. dotyczących warunków umowy, jaką wprowadzający sprzęt zawarł z organizacją odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz o zabezpieczeniu finansowym, o którym mowa w art. 18 ust. 1 u.z.s.e.e. oraz o wysokości wnoszonych opłat rejestrowych i rocznych. * Informacje te podlegają jednak udostępnieniu, jeżeli dotyczą: 1. ilości i rodzajów pyłów lub gazów wprowadzanych do powietrza oraz miejsca ich wprowadzania; 2. stanu, składu i ilości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi oraz miejsca ich wprowadzania; 3. rodzaju i ilości wytwarzanych odpadów oraz miejsca ich wytwarzania;

Informacja publiczna	Informacja o środowisku
	1. poziomu emitowanego hałasu; 2. poziomu emitowanych pól EM.
	Organ administracji może odmówić udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie, jeżeli: 3. wymagałoby to dostarczenia dokumentów lub danych będących w trakcie opracowywania (organ jest zobowiązany poinformować o organie odpowiedzialnym za ich opracowanie oraz o przewidywanym terminie opracowania); 4. wymagałoby to dostarczenia dokumentów lub danych przeznaczonych do wewnętrznego komunikowania się, 5. wniosek jest w sposób oczywisty niemożliwy do zrealizowania, 6. wniosek jest sformułowany w sposób zbyt ogólny (wymaga uprzedniego wezwania wnioskodawcy do uzupełnienia wniosku i udzielenia stosownych wyjaśnień).
W przypadku wyłączenia jawności informacji publicznej, w Biuletynie Informacji Publicznej podaje się zakres wy-łączenia, podstawę prawną wyłączenia jawności oraz wskazuje się organ lub osobę, które dokonały wyłączenia, a w przypadku wyłą-	

Informacja publiczna	Informacja o środowisku
czenia ze względu na prywatność osoby fizycznej lub tajemnicę przedsiębiorcy, podmiot, w interesie którego dokonano wyłączenia jawności.	
Procedura udostępniania	
Informacja publiczna, która może być niezwłocznie udostępniona, jest udostępniana w formie ustnej lub pisemnej bez pisemnego wniosku.	Bez pisemnego wniosku udostępnia się: 1. informację niewymagającą wyszukiwania, 2. w przypadku wystąpienia klęski żywiołowej, innej katastrofy naturalnej lub awarii technicznej, lub innego bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia ludzi lub środowiska, spowodowanego działalnością człowieka lub przyczynami naturalnymi – informacje znajdujące się w posiadaniu organów administracji lub dla nich przeznaczone, umożliwiające osobom, które mogą ucierpieć w wyniku tego zagrożenia, podjęcie działań w celu zapobieżenia lub zminimalizowania szkód wynikających z tego zagrożenia.
Na wniosek – bez zbędnej zwłoki, nie później niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku.	Na wniosek – bez zbędnej zwłoki, nie później niż w terminie miesiąca od dnia otrzymania wniosku.
Jeżeli informacja publiczna nie może być udostępniona w terminie, podmiot obowiązany do jej	Termin udostępnienia może zostać przedłużony do 2 miesięcy ze względu na stopień skomplikowania

Informacja publiczna	Informacja o środowisku
udostępnienia powiadamia w tym terminie o powodach opóźnienia oraz o terminie, w jakim udostępni informację, nie dłuższym jednak niż 2 miesiące od dnia złożenia wniosku.	sprawy. Organ jest zobowiązany do poinformowania o tym wnioskodawcy i podania terminu udostępnienia informacji.
	Zgodnie z art. 14 ust. 3 u.o.o.ś. dokumenty, o których dane są zamieszczone w publicznie dostępnym wykazie danych o środowisku i jego ochronie udostępnia się w dniu złożenia wniosku.
	Informację niewymagająca wyszukiwania udostępnia się w dniu złożenia wniosku.
Udostępnianie informacji publicznej na wniosek następuje w sposób i w formie zgodnych z wnioskiem, chyba że środki techniczne, którymi dysponuje podmiot obowiązany do udostępnienia, nie umożliwiają udostępnienia informacji w sposób i w formie określonych we wniosku. Jeżeli informacja publiczna nie może być udostępniona w sposób lub w formie określonych we wniosku, wnioskodawcę powiadamia się pisemnie o przyczynach braku możliwości udostępnienia informacji zgodnie z wnioskiem i wskazuje, w jaki sposób lub w jakiej formie informacja może być udostępniona niezwłocznie.	Udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie następuje w sposób i w formie określonych we wniosku, chyba że środki techniczne, którymi dysponuje organ administracji, nie umożliwiają udostępnienia informacji w sposób i w formie określonych we wniosku. Jeżeli informacja o środowisku i jego ochronie nie może być udostępniona w sposób lub w formie określonych we wniosku, wnioskodawcę powiadamia się w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku o przyczynach braku możliwości udostępnienia informacji zgodnie z wnioskiem i wskazuje, w jaki sposób lub w jakiej formie informacja może być udostępniona.

Informacja publiczna	Informacja o środowisku
Jeżeli w terminie 14 dni od powiadomienia wnioskodawca nie złoży wniosku o udostępnienie informacji w sposób lub w formie wskazanych w powiadomieniu, postępowanie o udostępnienie informacji umarza się.	Jeżeli w terminie 14 dni od dnia otrzymania powiadomienia podmiot żądający informacji nie złoży wniosku w sposób lub w formie wskazanych w powiadomieniu, organ administracji wydaje decyzję o odmowie udostępnienia informacji w sposób lub w formie określonych we wniosku. Jeżeli wniosek dotyczy informacji nieznajdującej się w posiadaniu organu administracji, organ ten niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku przekazuje wniosek organowi administracji, w którego posiadaniu znajduje się żądana informacja, i powiadamia o tym wnioskodawcę albo zwraca wniosek wnioskodawcy, jeżeli takiego organu nie można ustalić.
Odpłatność	
Jeżeli w wyniku udostępnienia informacji publicznej na wniosek podmiot obowiązany do udostępnienia ma ponieść dodatkowe koszty związane ze wskazanym we wniosku sposobem udostępnienia lub koniecznością przekształcenia informacji w formę wskazaną we wniosku, podmiot ten może pobrać od wnioskodawcy opłatę w wysokości odpowiadającej tym kosztom. W takim przypadku w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku powiadamia się wnioskodawcę o wysokości opłaty.	Wyszukiwanie i przeglądanie w siedzibie organu administracji dokumentów wyszczególnionych w publicznie dostępnym wykazie danych jest bezpłatne. Za wyszukiwanie informacji, a także za przekształcanie informacji w formę wskazaną we wniosku, sporządzanie kopii dokumentów lub danych oraz ich przesłanie organ administracji pobiera opłaty w wysokości odzwierciedlającej związane z tym uzasadnione koszty.

Informacja publiczna	Informacja o środowisku
Udostępnienie informacji zgodnie z wnioskiem następuje po upływie 14 dni od dnia powiadomienia wnioskodawcy, chyba że wnioskodawca dokona w tym terminie zmiany wniosku w zakresie sposobu lub formy udostępnienia informacji albo wycofa wniosek.	Górne jednostkowe stawki opłat określa ustawa.
Odmowa udostępnienia informacji	
■ następuje w drodze decyzji, ■ odwołanie rozpoznaje się w terminie 14 dni, ■ w przypadku wniesienia skargi do sądu administracyjnego przekazanie akt i odpowiedzi na skargę następuje w terminie 15 dni od dnia otrzymania skargi; skargę rozpatruje się w terminie 30 dni od dnia otrzymania akt wraz z odpowiedzią na skargę, ■ uzasadnienie decyzji o odmowie udostępnienia informacji zawiera także imiona, nazwiska i funkcje	■ następuje w drodze decyzji, ■ w przypadku wniesienia skargi do sądu administracyjnego przekazanie akt i odpowiedzi na skargę następuje w terminie 15 dni od dnia otrzymania skargi; skargę rozpatruje się w terminie 30 dni od dnia otrzymania akt wraz z odpowiedzią na skargę,

Informacja publiczna	Informacja o środowisku
osób, które zajęły stanowisko w toku postępowania o udostępnienie informacji, a w przypadku odmowy ze względu na prywatność osoby fizycznej lub tajemnicę przedsiębiorcy - oznaczenie podmiotów, ze względu na których dobra wydano decyzję o odmowie udostępnienia informacji.	

Informacja prosta a informacja przetworzona

Zob. wyrok WSA w Poznaniu z dnia 4.09.2014, IV SAB/Po 42/14

W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że „informacją prostą" jest informacja, którą podmiot zobowiązany może udostępnić w takiej formie, w jakiej ją posiada (z zachowaniem ewentualnych ograniczeń wynikających z art. 5 u.d.i.p.) – a więc informacja, której zasadnicza treść nie ulega zmianie przed jej udostępnieniem – z tym wszakże, dodawanym niekiedy, zastrzeżeniem, że jej wyodrębnienie ze zbiorów informacji (rejestrów, zbiorów dokumentów, akt postępowań itp.) nie jest związane z koniecznością poniesienia kosztów osobowych lub finansowych trudnych do pogodzenia z bieżącymi działaniami podmiotu zobowiązanego do udzielenia informacji (zob. np.: wyrok NSA z 09.08.2011 r., I OSK 792/11, CBOSA; por. też: wyrok NSA z 12.12.2012 r., I OSK 2149/12, CBOSA; tak też I. Kamińska, M. Rozbicka -Ostrowska, Ustawa..., uw. 1 do art. 3, s. 49). Informacja prosta nie zmienia się w informację przetworzoną poprzez sam proces tzw. anonimizacji – polegający na usunięciu (unieczytelnieniu, np. zamazaniu, wykreśleniu, zakryciu itp.) z udostępnianego dokumentu określonych jego elementów, które pozwalałyby na identyfikację występujących w dokumencie osób fizycznych – bo czynność ta, jak się przyjmuje, polega jedynie na przekształceniu informacji, a nie jej przetworzeniu. Podobnie nie stanowi o przetworzeniu informacji sięganie do materiałów archiwalnych (zob. wyrok NSA z 09.08.2011 r., I OSK 792/11, CBOSA).

Z kolei „informacja przetworzona" jest – w myśl powszechnie akceptowanego poglądu – jakościowo nową informacją, która w chwili złożenia wniosku nie istnieje w żądanej i ukształtowanej ostatecznie treści i postaci, chociaż jej źródłem są materiały znajdujące się w posiadaniu zobowiązanego (por. wyrok NSA z 12.12.2012 r., I OSK 2149/12, CBOSA). Wytworzenie takiej informacji wymaga przeprowadzenia przez podmiot zobowiązany pewnych czynności analitycznych, organizacyjnych i intelektualnych w oparciu o posia-

dane materiały źródłowe (informacje proste). Może tu chodzić o konieczność wykonania pewnych analiz, obliczeń, zestawień statystycznych, wyciągów itp., połączonych z zaangażowaniem w ich pozyskanie określonych środków osobowych i finansowych. Musi więc istnieć informacja źródłowa, podstawowa (prosta), której wykorzystanie w postaci zestawienia, obliczenia itd. spowoduje powstanie informacji jakościowo nowej, „przetworzonej" właśnie (por. wyrok WSA z 17.04.2013 r., II SAB/Kr 21/13, CBOSA) – w związku z żądaniem wnioskodawcy i na podstawie kryteriów przez niego wskazanych – a więc informacji, która zostanie przygotowana specjalnie dla wnioskodawcy wedle określonych przez niego „parametrów", i której wytworzenie wymagać będzie, co do zasady, intelektualnego zaangażowania podmiotu zobowiązanego (por. wyrok WSA z 11.06.2013 r., II SA/Bk 230/13, CBOSA). Takie określenie zasadniczych przypadków, w których ma się do czynienia z informacją przetworzoną, nie pozwala wykluczyć uznania, iż niekiedy nawet suma informacji prostych może tworzyć informację przetworzoną. W pewnych przypadkach szeroki zakres wniosku, wymagający zgromadzenia, przekształcenia (zanonimizowania) i sporządzenia wielu kserokopii określonych dokumentów, może wymagać takich działań organizacyjnych i angażowania środków osobowych, które zakłócają normalny tok działania podmiotu zobowiązanego i utrudniają wykonywanie przypisanych jemu zadań. Informacja wytworzona w ten sposób, pomimo iż składa się z wielu informacji prostych będących w posiadaniu organu, powinna być uznana za informację przetworzoną, bowiem powstały w wyniku wskazanych wyżej działań zbiór nie istniał w chwili wystąpienia z żądaniem o udostępnienie informacji publicznej (tak wyrok NSA z 09.08.2011 r., I OSK 792/11, CBOSA; podobnie: wyrok NSA z 17.10.2006 r., I OSK 1347/05, CBOSA). Nawet jednak na gruncie tego poglądu nie sposób uznawać za przetworzoną informacji składającej się z kserokopii kilku lub kilkunastu niewielkich objętościowo dokumentów, choćby nawet wymagających przed ich udostępnieniem przeprowadzenia anonimizacji.

PLANOWANIE W GOSODARCE ODPADAMI

PROCES PLANOWANIA

Politykę dotyczącą gospodarki odpadami na szczeblu krajowym i wojewódzkim regulują obecnie: polityka ekologiczna państwa, krajowy plan gospodarki odpadami i wojewódzkie plany gospodarki odpadami. Celem polityki ekologicznej państwa jest stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska; określa ona w szczególności cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, poziomy celów długoterminowych, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia tych celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe (art. 14 p.o.ś.). Z kolei plany gospodarki odpadami, oprócz osiągania celów założonych w polityce ekologicznej państwo mają za zadanie oddzielić tendencje wzrostu ilości wytwarzanych odpadów i ich wpływu na środowisko od tendencji wzrostu gospodarczego w kraju. Mają one także wdrożyć hierarchię sposobów postępowania z odpadami oraz zasady samowystarczalności i bliskości, a także zapewnić utworzenie i utrzymanie w kraju zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji gospodarowania odpadami, spełniających wymagania ochrony środowiska (art. 34 u.odp.).

Plany gospodarki odpadami dotyczą odpadów wytworzonych na obszarze, dla którego jest sporządzany plan, oraz przywożonych na ten obszar, w tym odpadów komunalnych, odpadów ulegających biodegradacji, odpadów opakowaniowych i odpadów niebezpiecznych.

Krajowy plan gospodarki odpadami opracowuje minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej. Jest on uchwalany przez Radę Ministrów.

Celem dalekosiężnym Krajowego planu gospodarki odpadami 2014 jest wypracowanie systemu w pełni zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju. W gospodarce odpadami komunalnymi założono objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem odbierania i selektywnego zbierania odpadów komunalnych do 2015 r. oraz przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, w tym co najmniej papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła z gospodarstw domowych, a także, w miarę możliwości, odpadów innego pochodzenia, podobnych do odpadów z gospodarstw domowych na poziomie minimum 50% ich masy w 2020 r. Kolejnymi celami są zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowa-

nych na składowiska odpadów do poziomu nie większego niż 50% w 2013 r. i nieprzekraczającego 35% w 2020 r. w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. Ponadto założono zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do maksymalnie 60% odpadów wytworzonych do 2014 r. Plan postuluje również zamykanie małych, nieefektywnych składowisk odpadów tak, aby w poszczególnych województwach kraju ich liczba oscylowała wokół 10-15 obiektów. W kraju powinno funkcjonować maksymalnie 200 takich składowisk.

Wojewódzki plan gospodarki odpadami powinien być zgodny z krajowym planem gospodarki odpadami i służyć realizacji zawartych w nim celów. Jest on opracowywany przez zarząd województwa, a uchwalany przez sejmik województwa. Projekt planu podlega opiniowaniu przez organy wykonawcze gmin z obszaru województwa, niebędących członkami związków międzygminnych, oraz organy wykonawcze związków międzygminnych, a w zakresie związanym z ochroną wód – przez właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej. Następnie uzyskuje się opinię ministra właściwego do spraw środowiska. O ile ww. organy w terminie 2 miesięcy od dnia otrzymania projektu nie wyrażą opinii o projekcie planu uznaje się, że jest ona pozytywna.

Uchwalony wojewódzki plan gospodarki odpadami w terminie 1 miesiąca od dnia jego uchwalenia jest przekazywany, w postaci papierowej, ministrowi właściwemu do spraw środowiska.

Proces planowania gospodarki odpadami przebiega cyklicznie, tj. w zasadzie jest to proces ciągły, w trakcie którego plan podlega rewizjom w regularnych, 6-letnich odstępach czasu. Jednym z etapów tej rewizji jest sprawozdanie z realizacji planów gospodarki odpadami sporządzane są w odstępach 3-letnich. Zawiera ono informacje dotyczące realizacji postanowień planu, ocenę stanu gospodarki odpadami, ocenę stanu realizacji zadań oraz osiągnięcia celów. Komisja Europejska podkreśla wagę zaangażowania w proces planistyczny na wszystkich jego etapach różnych grup interesów oraz szerokiego grona społecznego. Ma to podnieść poziom akceptacji polityki w sprawie odpadów jako całości oraz przyczynić się do osiągania jej poszczególnych celów[661].

Zawartość planów gospodarki odpadami określają art. 35 i art. 34 ust. 5 u.odp. Zarówno krajowy, jak i wojewódzkie plany gospodarki odpadami powinny zawierać:

1. analizę aktualnego stanu gospodarki odpadami na obszarze, dla którego jest sporządzany plan, w tym informacje na temat:

- istniejących środków służących zapobieganiu powstawaniu odpadów i oceny ich użyteczności,
- rodzajów, ilości i źródeł powstawania odpadów,
- rodzajów i ilości odpadów poddawanych poszczególnym procesom odzysku, również w instalacjach położonych poza terytorium kraju,

66 KE DG Środowisko, Przygotowanie planu gospodarki odpadami. Wskazówki metodyczne, maj 2003.

- rodzajów i ilości odpadów poddawanych poszczególnym procesom unieszkodliwiania, również w instalacjach położonych poza terytorium kraju,
- istniejących systemów gospodarowania odpadami, w tym również zbierania odpadów,
- rodzajów, rozmieszczenia i mocy przerobowych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, w tym olejów odpadowych i innych odpadów niebezpiecznych, oraz odpadów objętych szczegółowymi przepisami,
- identyfikacji problemów w zakresie gospodarki odpadami, w tym oceny potrzeby tworzenia nowych lub zmiany systemów zbierania odpadów oraz budowy dodatkowej infrastruktury służącej gospodarowaniu odpadami, zgodnie z zasadą bliskości, oraz, w razie potrzeby, realizacji inwestycji w celu zaspokojenia istniejących potrzeb, a także zamknięcia istniejących obiektów przeznaczonych do gospodarowania odpadami, uwzględniające, w razie potrzeby, podstawowe informacje charakteryzujące z punktu widzenia gospodarki odpadami obszar, dla którego jest sporządzany plan gospodarki odpadami, a w szczególności położenie geograficzne, sytuację demograficzną, sytuację gospodarczą oraz warunki glebowe, hydrogeologiczne i hydrologiczne, mogące mieć wpływ na lokalizację istniejących instalacji gospodarowania odpadami,

2. prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami, w tym wynikające ze zmian demograficznych i gospodarczych,

3. przyjęte cele w zakresie gospodarki odpadami z podaniem terminów ich osiągnięcia, w tym cele dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów i ograniczania ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowisko odpadów;

4. kierunki działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz kształtowania systemu gospodarki odpadami, podejmowanych dla osiągnięcia przyjętych celów w zakresie gospodarki odpadami, w tym:

- rozwiązania dotyczące olejów odpadowych i innych odpadów niebezpiecznych oraz odpadów objętych szczegółowymi przepisami w zakresie gospodarki odpadami,
- określenie polityki w zakresie gospodarki odpadami, wraz z planowanymi technologiami i metodami, lub polityki w zakresie postępowania z odpadami powodującymi problemy w gospodarowaniu odpadami, w tym środków zachęcających do selektywnego zbierania bioodpadów w celu ich kompostowania i uzyskiwania z nich sfermentowanej biomasy, przetwarzania bioodpadów w sposób, który zapewnia wysoki poziom ochrony środowiska, stosowania bezpiecznych dla środowiska materiałów wyprodukowanych z bioodpadów przy zachowaniu wysokiego poziomu ochrony życia i zdrowia ludzi oraz środowiska,
- w razie potrzeby określenie kryteriów lokalizacji obiektów przeznaczonych do gospodarowania odpadami oraz mocy przerobowych przyszłych

instalacji do przetwarzania odpadów

5. harmonogram, określenie wykonawców i sposobu finansowania zadań wynikających z przyjętych kierunków działań,

6. informację o strategicznej ocenie oddziaływania planu na środowisko;

7. określenie sposobu monitoringu i oceny wdrażania planu pozwalającego na określenie sposobu oraz stopnia realizacji celów i zadań zdefiniowanych w planie,

8. streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Plany gospodarki odpadami obejmują również środki służące zapobieganiu powstawaniu odpadów. Ustawa dzieli te środki na trzy grupy:

1. środki, które mogą mieć wpływ na warunki ramowe związane z wytwarzaniem odpadów, np. wykorzystanie środków planowania lub innych instrumentów ekonomicznych wspierających efektywne wykorzystanie zasobów, promocja badań i rozwoju w obszarze pozyskiwania czystszych i bardziej oszczędnych produktów i technologii, itp.,

2. środki, które mogą mieć wpływ na fazę projektu, produkcji i dystrybucji, np. promocja eko-projektowania, dostarczanie informacji o technikach zapobiegania powstawaniu odpadów z zamiarem ułatwiania wprowadzania najlepszych dostępnych technik w przemyśle, organizacja szkoleń dla właściwych organów, wykorzystanie kampanii informacyjnych, zapewnienie wsparcia finansowego oraz innego rodzaju wsparcia dla przedsiębiorstw, stosowanie dobrowolnych umów, paneli konsumentów i producentów, promocja EMAS i ISO 14001, itp.

3. środki, które mogą mieć wpływ na fazę konsumpcji i użytkowania, np. instrumenty ekonomiczne, wykorzystanie kampanii informacyjnych, promocja etykietowania ekologicznego, „zazielenienie" zamówień publicznych, itp.

Fakultatywnym elementem planów gospodarki odpadami są następujące informacje, uwzględniające uwarunkowania geograficzne i obszar objęty planem:

1. opis aspektów organizacyjnych związanych z gospodarowaniem odpadami, w tym opis podziału odpowiedzialności pomiędzy podmioty publiczne i prywatne zajmujące się gospodarowaniem odpadami,

2. ocena użyteczności i przydatności stosowania instrumentów ekonomicznych i innych instrumentów do rozwiązywania problemów związanych z gospodarką odpadami, z uwzględnieniem potrzeby utrzymywania niezakłóconego funkcjonowania rynku wewnętrznego,

3. dane dotyczące kampanii informacyjnych i informowania społeczeństwa lub określonej grupy osób w zakresie gospodarki odpadami,

4. informacje dotyczące skażonych miejsc unieszkodliwiania odpadów i środków podjętych dla ich przywrócenia do stanu pozwalającego na ich gospodarcze wykorzystanie,

5. kwestie specyficzne związane z gospodarką odpadami, wynikające z uwarunkowań dotyczących obszaru, dla którego jest sporządzany plan.

Co istotne, wojewódzkie plany gospodarki odpadami określają ponadto podział na regiony gospodarki odpadami komunalnymi wraz ze wskazaniem gmin wchodzących w skład regionu, a także wskazują regionalne instalacje gospodarki odpadami dla poszczególnych regionów oraz instalacje zastępcze. Zawierają one również plan zamykania instalacji niespełniających wymagań ochrony środowiska, których modernizacja nie jest możliwa z przyczyn technicznych lub nie jest uzasadniona z przyczyn ekonomicznych.

Wprowadzenie podziału na regiony gospodarki odpadami jest przejawem zasady bliskości. Zwraca na to uwagę art. 20 ust. 7 i 8 u.odp., zabraniający przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i pozostałości z sortowania odpadów komunalnych oraz pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania poza obszarem regionu gospodarki odpadami komunalnymi, na którym zostały wytworzone oraz zakazujący przywozu na teren danego regionu takich odpadów wytworzonych poza obszarem tego regionu (wyjątkiem jest tutaj przewiezienie do instalacji zastępczej).

Definicja regionu gospodarki odpadami została zawarta w art. 35 ust. 5 u.odp. Jest to obszar sąsiadujących ze sobą gmin liczących łącznie co najmniej 150 tys. mieszkańców i obsługiwany przez regionalną instalację do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK). Regionem gospodarki odpadami komunalnymi może być również obszar gminy liczącej powyżej 500 tys. mieszkańców. Region obejmuje zatem więcej, niż jedna gminę, przy czym dana gmina musi zostać w całości zaliczona do jednego regionu. Nie dotyczy to powiatów, na obszarze których może funkcjonować kilka regionów gospodarki odpadami. Z definicji zawartej w ustawie wynika również, iż na dany region musi przypadać co najmniej jedna RIPOK. Poza liczbą mieszkańców brak jest jednak kryteriów zaliczenia danej gminy do konkretnego regionu gospodarki odpadami. Przepisy nadal nie przewidują możliwości tworzenia regionów międzywojewódzkich (brakuje regulacji dotyczących tych kwestii), pozostaną więc problemy z wykorzystaniem dla takich celów przepisów ogólnych w zakresie współdziałania jednostek samorządu wojewódzkiego[672].

Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 30.05.2014 r., II SA/WR 124/2014

Obowiązkiem regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, wynikającym z przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz z ustawy o odpadach, jest przyjmowanie zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do skła-

67 Zob. M. Górski, Regiony i regionalne instalacje, Przegląd Komunalny Nr 2/2013.

dowania, zebranych z danego regionu gospodarki odpadami komunalnymi. Istnieje zatem domniemanie, że moce przerobowe regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych są wystarczające do przerobienia wszystkich zbieranych na określonym terenie odpadów, o ile podmiot ją prowadzący nie odmówi ich przyjęcia (z powodu awarii lub z innych przyczyn). Podmiot odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości nie jest uprawniony do samodzielnego decydowania, czy kierować przedmiotowe odpady do instalacji regionalnej, czy zastępczej, w wyniku jedynie własnej oceny, czy są ku temu spełnione przesłanki. Uznanie, że podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości same mogą tę kwestię oceniać doprowadzić mogłoby do sytuacji, że do regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych kierowane byłyby tylko niektóre odpady, w niewielkich ilościach – według uznania podmiotów odbierających je od właścicieli nieruchomości – co w konsekwencji doprowadziłoby do wykorzystania jedynie części mocy przerobowych regionalnej instalacji. Skoro ustawodawca zdecydował, że zasadą jest kierowanie zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania do regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, a wyjątki od tej zasady wynikają z wyraźnych regulacji ustawowych, to ocena, czy zachodzą te wyjątki nie może być dowolna i dokonywana przez podmioty zobowiązane do kierowania wspomnianych odpadów do regionalnej instalacji do ich przetwarzania.

Plan gospodarowania odpadami jest aktem o charakterze planistyczno-programowym, skierowanym do organów administracji. W celu wzmocnienia jego postanowień w zakresie dotyczącym określenia regionów gospodarki odpadami, RIPOK i instalacji zastępczych obsługi regionów ustawodawca w art. 38 u.odp. wprowadził instytucję uchwały w sprawie wykonania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami. Uchwała ma charakter aktu prawa miejscowego i określa ona regiony gospodarki odpadami komunalnymi, RIPOK i instalacje zastępcze dla obsługi regionów. Adresatem tejże uchwały są podmioty więc zewnętrzne wobec administracji. Ponadto przedmiotowa uchwała określając RIPOK bezpośrednio reguluje sytuację prawną przedsiębiorców prowadzących działalność z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi.

Uchwała w sprawie wykonania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami komunalnymi podlega obowiązkowi aktualizacji w przypadku, gdy w planie wojewódzkim dokonano zmiany podziału na regiony gospodarki odpadami komunalnymi lub jeżeli została zakończona budowa nowej regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów. W drugim przypadku chodzi o to, aby nowo wybudowana instalacja jak najszybciej mogła zacząć przyjmować odpady, bowiem tylko instalacje wskazane jako regionalne w wojewódzkim planie gospodarki odpadami mogą przyjmować odpady podlegające zagospodarowaniu na obszarze regionu.

Ostatnim z instrumentów prawnych, służących realizacji celów zawartych w wojewódzkim planie gospodarowania odpadami jest regulamin utrzymania czystości i porządku w gminie, sporządzany na podstawie u.c.p.g. Podobnie, jak uchwała w sprawie wykonania planu gospodarki odpadami, regulamin jest aktem prawa miejscowego. Jest on uchwalany przez radę gminy.

Treść regulaminu określa art. 4 ust. 2 u.c.p.g. Zgodnie z tym przepisem regulamin określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy dotyczące:

1. wymagań w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości obejmujących:

- prowadzenie we wskazanym zakresie selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, w tym powstających w gospodarstwach domowych przeterminowanych leków i chemikaliów, zużytych baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, odpadów budowlanych i rozbiórkowych oraz zużytych opon, a także odpadów zielonych,

- uprzątanie błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z części nieruchomości służących do użytku publicznego,

- mycie i naprawy pojazdów samochodowych poza myjniami i warsztatami naprawczymi;

2. rodzaju i minimalnej pojemności pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości oraz na drogach publicznych, warunków rozmieszczania tych pojemników i ich utrzymania w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym, przy uwzględnieniu:

- średniej ilości odpadów komunalnych wytwarzanych w gospodarstwach domowych bądź w innych źródłach,

- liczby osób korzystających z tych pojemników,

3. częstotliwości i sposobu pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego,

4. innych wymagań wynikających z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami,

5. obowiązków osób utrzymujących zwierzęta domowe, mających na celu ochronę przed zagrożeniem lub uciążliwością dla ludzi oraz przed zanieczyszczeniem terenów przeznaczonych do wspólnego użytku,

6. wymagań utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej, w tym także zakazu ich utrzymywania na określonych obszarach lub w poszczególnych nieruchomościach,

7. wyznaczania obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji i terminów jej przeprowadzania.

Dodatkowo, z art. 4 ust. 3 u.c.p.g. wynika obowiązek dostosowania regulaminu do wojewódzkiego

planu gospodarki odpadami w terminie sześciu miesięcy od dnia uchwalenia tego planu. Zatem art. 4 ust. 2 u.c.p.g. obligujący gminę do zawarcia w regulaminie wymagań wynikających z planu gospodarki odpadami w połączeniu z regulacją art. 4 ust. 3 u.c.p.g. prowadzą do ścisłego powiązania regulaminu z planem gospodarki odpadami, jak również powodują hierarchizację systemu gospodarowania odpadami w ten sposób, iż regulamin jest tutaj aktem normatywnym najniższego szczebla. O ile jednak z art. 39 u.odp. wynika obowiązek sporządzania sprawozdań z realizacji planów gospodarki odpadami, regulamin utrzymania czystości i porządku w gminach takiemu obowiązkowi już nie podlega.

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W PLANOWANIU GOSPODARKI ODPADAMI

Zgodnie z art. 46 pkt 2 u.o.o.ś. projekty polityk, strategii, planów lub programów z dziedziny gospodarki odpadami wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Strategiczna ocena oznacza postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu obejmujące m. in. sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko oraz zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu. Jednak u.o.o.ś. przewiduje możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny, jeżeli organ, po konsultacjach z właściwymi organami (w szczególności z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska lub właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska) uzna, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko (art. 48 ust. 1 u.o.o.ś.). W przypadku planów gospodarki odpadami odstąpienie to może dotyczyć wyłącznie projektów dokumentów stanowiących niewielkie modyfikacje przyjętych już dokumentów lub projektów dokumentów dotyczących obszarów jednej gminy. Wynikiem decyzji o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko mogłoby być pozbawienie społeczeństwa możliwości uczestniczenia w planowaniu gospodarki odpadami. Aby zapobiec takiej sytuacji i zapewnić udział społeczeństwa przy opracowaniu planów gospodarki odpadami, ustawodawca w art. 36 ust. 8 u.odp. nałożył na organ przygotowujący projekt gospodarki odpadami obowiązek zapewnienia udziału społeczeństwa zgodnie z przepisami u.o.o.ś. o ocenie strategicznej – nawet w przypadku, jeżeli taka ocena nie jest przeprowadzana.

I tak, zgodnie z art. 30 u.o.o.ś. możliwość udziału społeczeństwa powinna być zapewniona przed przyjęciem planów gospodarki odpadami lub ich zmianą. W tym celu organ opracowujący projekt planu zgodnie z art. 39 u.o.o.ś. powinien podać do publicznej wiadomości bez zbędnej zwłoki, podaje do publicznej wiadomości informację o:

1. przystąpieniu do opracowywania projektu dokumentu i o jego przedmiocie,

2. możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu,

3. możliwości składania uwag i wniosków,

4. sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie co najmniej 21-dniowy termin ich składania,

5. organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków,

6. postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli jest prowadzone.

Do niezbędnej dokumentacji sprawy należą założenia lub projekt dokumentu oraz wymagane przez przepisy załączniki oraz stanowiska innych organów, jeżeli stanowiska są dostępne w terminie składania uwag i wniosków.

Należy też zwrócić uwagę, że wskazany wyżej termin 21 dni na złożenie uwag i wniosków jest terminem minimalnym. Oznacza to, że organ opracowujący projekt planu może określić dłuższy termin na składanie uwag i wniosków. Co istotne, termin ten powinien być na tyle długi, aby umożliwić skuteczną partycypację społeczną. W rezultacie termin 21 dni będzie odpowiedni dla zapewnienia skutecznego udziału w odniesieniu do niewielkich modyfikacji istniejących już dokumentów. Ustalenie przez organ odpowiedniego terminu jest o tyle istotne, iż uwagi i wnioski złożone po upływie terminu pozostawia się bez rozpatrzenia.

Drugim filarem, który zapewnia skuteczny udział społeczeństwa jest właściwe podanie informacji do publicznej wiadomości. Z tego względu w art. 3 ust. 1 pkt 11 u.o.o.ś. określono następujące sposoby podania informacji do publicznej wiadomości:

1. udostępnienie informacji na stronie BIP organu właściwego w sprawie,

2. ogłoszenie informacji, w sposób zwyczajowo przyjęty, w siedzibie organu właściwego w sprawie,

3. ogłoszenie informacji w prasie o zasięgu odpowiednim do rodzaju dokumentu.

Co przy tym istotne, konieczne jest podanie informacji do publicznej wiadomości łącznie na wszystkie ww. sposoby.

Jeżeli chodzi o podmioty uprawnione do udziału w konsultacjach społecznych, to stosownie do art. 29 u.o.o.ś. prawo takie przysługuje każdemu, a zatem zarówno osobom fizycznym, jak i prawnym. W ramach tych konsultacji „każdy" jest uprawniony do składania uwag i wniosków w formie pisemnej, ustnie do protokołu oraz za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym.

Organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa rozpatruje uwagi i wnioski złożone w trakcie konsultacji społecznych. Następnie dołącza on do przyjętego dokumentu uzasadnienie zawierające informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz

o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa. Informacja o przyjęciu dokumentu i o możliwościach zapoznania się z jego treścią oraz z uzasadnieniem dotyczącym wniesionych uwag i wniosków jest podawana do publicznej wiadomości w ww. sposób.

OBOWIĄZKI W GOSPODAROWANIU RÓŻNYMI RODZAJAMI ODPADÓW

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
Ustawa o odpadach i prawo ochrony środowiska			
Zamówienia publiczne	Art. 19 ust. 2 u.odp.	Stosowanie kryteriów ponownego użycia lub przygotowania do ponownego użycia odpadów przy udzielaniu zamówień publicznych, o ile ponowne użycie lub przygotowanie do ponownego użycia jest możliwe	Jednostki sektora finansów publicznych
Krajowy plan gospodarki odpadami	Art. 36 ust. 1 u.odp.	■ Obowiązek opracowania projektu planu ■ Obowiązek opracowania projektu aktualizacji planu	Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej
	Art. 39 u.odp.	Sporządzenie i przedłożenie Radzie Ministrów sprawozdania z realizacji planu	Minister właściwy do spraw środowiska
	Art. 36 ust. 1 u.odp.	Obowiązek uchwalenia planu	Rada Ministrów
Wojewódzki plan gospodarki odpadami	Art. 36 ust. 2-5 u.odp.	■ Obowiązek opracowania projektu planu ■ Obowiązek opracowania projektu aktualizacji ■ Obowiązek przekazania projektu planu/projektu aktualizacji planu do zaopiniowania właściwym organom	Zarząd województwa

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
		■ Przekazanie uchwalonego planu/aktualizacji w wersji papierowej ministrowi właściwemu do spraw środowiska	
	Art. 6 ust. 5 i 6 u.odp.	Wyrażenie opinii o projekcie planu w terminie 2 miesięcy od otrzymania projektu planu	Minister właściwy do spraw środowiska Organy wykonawcze gmin z obszaru województw, niebędących członkami związków międzygminnych Organy wykonawcze związków międzygminnych Dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej – w zakresie związanym z ochroną wód
	Art. 36 ust. 2 u.odp. Art. 38 ust. 1 u.odp.	■ Uchwalenie planu ■ Podjęcie uchwały w sprawie wykonania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami	Sejmik województwa
	Art. 39 u.odp.	Sporządzenie i przedłożenie sejmikowi województwa sprawozdania z realizacji planu	Zarząd województwa
Baza danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO)	Art. 80 u.odp.	■ Prowadzenie i aktualizacja BDO, w tym rejestru ■ Zbieranie, przetwarzanie, przechowywanie i zabezpieczanie danych przed utratą ■ Zapewnienie bezpieczeństwa danych i informacji oraz dokumentów ■ Weryfikacja danych gromadzonych w BDO	Marszałek województwa

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
	Art. 80 u.odp.	Przekazywanie elektronicznych kopii decyzji w zakresie gospodarki odpadami	Właściwe organy
	Art. 81 u.odp.	■ Koordynacja realizacji zadań marszałków województw ■ Administrowanie BDO	Minister właściwy do spraw środowiska
Ewidencja odpadów	Art. 66 u.odp. Art. 70 u.odp. Art. 71 u.odp.	■ prowadzenie na bieżąco ich ilościowej i jakościowej ewidencji zgodnie z katalogiem odpadów ■ sprzedawca odpadów i pośrednik w obrocie odpadami niebędący posiadaczami odpadów są obowiązani do prowadzenia na bieżąco ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów niebezpiecznych ■ prowadzenie karty ewidencji odpadów dla każdego rodzaju odpadów odrębnie ■ uproszczona ewidencja odpadów przez podmioty, które: ■ wytwarzają odpady niebezpieczne w ilości do 100 kg/rok lub wytwarzają odpady inne niż niebezpieczne, niebędące odpadami komunalnymi, w ilości do 5 ton rocznie, a także przez transportującego odpady wykonującego wyłącznie usługę transportu odpadów lub władającego powierzchnią ziemi, na której SA stosowane komunalne osady ściekowe.	Posiadacz opadów
Wytwarzanie odpadów	Art. 180a p.o.ś. Art. 180 pkt 3 p.o.ś.	■ wymagane do wytwarzania odpadów o masie powyżej 1 Mg rocznie - w przypadku odpadów niebezpiecznych lub o masie powyżej 5000 Mg rocznie – w przypadku odpadów innych niż niebezpieczne. ■ wymagane w przypadku wytwarzania odpadów w związku z eksploatacją instalacji	Wytwarzający odpady
Zbieranie odpadów	Art. 23 u.odp. Art. 41 i nast. u.odp.	■ nakaz zbierania w sposób selektywny, ■ zakaz zbierania poza miejscem wytwarzania niektórych rodzajów odpadów (art. 23 u.odp.),	Zbierający odpady

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
		■ zakaz zbierania zmieszanych odpadów komunalnych, lub odpadów zielonych – poza obszarem regionu gospodarki odpadami komunalnymi, na którym zostały wytworzone, ■ co do zasady prowadzenie zbierania odpadów wymaga uzyskania zezwolenia na zbieranie albo na zbieranie i przetwarzanie odpadów ■ prowadzący zbieranie odpadów podlega wpisowi do rejestru prowadzonego przez marszałka województwa ■ pozwolenie na wytwarzanie odpadów albo pozwolenie zintegrowane uwzględniające wymagania dla pozwolenia na zbieranie jest jednocześnie pozwoleniem na zbieranie odpadów ■ prowadzenie ewidencji odpadów	
Transport	Art. 24 u.odp. Art. 50 u.odp.	■ zlecający usługę transportu wskazuje transportującemu odpady miejsce przeznaczenia odpadów oraz posiadacza odpadów, do którego należy dostarczyć odpady. ■ transportujący odpady jest obowiązany dostarczyć odpady do miejsca przeznaczenia odpadów i przekazać je posiadaczowi odpadów, o którym mowa w ust. 3. ■ transportujący odpady umieszcza indywidualny numer rejestrowy na dokumentach związanych z usługą. ■ odpowiednie oznakowanie środków transportu ■ prowadzenie uproszczonej ewidencji odpadów ■ uzyskanie wpisu do rejestru prowadzonego przez marszałka województwa	Transportujący odpady wykonujący usługę transportu odpadów
Przetwarzanie odpadów	Art. 41 i nast. u.odp.	■ uzyskanie zezwolenia na przetwarzanie albo na zbieranie i przetwarzanie odpadów	Przetwarzający odpady

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
		■ prowadzenie ewidencji odpadów ■ wpis do rejestru prowadzonego przez marszałka województwa ■ pozwolenie na wytwarzanie odpadów albo pozwolenie zintegrowane uwzględniające wymagania dla pozwolenia przetwarzanie jest jednocześnie pozwoleniem na przetwarzanie odpadów ■ prowadzenie ewidencji odpadów	
Magazynowanie odpadów	Art. 25 u.odp. Art. 104 u.odp.	■ prowadzone wyłącznie w ramach wytwarzania, zbierania lub przetwarzania odpadów, ■ na terenie, do którego posiadacz odpadów ma tytuł prawny, ■ dopuszczalne nie dłużej niż przez 3 lata, ■ odpady przeznaczone do składowania mogą być magazynowane w celu zebrania ich odpowiedniej ilości, nie dłużej niż przez rok, ■ obowiązek niezwłocznego usunięcia odpadów z miejsca nieprzeznaczonego do ich składowania lub magazynowania, ■ zakaz magazynowania odpadów na składowisku odpadów.	Posiadacz odpadów
	Art. 26 u.odp.	Wydanie decyzji nakazującej posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsca nieprzeznaczonego do ich składowania lub magazynowania.	Wójt, burmistrz, prezydent miasta
Odpady medyczne i weterynaryjne	Art. 23 u.odp Art. 95 u.odp.	■ Zbieranie zakaźnych odpadów medycznych i weterynaryjnych dopuszczalne wyłącznie po uzyskaniu zezwolenia,	Zbierający odpady Przetwarzający odpady

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
		■ Zezwolenie na zbieranie zakaźnych odpadów medycznych lub weterynaryjnych może być wydawane w celu zapewnienia ciągłości odbioru lub ze względów bezpieczeństwa, na okres nie dłuższy niż rok ■ Unieszkodliwiane poprzez termiczne przekształcanie w spalarniach odpadów niebezpiecznych ■ Przed uzyskaniem zezwolenia na przetwarzanie zakaźnych odpadów medycznych lub weterynaryjnych konieczna zgoda Głównego Inspektora Sanitarnego na dopuszczenie do funkcjonowania instalacji lub urządzenia ■ Szczególne wymagania w stosunku do wniosku o zezwolenie na przetwarzanie	
Zmiana klasyfikacji odpadów niebezpiecznych na odpady inne, niż niebezpieczne	Art. 7 i 8 u.odp.	Uzyskanie decyzji marszałka województwa: ■ przedłożenie właściwemu marszałkowi województwa zgłoszenia zmiany klasyfikacji odpadów niebezpiecznych na inne, niż niebezpieczne, ■ wykazanie, że odpady nie posiadają właściwości odpadów niebezpiecznych (przeprowadzenie badań właściwości odpadów przewidzianych do zmiany klasyfikacji) Marszałek wydaje decyzję zatwierdzającą zmianę klasyfikacji albo decyzję o sprzeciwie	Posiadacz odpadów
	Art. 9 ust. 1 i 2 u.odp.	■ Przekazanie ministrowi właściwemu do spraw środowiska kopii zgłoszeń zmiany klasyfikacji odpadów niebezpiecznych na inne, niż niebezpieczne ■ Przekazanie ministrowi właściwemu do spraw środowiska zbiorczej informacji za dany rok o liczbie zgłoszeń, ostatecznych decyzji zatwierdzających zmianę klasyfikacji odpadów niebezpiecznych na inne, niż niebezpieczne oraz ostatecznych decyzji o wyrażeniu sprzeciwu do 31 marca następnego roku	Marszałek województwa

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
	Art. 9 ust. 3 i 4 u.odp.	■ Weryfikacja ostatecznych decyzji zatwierdzających zmianę klasyfikacji odpadów niebezpiecznych na inne niż niebezpieczne ■ Powiadamianie KE o przypadkach zmiany klasyfikacji	Minister właściwy do spraw środowiska
Uznanie przedmiotu lub substancji za produkt uboczny	Art. 11 u.odp.	Przedłożenie marszałkowi województwa zgłoszenia uznania przedmiotu lub substancji za produkt uboczny i brak sprzeciwu marszałka województwa *Nie ma zastosowania do materiałów paszowych określonych w przepisach UE wydanych na podstawie art. 24 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) 767/2009 z dnia 13 lipca 2009 w sprawie wprowadzenia na rynek i stosowania pasz*	Wytwórca przedmiotu lub substancji, które mogą być uznane za produkt uboczny niebędący odpadem
	Art. 12 ust. 1 u.odp.	Przekazanie ministrowi właściwemu do spraw środowiska zbiorczej informacji za dany rok o liczbie otrzymanych zgłoszeń uznania przedmiotu lub substancji za produkt uboczny, wyrażonych sprzeciwów oraz o przypadkach uznania przedmiotu lub substancji za produkt uboczny i o ich masie – do 31 marca następnego roku	Marszałek województwa
Sprawozdawczość	Art. 73 u.odp.	Sporządzenie rocznych sprawozdań o produktach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami z nich powstającymi	**1.** wprowadzający opakowania oraz eksportujący opakowania, **2.** wprowadzający produkty w opakowaniach, eksportujący i dokonujący wenątrzwspólnotowej dostawy produktów w opakowaniach, **3.** wprowadzający na terytorium kraju produkty, o których mowa w ustawie o gospodarowaniu niektórymi rodzajami odpadów i opłacie produktowej, **4.** wprowadzający pojazdy,

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
			5. wprowadzający sprzęt elektryczny lub elektroniczny; 6. wprowadzający baterie lub **1.** wytwórca obowiązany do prowadzenia ewidencji odpadów; **2.** prowadzący działalność polegającą na gospodarowaniu odpadami, z wyłączeniem prowadzącego odbieranie odpadów komunalnych, w zakresie: ■ zbierania odpadów, ■ przetwarzania odpadów – obowiązany do prowadzenia ewidencji odpadów; **3.** podmiot prowadzący działalność polegającą na wydobywaniu odpadów ze składowiska odpadów lub ze zwałowiska odpadów, na podstawie zgody na wydobywanie odpadów lub decyzji zatwierdzającej instrukcję prowadzenia składowiska odpadów w fazie poeksploatacyjnej.
	Art. 77 u.odp.	Weryfikacja informacji zawartych w sprawozdaniach	Marszałek województwa

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach			
Regulamin czystości i porządku w gminie	Art. 4	Uchwalenie	Rada Gminy
	Art. 4	Wyrażenie opinii	Państwowy powiatowy inspektor sanitarny
RIPOK	Art. 3 Art. 3a	■ budowa, utrzymanie i eksploatacja ■ dokonanie wyboru podmiotu, który będzie budował, utrzymywał lub eksploatował RIPOK	Gmina
System gospodarowania odpadami komunalnymi	Art. 3 Art. 6c	■ bjęcie systemem wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi ■ ustanowienie selektywnego zbierania odpadów komunalnych ■ utworzenie punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych ■ zapewnienie osiągnięcia odpowiednich poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku ■ zorganizowanie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy.	Gmina
	Art. 6d Art. 6f	■ organizuje przetarg na odbieranie albo na odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,	Wójt, burmistrz, prezydent miasta

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
		■ zawarcie z przedsiębiorcą odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, umowy na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.	
	Art. 6d Art. 6k Art. 6l Art. 6n	■ uchwała o podziale obszaru gminy liczącej ponad 10 000 mieszkańców na sektory w celu zorganizowania zbierania odpadów komunalnych, ■ wybór metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i ustalenie stawki opłaty ■ ustalenie stawki opłaty za pojemnik o określonej pojemności, ■ stalenie terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi ■ określenie wzoru, warunków i trybu składania deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi	Rada gminy
	Art. 6h Art. 6m Art. 5 Art. 6	■ ponoszenie opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi ■ złożenie deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i zawiadamianie o zmianie danych zawartych w deklaracji ■ wyposażenie nieruchomości w pojemniki służące do zbierania odpadów komunalnych oraz utrzymywanie tych pojemników w odpowiednim stanie ■ zbieranie powstałych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych zgodnie z wymaganiami określonymi w regulaminie; ■ pozbywanie się zebranych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych w sposób zgodny z przepisami	Właściciele nieruchomości

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
		■ właściciele nieobjęci systemem gminnym powinni udokumentować w formie umowy korzystanie z usług firm zbierających odpady	
Nadzór nad gospodarowaniem odpadami komunalnymi	Art. 3	■ coroczna analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi, ■ prowadzenie ewidencji umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości w celu kontroli wykonywania przez właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców obowiązków wynikających z ustawy.	Gminy
Edukacja i polityka informacyjne	Art. 3	■ prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych; ■ udostępnianie na stronie internetowej urzędu gminy oraz w sposób zwyczajowo przyjęty informacji o podmiotach odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu danej gminy, miejscach zagospodarowania przez odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania, osiągniętych wymaganych poziomach recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenia masy ■ odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych, zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych	Gminy
Odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych	Art. 9b	prowadzenie rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości	Wójt, burmistrz, prezydent miasta
	Art. 9c	■ uzyskanie wpisu do rejestru w gminie, na terenie której zamierza odbierać odpady komunalne od właścicieli nieruchomości.	Przedsiębiorca odbierający odpady komunalne

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
	Art. 9d Art. 9e Art. 9f Art. 9n	■ posiadanie wyposażenia umożliwiającego odbieranie odpadów komunalnych i zapewnienia jego odpowiedniego stanu technicznego; utrzymanie odpowiedniego stanu sanitarnego pojazdów i urządzeń do odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości; ■ spełnienie wymagań technicznych dotyczących wyposażenia pojazdów do odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości; ■ zapewnienie odpowiedniego usytuowania i wyposażenia bazy magazynowo-transportowej ■ przekazywanie selektywnie zebranych odpadów komunalnych do instalacji odzysku i unieszkodliwiania odpadów, ■ przekazywanie zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania do RIPOK ■ zawiadamianie gminy o niedopełnianiu przez właścicieli nieruchomości ■ obowiązku w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych ■ sporządzanie kwartalnych sprawozdań	
	Art. 9l Art. 9m	■ zawarcie umowy na zagospodarowanie zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych lub pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania ze wszystkimi podmiotami odbierającymi odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, którzy wykonują swoją działalność w ramach regionu gospodarki odpadami komunalnymi, ■ obowiązek przyjęcia zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych lub pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania w przypadku awarii RIPOK ■ przedstawienie na wniosek gminy lub podmiotu odbierającego odpady komunalne od właścicieli nieru-	Prowadzący RIPOK i instalację zastępczą

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
		chomości, przedstawić kalkulacji kosztów zagospodarowania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania	
Sprawozdawczość	Art. 9q	Sporządzenie rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi i jego przekazywanie właściwemu organowi	Wójt, burmistrz, prezydent miasta
	Art. 9r	Weryfikacja rocznego sprawozdania wójta, burmistrza, prezydenta miasta z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi	Marszałek województwa do 24.01.2016 r. WIOŚ
	Art. 9s	■ sporządzanie rocznego sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi ■ przekazywanie rocznego sprawozdania ministrowi właściwemu do spraw środowiska	Marszałek województwa
Ustawa o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi			
Wprowadzanie produktów w opakowaniach	Art. 10 Art. 17 Art. 18 Art. 19 Art. 20	■ wpis działalności do rejestru prowadzonego na podstawie u.odp. ■ zapewnianie odzysku, w tym recyklingu odpadów opakowaniowych takiego samego rodzaju jak odpady opakowaniowe powstałe z tego samego rodzaju opakowań jak opakowania, w których wprowadził produkty, ■ wprowadzający środki niebezpieczne w opakowaniach jest obowiązany zorganizować system zbierania oraz zapewniać odzysk, w tym recykling, odpadów opakowaniowych po środkach niebezpiecznych, ■ prowadzenie publicznych kampanii edukacyjnych,	Wprowadzający

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
	Art. 34 Art. 22	■ osiągniecie określonych w ustawie poziomów odzysku i recyklingu ■ w przypadku nieosiągnięcia określonych w ustawie poziomów odzysku i recyklingu poniesienie opłaty produktowej, ■ prowadzenie ewidencji obejmującej informacje o masie opakowań, w których wprowadził do obrotu produkty w danym roku kalendarzowym.	
	Art. 17	przejęcie obowiązków wprowadzającego produkty w opakowaniach na podstawie zawartej z nim w formie pisemnej pod rygorem nieważności umowy, w odniesieniu do całej masy opakowań jednego lub kilku rodzajów, jakie wprowadzający produkty w opakowaniach wprowadził do obrotu w danym roku kalendarzowym.	Organizacja odzysku opakowań
	Art. 24 Art. 46	■ wystawienie dokumentów EDPR albo EDPO, ■ eksportujący odpady opakowaniowe oraz dokonujący wewnątrzwspólnotowej dostawy odpadów opakowaniowych, którzy wystawili w danym roku kalendarzowym dokumenty EDPR lub dokumenty EDPO potwierdzające eksport odpadów opakowaniowych lub wewnątrzwspólnotową dostawę odpadów opakowaniowych o masie przekraczającej 400 Mg są obowiązani do przeprowadzenia rocznego audytu zewnętrznego.	Eksportujący odpady lub dokonujący ich wewnątrzwspólnotowego nabycia
Zagospodarowanie odpadów opakowaniowych	Art. 23 Art. 46	■ wystawienie dokumentów DPR albo DPO na wniosek wprowadzającego opakowania lub organizacji odzysku ■ przedsiębiorcy, którzy wystawiają dokumenty DPO oraz dokumenty DPR i posiadają zezwolenie na przetwarzanie, pozwalające na odzysk odpadów o masie przekraczającej 400 Mg, są zobowiązani do przeprowadzenia rocznego audytu zewnętrznego (od 2016 r.)	Prowadzący recykling lub inny niż recykling proces odzysku

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
Organizacja odzysku opakowań	Art. 31	■ przeznaczanie na publiczne kampanie edukacyjne co najmniej 5% przychodów uzyskanych w poprzednim roku kalendarzowym ■ osiągnięcie określonych w ustawie poziomów odzysku i recyklingu ■ wniesienie opłaty produktowej w przypadku nieosiągnięcia wymaganego poziomu: ■ recyklingu, w tym recyklingu dla wszystkich opakowań razem, odzysku, ■ składanie rocznych sprawozdań za przedsiębiorców	Organizacja odzysku opakowań
Kontrola przestrzegania przepisów ustawy		■ kontrola przestrzegania i stosowania przepisów ustawy w zakresie objętym ■ jego właściwością. ■ co najmniej raz na 3 lata przeprowadzanie kontroli przedsiębiorców prowadzących recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych; oraz eksportujących odpady opakowaniowe oraz dokonujących wewnątrzwspólnotowej dostawy odpadów opakowaniowych. ■ sporządzanie i przekazanie ministrowi właściwemu do spraw środowiska oraz Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska, informacji o wynikach kontroli przeprowadzonych w poprzednim roku kalendarzowym wraz z wnioskami, w tym planowanymi działaniami zmierzającymi do usunięcia stwierdzonych naruszeń.	Marszałek województwa
Ustawa o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym			
	art. 18	■ wpis do rejestru prowadzonego na podstawie u.odp.	Wprowadzający sprzęt

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
Wprowadzanie sprzętu elektrycznego i elektronicznego	art. 21 art. 22 art. 23 art. 23a art. 26 art. 25 art. 27 art. 27a art. 28 art. 29 art. 30 art. 32 art. 33 art. 64	■ wpis do rejestru prowadzonego na podstawie u.odp. ■ dołączenie odpowiednich informacji (wskazanych w art. 22) do sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych ■ umieszczenie na sprzęcie odpowiedniego oznakowania (art. 23) ■ opracowanie informacji dotyczącej ponownego użycia dla prowadzących zakłady przetwarzania i działalność w zakresie recyklingu ■ przekazanie sprzedawcom detalicznym i hurtowym informacji o wysokości kosztów gospodarowania odpadami ■ zapewnienie zbierania zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych ■ zorganizowanie i sfinansowanie odbierania od zbierających zużyty sprzęt, przetwarzania, odzysku i unieszkodliwiania zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych ■ zorganizowanie i sfinansowanie zbierania, przetwarzania, odzysku i unieszkodliwiania zużytego sprzętu pochodzącego od użytkowników innych, niż gospodarstwa domowe ■ wniesienie zabezpieczenia finansowego na sfinansowanie zbierania, przetwarzania, odzysku i unieszkodliwiania zużytego sprzętu z gospodarstw domowych w przypadku niezawarcia umowy z organizacją odzysku ■ osiąganie określonych w przepisach minimalnych rocznych poziomów zbierania zużytego sprzętu z gospodarstw domowych ■ osiągnięcie określonych w ustawie poziomów odzysku i recyklingu dla zużytego sprzętu ■ prowadzenie dodatkowej ewidencji obejmującej informacje o ilości i masie wprowadzonego sprzętu	Wprowadzający sprzęt

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
		■ zawarcie umowy z prowadzącym zakład przetwarzania wpisanym do rejestru, o zdolnościach przetwórczych umożliwiających przetworzenie zebranego zużytego sprzętu ■ sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa wykazu zakładów przetwarzania, z których prowadzącymi zawarł umowę ■ prowadzenie publicznych kampanii edukacyjnych ■ poniesienie opłaty produktowej w przypadku nieosiągnięcia wymaganego poziomu odzysku lub recyklingu dla każdej grupy sprzętu określonej w załączniku nr 1 do ustawy	
Używanie sprzętu elektrycznego i elektronicznego	Art. 35 Art. 36	■ oddanie zużytego sprzętu zbierającemu zużyty sprzęt ■ nieumieszczanie zużytego sprzętu łącznie z innymi odpadami	Użytkownik sprzętu
Zbieranie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	Art. 37 Art. 37a Art. 38 Art. 39	■ selektywne zbieranie zużytego sprzętu ■ nieodpłatne przyjęcie zużytego sprzętu z gospodarstw domowych ■ przyjęcie każdego zużytego sprzętu przekazywanego przez użytkownika, z wyjątkiem określonym w art. 37a ust. 2 ustawy, ■ przekazanie zebranego zużytego sprzętu prowadzącemu zakład przetwarzania wpisanemu do rejestru ■ przekazanie wójtowi, burmistrzowi albo prezydentowi miasta informacji o firmie, adresie i siedzibie oraz adresach punktów zbierania (nie dotyczy sprzedawców detalicznych, hurtowych i punktów serwisowych) ■ uzyskanie wpisu do rejestru prowadzonego na podstawi u.odp.	Zbierający zużyty sprzęt

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
Sprzedaż sprzętu elektrycznego i elektronicznego	Art. 41 Art. 42	■ sprzedaż wyłącznie sprzętu wprowadzanego do obrotu przez sprowadzającego sprzęt wpisanego do rejestru ■ umieszczenie w punkcie sprzedaży informacji o punktach zbierania zużytego sprzętu ■ sprzedaż sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych wraz z dołączoną informacją określoną w ustawie ■ przy sprzedaży sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych – nieodpłatne przyjcie zużytego sprzętu tego samego rodzaju co sprzedawany nowy sprzęt, w ilości nie większej od sprzedawanego ■ nieodpłatne przekazanie przyjętego zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych prowadzącemu zakład przetwarzania lub w przypadku sprzedawcy detalicznego - sprzedawcy hurtowemu.	Sprzedawcy hurtowi i detaliczni
Prowadzenie punktu serwisowego	Art. 42a	■ nieodpłatne przyjęcie zużytego sprzętu w przypadku gdy naprawa przyjętego do punktu serwisowego sprzętu jest niemożliwa ze względów technicznych lub właściciel sprzętu uzna, że naprawa sprzętu jest dla niego nieopłacalna, ■ umieszczenie w punkcie serwisowym informacji o punktach zbierania zużytego sprzętu.	Prowadzący punkt serwisowy
Prowadzenie zakładu przetwarzania	Art. 43a Art. 44 Art. 45 Art. 46 Art. 47	■ nieodpłatne przyjęcie zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych od zbierającego zużyty sprzęt, z którym ma zawartą umowę ■ niezwłoczne usunięcie składników niebezpiecznych, materiałów i części składowych, określonych w załączniku nr 2 do ustawy, ■ odpowiednie wyposażenie miejsca magazynowania zużytego sprzętu ■ odpowiednie wyposażenie zakładu	Prowadzący zakład przetwarzania

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
	Art. 49 Art. 50 Art. 52	■ przekazanie odpadów powstałych w wyniku przetworzenia zużytego wpisanemu do rejestru prowadzącemu działalność w zakresie recyklingu lub prowadzącemu działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku, ■ przekazanie prowadzącemu unieszkodliwianie odpadów tych odpadów powstałych w wyniku przetworzenia zużytego sprzętu, których nie przekazano do recyklingu lub innego niż recykling procesu odzysku ■ przekazanie zużytych baterii i zużytych akumulatorów zbierającemu zużyte baterie lub zużyte akumulatory lub prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów ■ w przypadku eksportu odpadów w celu poddania ich odzyskowi lub recyklingowi - przekazanie wprowadzającemu sprzęt pisemne oświadczenie, że odzysk lub recykling odbywa się w instalacjach spełniających wymagania nie niższe niż określone dla instalacji eksploatowanych na terytorium kraju. ■ podawanie w ewidencji odpadów numeru i nazwy grupy oraz numeru i nazwy rodzaju sprzętu określonych w załączniku 1, z którego powstał przetwarzany zużyty sprzęt ■ wydawanie wprowadzającemu sprzęt zaświadczeń o zużytym sprzęcie ■ przechowywanie zaświadczeń o zużytym sprzęcie, zaświadczeń potwierdzających recykling, zaświadczeń potwierdzających inne niż recykling procesy odzysku przez 5 lat ■ uzyskanie wpisu do rejestru prowadzonego na podstawie u.odp.	
Działalność w zakresie recyklingu oraz działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku	Art. 53 Art. 54	■ wydawanie zaświadczeń potwierdzających recykling na wniosek prowadzącego zakład przetwarzania przekazującego odpady do recyklingu, ■ wydanie zaświadczeń potwierdzających inne niż recykling procesy odzysku na wniosek prowadzącego zakład przetwarzania przekazującego odpady do innych niż recykling procesów odzysku, ■ przechowywanie zaświadczeń przez 5 lat.	Prowadzący działalność w zakresie recyklingu Prowadzący działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
Organizacja odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego	Art. 59 Art. 60 Art. 61	■ przedmiotem działania może być wyłącznie działalność związana z organizowaniem, zarządzaniem lub prowadzeniem przedsięwzięć związanych ze zbieraniem, przetwarzaniem, recyklingiem i innymi niż recykling procesami odzysku oraz unieszkodliwianiem zużytego sprzętu, w tym publiczne kampanie edukacyjne, ■ przeznaczanie na publiczne kampanie edukacyjne co najmniej 5% przychodów i dokumentowanie wydatków na ten cel ■ złożenie GIOŚ kopii statutu i odpisu z KRS w terminie 14 dni od dnia zarejestrowania ■ zachowanie w tajemnicy danych przekazanych przez przedsiębiorców	
Kontrola	Art. 16	■ przeprowadzanie kontroli zakładu przetwarzania co najmniej raz w roku ■ sporządzanie i przekazywanie GIOŚ zbiorczej informacji o wynikach kontroli za poprzedni rok kalendarzowy w terminie do dnia 15 lutego	WIOŚ
Ustawa o bateriach i akumulatorach			
Wprowadzanie do obrotu	Art. 10 Art. 18 Art. 27 Art. 30 Art. 31	■ uzyskanie wpisu do rejestru przed rozpoczęciem działalności ■ wprowadzanie do obrotu i dystrybucja wyłącznie baterii i akumulatorów spełniających wymagania ustawowe, ■ wycofanie z obrotu baterii i akumulatorów niespełniających wymagań ustawowych, ■ zorganizowanie i sfinansowanie zbierania, przetwarzania, recyklingu i unieszkodliwiania zużytych baterii i zużytych akumulatorów, ■ właściwe gospodarowanie zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami,	Wprowadzający do obrotu

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
	Art. 32 Art. 33 Art. 34 Art. 36 Art. 37 Art. 38	■ umieszczanie numeru rejestrowego na dokumentach związanych z obrotem bateriami i akumulatorami, ■ odbiór i przekazanie do przetwarzania i recyklingu zużytych baterii samochodowych, zużytych akumulatorów samochodowych, zużytych baterii przemysłowych lub zużytych akumulatorów przemysłowych, z wyjątkiem baterii kwasowo-ołowiowych i akumulatorów kwasowo-ołowiowych od użytkownika końcowego na jego wniosek ■ odebranie na własny koszt zużytych baterii i akumulatorów samochodowych oraz przemysłowych kwasowo-ołowiowych od użytkownika końcowego, sprzedawcy detalicznego oraz sprzedawcy hurtowego i przekazanie ich do przetwarzania i recyklingu, ■ dołączenie do baterii i akumulatorów samochodowych oraz przemysłowych kwasowo-ołowiowych informacji o warunkach i trybie ich zwrotu oraz o zorganizowanych dla nich punktach zbierania, ■ zawarcie umowy w formie pisemnej pod rygorem nieważności, ze zbierającym zużyte baterie lub zużyte akumulatory, dotyczącej zbierania zużytych baterii przenośnych lub zużytych akumulatorów przenośnych, ■ osiągnięcie poziomów zbierania baterii przenośnych lub akumulatorów przenośnych przez wprowadzającego te baterie lub akumulatory w wysokości określonej w przepisach ■ ponoszenie opłaty produktowej w przypadku niezapewnienia wymaganego poziomu zbierania ■ prowadzenie ewidencji obejmującej informacje o rodzaju i masie wprowadzanych do obrotu baterii i akumulatorów (do 1.01.2015 r. również o ilości), ■ finansowanie publicznych kampanii edukacyjnych.	
	Art. 10	wydanie z urzędu decyzji o wycofaniu z obrotu baterii lub akumulatorów niespełniających wymagań ustawowych w przypadku, jeżeli sprzedawca sam ich nie wycofa	GIOŚ

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
	Art. 10	po otrzymaniu decyzji inspekcji handlowej o wstrzymaniu dystrybucji baterii i akumulatorów niespełniających wymagań ustawowych – zwrot tych baterii i akumulatorów do dostawcy, a w przypadku braku takiej możliwości – przekazanie ich jako zużytych baterii i zużytych akumulatorów do przetworzenia i recyklingu	Sprzedawca
Użytkowanie	Art. 44 Art. 45	■ przekazanie zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, w tym baterii przenośnych i akumulatorów przenośnych, które nie mogą stanowić już źródła energii, do zbierającego zużyte baterie lub zużyte akumulatory lub do miejsca odbioru, ■ przekazanie zużytych baterii samochodowych i zużytych akumulatorów samochodowych sprzedawcy detalicznemu baterii lub akumulatorów samochodowych, podmiotowi prowadzącemu usługi w zakresie wymiany zużytych baterii lub zużytych akumulatorów samochodowych, zbierającemu zużyte baterie lub zużyte akumulatory samochodowe, prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów samochodowych lub wprowadzającemu baterie lub akumulatory samochodowe. ■ przekazanie zużytych baterii i zużytych akumulatorów przemysłowych sprzedawcy detalicznemu baterii lub akumulatorów przemysłowych, podmiotowi prowadzącemu usługi w zakresie wymiany zużytych baterii lub zużytych akumulatorów przemysłowych, prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów przemysłowych lub wprowadzającemu baterie lub akumulatory przemysłowe. ■ przekazanie zużytych baterii i zużytych akumulatorów przemysłowych niklowo-kadmowych prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów niklowo-kadmowych.	Użytkownik końcowy
Prowadzenie miejsc odbioru	Art. 51	przyjęcie od użytkowników końcowych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych tylko na podstawie umowy zawartej ze zbierającym zużyte baterie lub zużyte akumulatory	Prowadzący miejsce odbioru niebędący sprzedawcą lub punktem serwisowym
	Art. 46 Art. 48	■ zakaz się zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych wraz z innymi odpadami w tym samym pojemniku, ■ ustawienie pojemników do zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych	Sprzedawca

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
	Art. 49 Art. 50 Art. 53 Art. 54 Art. 56	w miejscu publicznie dostępnym, ■ nieodpłatne przyjmowanie zużytych baterii i akumulatorów przenośnych ■ udostępnienie w miejscu odbioru czytelnej i dostępnej dla użytkownika końcowego informacji o możliwości oddania zużytych baterii i akumulatorów przenośnych w tym miejscu. ■ sprzedawca detaliczny baterii przenośnych lub akumulatorów przenośnych, którego powierzchnia sprzedaży przekracza 25 m^2 , jest obowiązany do przyjęcia selektywnie zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych od użytkownika końcowego przez udostępnienie pojemnika, bez możliwości żądania od niego zapłaty za ich przyjęcie, a następnie do ich przekazania sprzedawcy hurtowemu lub zbierającemu zużyte baterie lub zużyte akumulatory. ■ sprzedawca hurtowy baterii przenośnych lub akumulatorów przenośnych jest obowiązany do przyjęcia zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych od użytkownika końcowego oraz od sprzedawcy detalicznego, bez możliwości żądania od niego zapłaty za ich przyjęcie, a następnie do ich przekazania zbierającemu zużyte baterie lub zużyte akumulatory, ■ sprzedawca detaliczny baterii i akumulatorów samochodowych oraz przemysłowych kwasowo-ołowiowych - przyjęcie zużytych baterii i akumulatorów samochodowych lub przemysłowych kwasowo-ołowiowych od użytkownika końcowego (od 1.01.2015 r. obowiązek rozciągnięty na wszystkie baterie; obowiązek ten nie dotyczy sprzedawcy detalicznego baterii kwasowo-ołowiowych lub akumulatorów samochodowych kwasowo-ołowiowych udostępnianych jako przynależność albo część składowa innych urządzeń), ■ umieszczenie przez sprzedawcę detalicznego w punkcie sprzedaży, w widocznym miejscu, informacji o warunkach i trybie zwrotu zużytych baterii i akumulatorów kwasowo-ołowiowych oraz możliwości zwrotu pobranej opłaty depozytowej w punkcie sprzedaży, a także o punktach zbierania zorganizowanych przez wprowadzającego baterie lub akumulatory, ■ sprzedawca detaliczny baterii i akumulatorów samochodowych oraz przemysłowych kwasowo-ołowiowych - pobranie od kupującego opłaty depozytowej oraz potwierdzenie jej pobrania, jeżeli przy sprzedaży kupujący nie przekazał zużytych baterii lub zużytych akumulatorów (od 1.01.2015 r. – obowiązek rozciągnięty	Sprzedawca

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
		na wszystkich sprzedawców detalicznych - nie dotyczy sprzedawcy detalicznego baterii akumulatorów samochodowych kwasowo-ołowiowych udostępnianych jako przynależność albo część składowa innych urządzeń), ■ przekazanie nieodebranej opłaty depozytowej urzędowi marszałkowskiemu.	
	Art. 50	■ nieodpłatne przyjęcie selektywnie zebranych zużytych baterii i zużytych akumulatorów przenośnych od użytkownika końcowego, ■ przekazanie zużytych baterii i akumulatorów zbierającemu zużyte baterie lub akumulatory lub prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii lub akumulatorów.	Punkt serwisowy
Zbieranie zużytych baterii lub akumulatorów	Art. 57 Art. 58 Art. 59	■ odebranie zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych od prowadzącego miejsce odbioru, z którym ma zawartą umowę, ■ przekazanie zużytych baterii i zużytych akumulatorów bezpośrednio prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, a w przypadku zużytych baterii i zużytych akumulatorów przenośnych – w pierwszej kolejności prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, który prowadzi co najmniej sortowanie zużytych baterii lub zużytych akumulatorów. ■ przekazanie zużytych baterii i akumulatorów kwasowo-ołowiowych prowadzącemu zakład przetwarzania który spełnia wymagania przepisów i jest wpisany do rejestru ■ przekazanie zużytych baterii i akumulatorów niklowo-kadmowych prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii niklowo-kadmowych lub zużytych akumulatorów niklowo-kadmowych. ■ prowadzenie ewidencji obejmującej informacje o masie zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, ogółem i w rozbiciu na poszczególnych wprowadzających baterie lub akumulatory, z którymi ma zawartą umowę,	Zbierający zużyte baterie lub zużyte akumulatory

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
		■ od.1.01.2015r. (art. 59a) – zbierający zużyte baterie i akumulatory jest obowiązany wydać wprowadzającemu baterie i akumulatory do obrotu z którym ma zawartą umowę albo podmiotowi pośredniczącemu zaświadczenie o zebranych zużytych bateriach przenośnych i akumulatorach przenośnych.	
Pośredniczenie	Art. 28 (od 1.01.2015)	■ Posiadanie umowy z wprowadzającym baterie i akumulatory w formie pisemnej pod rygorem nieważności ■ Posiadanie wdrożonego systemu EMAS lub ISO14001	Podmiot pośredniczący
Przetwarzanie zużytych baterii lub zużytych akumulatorów	Art. 15 Art. 61	■ nieodpłatne przyjmowanie zużytych baterii i zużytych akumulatorów od podmiotu, z którym prowadzący zakład ma podpisaną umowę ■ łączna ilość zużytych baterii i akumulatorów przyjmowana do zakładu ■ przetwarzania na podstawie umów zawartych z wprowadzającymi nie może przekroczyć ilości odpadów dopuszczonych do odzysku w zezwoleniu na prowadzenie działalności w zakresie odzysku, ■ uzyskanie pozwolenia zintegrowanego przez prowadzącego zakład przetwarzania zużytych baterii i zużytych akumulatorów samochodowych oraz przemysłowych kwasowo-ołowiowych, ■ przetwarzanie zużytych baterii i akumulatorów samochodowych i przemysłowych kwasowo-ołowiowych wyłącznie w zakładzie przetwarzania prowadzącym również recykling ołowiu i jego związków oraz tworzyw sztucznych, ■ prowadzenie, w zależności od rodzaju prowadzonego przetwarzania i recyklingu, ewidencji obejmującej informacje o rodzaju i masie przyjętych do przetwarzania i przetworzonych zużytych baterii i zużytych akumulatorów oraz osiągniętych poziomach recyklingu. ■ Od.1.01.2015 dodano art. 64a – zakład przetwarzający zużyte baterie i akumulatory jest obowiązany wydać wprowadzającemu baterie i akumulatory do obrotu z którym ma zawartą umowę albo podmiotowi	Prowadzący zakład przetwarzania

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
		pośredniczącemu zaświadczenie o zebranych zużytych bateriach przenośnych i akumulatorach przenośnych ■ prowadzący recykling zużytych baterii i akumulatorów jest obowiązany złożyć do marszałka województwa sprawozdanie określone w art. 3 ust. 4 rozporzadzenia KE 493/2012	
Organy administracji publicznej	Art. 65 Art. 66 Art. 67	■ prowadzenie odrębnego rachunku bankowego dla opłaty produktowej i dla opłaty depozytowej ■ prowadzenie publicznych kampanii edukacyjnych na terenie województwa ■ sporządzanie i przedkładanie właściwemu wojewodzie i ministrowi właściwemu do spraw środowiska	Marszałek województwa
	Art. 72	sporządzanie i przedkładanie GIOŚ zbiorczej informacji ę o wynikach kontroli przedsiębiorców wpisanych do rejestru, skontrolowanych w poprzednim roku kalendarzowym.	WIOŚ
	Art. 72	sporządzanie i przedkładanie ministrowi właściwemu do spraw środowiska rocznego raportu o funkcjonowaniu gospodarki bateriami i akumulatorami oraz zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami, w tym informacji na temat osiągniętych poziomów zbierania oraz recyklingu.	GIOŚ
Ustawa o recyklingu pojazdow wycofanych z eksploatacji			
Wprowadzanie pojazdów	Art. 6	■ ograniczanie stosowania substancji niebezpiecznych w pojazdach ■ uwzględnianie wymogów demontażu i ponownego użycia przedmiotów wyposażenia i części pojazdów oraz odzysku i recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji ■ stosowanie materiałów pochodzących z recyklingu do produkcji pojazdów.	Producent pojazdów

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
	Art. 8 Art. 9 Art. 11 Art. 13 Art. 14	■ zapewnienia oznaczania przedmiotów wyposażenia i części pojazdów z) elastomerów o wadze powyżej 200 g oraz pozostałych tworzyw sztucznych o wadze powyżej 100 g, ■ opracowanie informacji dotyczącej sposobu demontażu nowego typu pojazdu ■ nieodpłatne przekazanie przedsiębiorcy prowadzącemu stację demontażu na jego wniosek informacji o sposobie demontażu pojazdu ■ zapewnienie sieci zbierania pojazdów ■ w przypadku braku odpowiedniej sieci zbierania pojazdów – poniesienie opłaty za brak sieci ■ uzyskanie wpisu do rejestru	Wprowadzający pojazd
Obowiązki właścicieli pojazdów	Art. 18 Art. 20	■ przekazanie pojazdu wycofanego z eksploatacji wyłącznie do przedsiębiorcy prowadzącego stację demontażu lub przedsiębiorcy prowadzącego punkt zbierania pojazdów, ■ złożenie wniosku o wyrejestrowanie pojazdu po otrzymaniu zaświadczenia o demontażu pojazdu lub zaświadczenia o przyjęciu niekompletnego pojazdu	Właściciel pojazdu
Prowadzenie stacji demontażu	Art. 21 Art. 21a Art. 23 Art. 24 Art. 26 Art. 28	■ przekazanie zużytych baterii i akumulatorów samochodowych kwasowo-ołowiowych prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, ■ przyjęcie każdego pojazdu wycofanego z eksploatacji ■ unieważnienie dowodu rejestracyjnego, karty pojazdu, jeżeli była wydana, oraz tablic rejestracyjnych; ■ wydanie zaświadczenia o demontażu pojazdu, ■ prowadzenie ewidencji o demontażu pojazdu oraz zaświadczeń o przyjęciu niekompletnego pojazdu, wydanych przez niego i przez przedsiębiorców prowadzących punkty zbierania pojazdów, z którymi zawarł	Przedsiębiorca prowadzący stację demontażu

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
		umowę ■ osiąganie określonych w przepisach poziomów odzysku i recyklingu ■ uzyskanie wpisu do rejestru.	
Prowadzenie punktu zbierania pojazdów	Art. 23 art. 24 Art. 32 Art. 32a Art. 33 Art. 34 Art. 35	■ załączenie do wniosku o wydanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania odpadów kopii umowy dotyczącej przyjmowania zebranych pojazdów zawartej z przedsiębiorcą prowadzącym stację demontażu, ■ uzyskanie wpisu do rejestru, ■ przyjęcie każdego pojazdu wycofanego z eksploatacji, który posiada cechy identyfikacyjne pojazdu, ■ unieważnienie dowodu rejestracyjnego, karty pojazdu, jeżeli była wydana, oraz tablic rejestracyjnych przyjmowanego pojazdu, ■ wydanie zaświadczenia o demontażu pojazdu, ■ przekazywanie wszystkich zebranych pojazdów wycofanych z eksploatacji do przedsiębiorcy prowadzącego stację demontażu, z którym ma zawartą umowę.	Przedsiębiorca prowadzący punkt zbierania pojazdów
Prowadzenie strzępiarki	Art. 37 ust. 1a Art. 38	■ od 24.01.2016 uzyskanie wpisu do rejestru ■ wykonanie raz na rok próby strzępienia pojazdów wycofanych z eksploatacji w celu określenia zawartości uzyskiwanych frakcji materiałowych, ■ przekazanie przedsiębiorcom prowadzącym stacje demontażu, od których przyjmuje odpady do strzępienia, informacji dotyczącej zawartości uzyskiwanych frakcji materiałowych, określonej w wyniku przeprowadzenia próby strzępienia	Prowadzący strzępiarkę

Działanie	Podstawa prawna	Obowiązki/Uprawnienia	Adresat
		■ sporządzanie rocznego sprawozdania zgodnie z u.odp.	

WZORY PISM

DANE WNIOSKODAWCY*

Imię i nazwisko: .....

Adres do korespondencji: .....

Adres e-mail: .....

WNIOSEK
O UDOSTĘPNIENIE INFORMACJI PUBLICZNEJ

Na podstawie art. 2 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. 2014, poz. 782) wnoszę o udostępnienie informacji publicznej w następującym zakresie: .....

.....

.....

.....

Jednocześnie na podstawie art. 14 ust. 1 ww. ustawy wnoszę o udostępnienie mi informacji w następujący sposób:

☐ dostęp do przeglądania i ewentualnie kopiowania informacji w urzędzie	☐ kserokopia	☐ pliki komputerowe	☐ inny

RODZAJ NOŚNIKA:

☐ CD-ROM	☐ DVD	☐ inny

FORMA PRZEKAZANIA INFORMACJI:

☐ Przesłanie informacji pocztą elektroniczną na adres*** .....

☐ Przesłanie informacji pocztą na adres*** .....
.....

☐ Uzyskanie informacji w urzędzie /odbiór osobiście przez wnioskodawcę

....

Miejscowość, data podpis wnioskodawcy

* podanie danych osobowych i adresu nie jest konieczne, chyba że dotyczą korespondencji zwrotnej

**wypełnić jeśli adres jest inny niż podany wcześniej

DANE WNIOSKODAWCY*

Imię i nazwisko: .....

Adres do korespondencji: .....

Adres e-mail: .....

WNIOSEK
O UDOSTĘPNIENIE INFORMACJI O ŚRODOWISKU I JEGO OCHRONIE

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2013, poz. 1235 ze zm.) wnoszę o udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie w następującym zakresie: .....

.....

.....

Jednocześnie na podstawie art. 9 ust. 2 ww. ustawy wnoszę o udostępnienie mi informacji w następujący sposób:

☐ dostęp do przeglądania i ewentualnie kopiowania informacji w urzędzie	☐ kserokopia	☐ pliki komputerowe	☐ inny

RODZAJ NOŚNIKA:

☐ CD-ROM	☐ DVD	☐ inny

FORMA PRZEKAZANIA INFORMACJI:

☐ Przesłanie informacji pocztą elektroniczną na adres _____

☐ Przesłanie informacji pocztą na adres*
.....
.....
...

☐ Uzyskanie informacji w urzędzie /odbiór osobiście przez wnioskodawcę

Na podstawie art. 9 ust. 3 ww. ustawy wnoszę również o udzielenie mi w ww. sposób informacji o miejscu, w którym znajdują się dane na temat metod przeprowadzania pomiarów, w tym sposobów poboru i przetwarzania próbek oraz sposobów interpretacji uzyskanych danych, które posłużyły do wytworzenia udostępnianej informacji.

....

Miejscowość, data podpis wnioskodawcy

* Wypełnić, jeżeli adres jest inny, niż podany wcześniej

PRAKTYCZNE ROZWIĄZANIA

Rosnący rozwój gospodarczy kraju oraz konsumpcyjny styl życia mieszkańców przyczynia się bezpośrednio do zwiększającej się ilości wytwarzanych odpadów komunalnych różnego rodzaju. Dołączenie do krajów Unii Europejskiej wpłynęło na powstanie nowego obowiązku wdrożenia jednolitego prawa obowiązującego we wszystkich krajach Wspólnoty. Stanowi to podstawę do wdrażania innowacyjnych rozwiązań technologicznych na miarę dwudziestego wieku, tak by wywiązać się z ustawowo nałożonych obowiązków.

Nowelizacja kolejnych aktów prawnych w Polsce, w tym ustawy o odpadach, ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie, wprowadza odmienne metody zagospodarowania odpadów aniżeli składowanie. W naszym kraju do dnia dzisiejszego składowanie było jedyną podstawową i preferowaną metodą zagospodarowania strumienia zmieszanych odpadów komunalnych. Jest ono również skutkiem wieloletnich okresów przejściowych, które rząd polski wynegocjował dla swoich obywateli. Dopiero od kilku lat trwa zamykanie składowisk nie nadających się do eksploatacji, a przede wszystkim nie spełniających wysokich wymagań, jakie stawia Unia Europejska krajom członkowskim.

Od roku 2013 zaczęto powoli kłaść nacisk na inne sposoby zagospodarowania odpadów komunalnych, jednakże próbujemy tego dokonać za pomocą półśrodków, które nie pozwolą na osiągnięcie wytyczonych celów w najbliższym czasie. Nie potrafimy również skorzystać z wieloletnich doświadczeń naszych sąsiadów np.: Niemiec, Czech, Słowacji czy krajów skandynawskich w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, tym samym popełniamy wiele błędów mających negatywny oddźwięk na gospodarkę odpadami, zaś stan prawny gospodarki odpadami komunalnymi Polsce, wymaga jeszcze wielu lat pracy i zrozumienia funkcjonowania samego prawa stanowionego.

Jak widać na wykresie obok, który powstał na podstawie danych przekazywanych do Eurostatu przez państwa członkowskie Unii Europejskiej, Polska nie jest państwem recyklingu, preferujemy metody najprostsze i najmniej skomplikowane jednakże z negatywnym oddźwiękiem dla środowiska, w którym żyjemy.

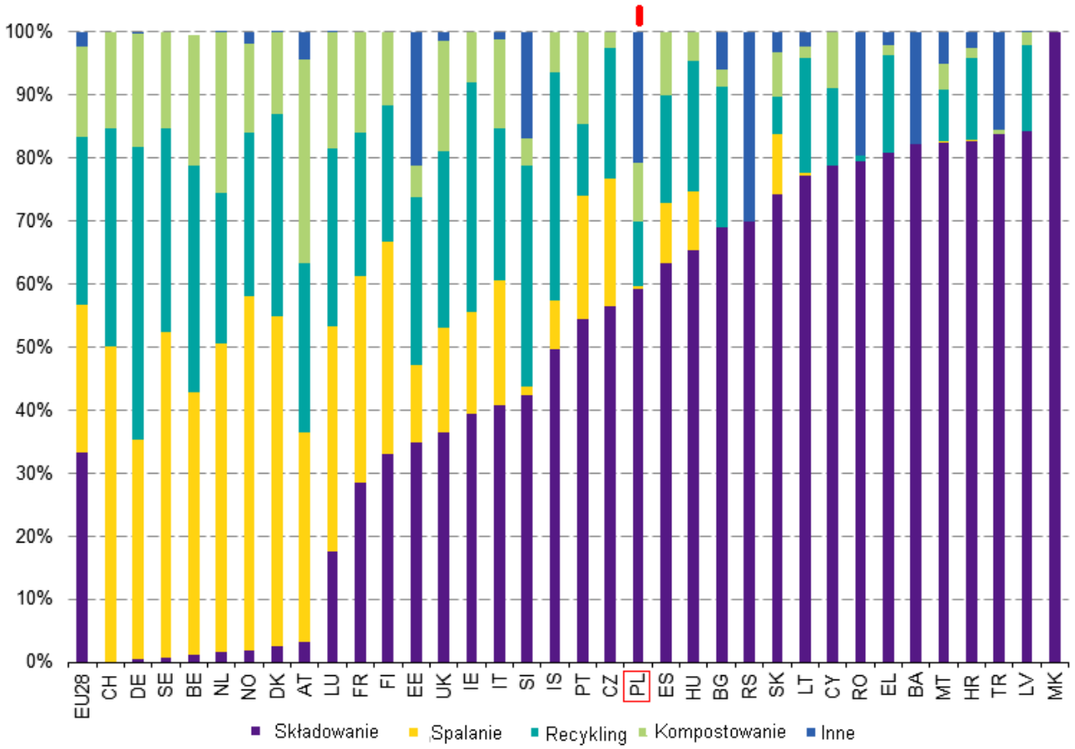

Odpady komunalne w państwach UE-28 w podziale na składowanie, spalanie, recykling, kompostowanie i inne metody gospodarowania odpadami w roku 2012. Źródło: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained

SELEKTYWNA ZBIÓRKA ODPADÓW BIODEGRADOWALNYCH NA PRZYKŁADZIE POLSKI I AUSTRII

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy w art. 3 ustęp 3 definiuje „bioodpady" jako „ulegające biodegradacji odpady ogrodowe i parkowe, odpady spożywcze i kuchenne z gospodarstw domowych, restauracji, placówek zbiorowego żywienia i handlu detalicznego i porównywalne odpady z zakładów przemysłu spożywczego"[1]. Zapis ten został również transponowany do Ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21 z późń. zm.). Innymi słowy odpady biodegradowalne, to takie które podlegają rozkładowi beztlenowemu z udziałem mikroorganizmów lub tlenowemu i powinny zostać wydzielone ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych.

Do popularnych i masowo występujących w gospodarstwach domowych odpadów biodegradowalnych zaliczamy:

- odpady zielone, które powstają w ogródkach
- przydomowych tj. miękkie części uprawianych roślin (skoszona trawa, opadłe liście, drobne gałęzie, małe kawałki drewna - zrębki, chwasty, spadłe owoce, pozostałości po wyrwanych warzywach),
- odpady kuchenne (resztki żywności, obierki z warzyw i owoców, , skorupki jajek, zepsute owoce i warzywa, resztki produktów mleczarskich, stary chleb, fusy z kawy i herbaty włącznie z torebkami),
- popiół z drzewa, węgla drzewnego lub torfu,
- czysty papier i tektura (bez farby np. chusteczki, papier śniadaniowy, serwetki),
- ziemia z doniczek po przesadzaniu kwiatów,
- słoma, siano, trociny.

Niektóre odpady biodegradowalne pomimo, że występują w gospodarstwach domowych nie powinny być zbierane selektywnie z innymi np.:

- skórki od bananów, resztki owoców cytrusowych – które hamują rozwój bakterii gnilnych, ponieważ zawierają duże ilości chemicznych środków konserwujących,
- resztki mięsa, wędliny, kości – które poprzez swój rozkład powodują powstawanie fetoru, a tym samym przyciągają owady i gryzonie,
- chwastów z nasionami i chore rośliny – które mogą przyczynić się do późniejszego wysiewu i zarażenia zdrowych roślin po zastosowaniu kompostu,
- liście kasztanowca – z uwagi na występowanie szrotówka,
- liście orzecha włoskiego – z uwagi na długotrwałość i małą efektywność procesu gnilnego

Odpady biodegradowalne zajmują około 30-35% miejsca w domowych pojemnikach na zmieszane odpady komunalne, przy czym w większości wypadków trafiają na składowisko, gdzie pod wpływem temperatury i wilgoci przyczyniają się do powstawania gazu wysypiskowego i odcieków, które mają negatywny wpływ na środowisko, a przecież można temu zapobiec i przygotować dobrej jakości kompost, który w postaci humusu wprowadza próchnicę do gleby, dostarcza składników odżywczych dla roślin, poprawia właściwości przepływu gleby, poprawia poziom pH. Jednakże by uzyskać kompost o dobrych cechach użytkowych tj. bez metali ciężkich i wysoką zawartością substancji biogennych niezbędna jest segregacja „ u źródła"

Polska jako kraj członkowski Unii Europejskiej została zobowiązana do osiągnięcia określonych poziomów odzysku i recyklingu odpadów oraz ograniczenia ilości odpadów biodegradowalnych kierowanych na składowiska, które wynikają z Dyrektywy Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów. Poziomy te zostały określone procentowo:

- do końca 2010 r. – nie więcej niż 75 proc.,
- do końca 2013 r. – nie więcej niż 50 proc.,
- do końca 2020 r. – nie więcej niż 35 proc. całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w stosunku do odpadów biodegradowamnych wytworzonych w Polsce w 1995 r.

Podsumowanie pierwszych okresów przystosowawczych pokazało, że nie wywiązujemy się z przyjętych celów, a wprowadzane rozwiązania w gospodarce odpadami nie przyniosły spektakularnych rezultatów, których oczekiwał Ustawodawca. W Polsce nie stworzono kompleksowego systemu dla odpadów biodegradowalnych, jednakże by właściwie zrozumieć zagadnienie selektywnej zbiórki należy najpierw zdefiniować ten rodzaj odpadu, przedstawić funkcjonujące rozwiązana zagraniczne i krajowe, a następnie dążyć do wdrożenia najlepszych możliwych rozwiązań w naszym ustawodawstwie. Według danych[2] Ministerstwa Środowiska na grudzień 2012 roku w naszym kraju znajdowało się ogółem 233 instalacje do przetwarzania odpadów, w tym:

1 Dz.U. L 312 z 22.11.2008

2 Joanna Kwapisz – „Stan obecny i perspektywy gospodarki odpadami biodegradowalnymi w Polsce" - Departament Gospodarki Odpadami Ministerstwo Środowiska - 2013/10/3 - Poznań

- 193 instalacje mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów;
- 133 kompostownie odpadów zielonych i zbieranych selektywnie odpadów organicznych;
- 6 instalacji do fermentacji odpadów organicznych;
- 1 spalarnia zmieszanych odpadów komunalnych.

Kompostowanie odpadów – to metoda opierająca się na naturalnie występujących reakcjach biochemicznych, które przebiegają w glebach (np. humifikacja). Kompostowanie zachodzi w sztucznie wytworzonych i zintensyfikowanych warunkach. Odbywa się ono przy udziale licznych grup mikroorganizmów. Mamy tutaj do czynienia przede wszystkim z procesami tlenowymi.

„Kompostowanie jest procesem biotermicznym, który zachodzi w dwóch fazach:

Faza I – kompostowanie termofilowe nazywane też kompostowaniem intensywnym lub fazą wysoko temperaturową;

Faza II – kompostowanie mezofilowe nazywane również dojrzewaniem” [3]

Czas przebiegu faz zależy od składu kompostowanej masy i zastosowanej technologii. Proces mineralizacji zachodzący przy udziale tlenu możemy nazwać egzotermicznym procesem, a jego intensywność rozkładu zależy od podatności związków na rozkład. Bardzo łatwo ulegają rozkładowi tłuszcze, większość białek oraz cukrów, trudniej ulegają rozkładowi polisacharydy W fazie intensywnego kompostowania temperatura może przekroczyć nawet 700°C. Faza ta jest istotą dla procesów higienizacji[4]. Do procesu kompostowania stosuje są różne systemy. Na ich wybór ma wpływ w dużej mierze ilość i jakość przetwarzanych odpadów, warunki lokalizacyjne zakładu, lokalne wymagania i inne.

POLSKIE PRZYKŁADY GOSPODARKI ODPADAMI ZIELONYMI, BIODEGRADOWALNYMI

W Polsce gospodarka odpadami biodegradowalnymi nie jest wyznaczona przez żaden ogólnokrajowy system, nie ma jednorodnych przepisów lokalnych mówiących o sposobie selektywnego zbierania tego rodzaju odpadów. Co prawda ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminie nakazuje gminom prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów wytwarzanych w gospodarstwach domowych, jednakże do dnia dzisiejszego nie zostało to wdrożone na skalę kraju.

Lokalnie działają małe kompostownie odpadów zielonych i tak przykładem może być kompostownia odpadów zielonych prowadzonych od 1995 roku na terenie PPUH „Radkom” Sp. z o.o. Do kompostowni są dostarczane odpady zielone, które pochodzą z terenów zielonych oraz z przemysłu owocowo – warzywnego. Podczas procesu technologicznego odpady są rozdrabniane, a następnie przeprowadza się proces wydzielania zanieczyszczeń. Dla przygotowanych odpadów stwarza się optymalne warunki rozwoju mikroorganizmów, dzięki czemu osiąga się właściwą strukturę, wilgotność i zawartość tlenu w kompostowanym materiale. Przygotowany wsad do kompostowania przez odpowiednie urządzenia zostaje napowietrzony i zroszony. Proces kompostowania trwa około 54 w zamkniętej hali, gdzie znajdują się tunele o konstrukcji żelbetowej zaopatrzone w system kierowania procesem w oparciu o pomiar tlenu, temperatury wraz z obiegiem wody poprocesowej. Załadunek i rozładunek tuneli odbywa się w pełni automatycznie za pomocą ładowarki kołowej, rzadziej za pomocą suwnicy. Materiał organiczny jest przerzucany za pomocą specjalistycznej przerzucarki co 6 dni, dzięki czemu kompost jest nawilżony i napowietrzony w zależności od potrzeb i fazy kompostowania. Po upływie 8 – 10 tygodni następuje wyładunek z tuneli kompostujących. Odpad trafia na sito gdzie jest przesiewany a następnie transportowany do zadaszonego magazynu. Według właściciela instalacji produkt jakim jest „kompost” nie będzie spełniał wymagań stawianym nawozom organicznym w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 czerwca 2008r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu, na zawartość substancji organicznej, ze zmianami (Dz. U. 2008r. nr 119 poz. 765). ze względu na sezonowość i różnorodność odpadów zielonych. W Polsce funkcjonuje wiele kompostowni odpadów zielonych w typie opisanym powyżej, jednakże powstały tam „kompost” nie spełnia wymagań krajowych dla nawozów i w procesie kompostowania nie powstaje produkt tylko kolejny odpad o kodzie 19 05 03 – kompost nie odpowiadający wymaganiom.

W Polsce zgodnie z w/ w rozporządzeniem kompost klasyfikowany jest jako wysokiej jakości nawóz organiczny, który musi spełniać minimalne wymagania jakościowe dla nawozów organicznych np.: powinien zawierać co najmniej 35% substancji organicznej w przeliczeniu na suchą masę, a w przypadku deklarowania w nim azotu, fosforu lub potasu (albo ich sumy) zawartość poszczególnych składników nie może być mniejsza niż 0,5% (m/m) azotu całkowitego, 3% (m/m) fosforu w przeliczeniu na pięciotlenek fosforu i 0,3% (m/m) potasu w przeliczeniu na tlenek potasu. I tak powstający w naszym kraju „kompost” poprzez przeprowadzony proces technologiczny otrzymuje nowy kodu odpadu, który trafia na składowisko oraz zmniejsza się opłata za jego składowanie. Jednakże efekt końcowy związany z efektywną i prawidłową gospodarką odpadami jest znikomy. W krajach Unii Europejskiej tzw. „starej 15” kompostowanie jest efektywne, opłacalne i w wyniku przeprowadzonego procesu otrzymuje się wysokiej jakości produkt, który spełnia wymagania danego kraju.

3 Dr inż. Piotr Manczarski : „Mechaniczno - biologiczne przetwarzanie i składowanie odpadów w świetle nowo obowiązujących przepisów” – Wydział Inżynierii Środowiska Politechnika Warszawska, str. 6 http://www.odpady-help.pl/app/webroot/upload/pdf/Mechaniczno-biologiczne%20przetwarzanie%20i%20skladowanie%20odpadow%20w%20swietle%20nowo%20obowiazujacych%20przepisow%20-%20P_Manczarski.pdf

4 Dr inż. Piotr Manczarski: „Kompostowanie odpadów komunalnych” – Forum Technologii Ochrony Środowiska, Poznań 2007

Obecnie w Polsce odpady często kompostuje się w pryzmach, układanych na utwardzonym terenie przy uwzględnieniu otwartego powietrza, niekiedy z zastosowaniem zewnętrznej warstwy izolacyjnej. Eksperci wykazują, że kompostowanie w pryzmach lepiej przeprowadza się dla odpadów zielonych, zaś kompostowanie odpadów biodegradowalnych z gospodarstw domowych zaleca się przeprowadzać w zamkniętych komorach dla ograniczenia uciążliwości związanych z emisją odorów.

Poza odpadami zielonymi w Polsce nie zbiera się selektywnie żadnego innego rodzaju odpadów biodegradowalnych. Powstające w restauracjach, placówkach zbiorowego żywienia i handlu detalicznym oraz w zakładach przemysłu spożywczego odpady biodegradowalne nie są selektywnie zbierane chociaż każdy lokal gastronomiczny powinien mieć podpisaną umowę na odbiór odpadów zgodnie z załącznikiem nr II rozdział VI ,,Odpady żywnościowe" Dodatkowo są one rozdrabniane w młynach koloidalnych, rozcieńczane i trafiają w efekcie końcowym do kanalizacji. Rozporządzenie (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz.Urz. UE L 139 z 30.04.2004 r. str.1), w którym został również uregulowany sposób postępowania z odpadami w obiektach. Zgodnie z powyższym, każdy zakład powinien opracować procedury, które określają sposób postępowania z żywnością nie odpowiadającą wymaganiom jakości zdrowotnej oraz odpadami żywnościowymi.

Zgodnie z w/ w rozporządzeniem w zakładach produkcyjnych i obrotu żywnością odpady żywnościowe, niejadalne produkty uboczne oraz odpady muszą być składowane w zamykanych pojemnikach, o odpowiednio skonstruowanej budowie i utrzymywane w dobrym stanie w miejscach łatwych do czyszczenia i dezynfekcji. Ministerstwo Środowiska, uznało że stosowanie młynków koloidalnych jest działaniem sprzecznym z obowiązującymi przepisami z zakresu ochrony środowiska. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.) w art. 40 ust. 1 pkt 1 zabrania wprowadzania do wód odpadów, w zrozumieniu ustawy o odpadach oraz ciekłych odchodów zwierzęcych. Dodatkowo zakaz wprowadzania odpadów do kanalizacji sankcjonuje zapis w ustawie z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm.). Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 1 w/ w ustawy zabrania wprowadzania do urządzeń kanalizacyjnych odpadów stałych, które mogą powodować zmniejszenie przepustowości przewodów kanalizacyjnych nawet jeżeli zostaną rozdrobnione. W związku z tym odpady żywnościowe powinny zostać unieszkodliwiane lub poddane odzyskowi innymi metodami.

Lokalnie w Polsce działają prywatne przedsiębiorstwa, które działają na wzór austriackich czy niemieckich gmin i zbierają zużyte oleje jadalne i tłuszcze. Przykładowo firma W.E.N.A. sp. z o.o. z siedzibą w Poddębicach działa na terenie naszego kraju prowadząc zbiórkę oleju posmażalniczego z restauracji, barów, firm cateringowych, zakładów przetwórstwa spożywczego. Firma posiada pozwolenia na zbiórkę i odzysk poniżej wymienionych odpadów:

- 02 02 04 – Surowce i produkty nie nadające się do spożycia i przetwórstwa – oleje,
- 02 03 99 – Inne nie wymienione odpady – oleje jadalne,
- 02 06 80 – Nieprzydatne do wykorzystania tłuszcze spożywcze,
- 20 01 25 – Oleje i tłuszcze jadalne.

Przedstawiciele firmy stworzyli program o nazwie „Olik". Przystąpienie do programu gwarantuje nieodpłatny odbiór odpadu – często za wynagrodzeniem i zgodnie z obowiązującymi przepisami. Odbiór odpadów jest również premiowany, np. oddając jednorazowo 50 kg oleju posmażalniczego restauracja, punkt gastronomiczny otrzymuje trzy 5 litrowe butelki oleju rzepakowego.

Do programu również mogą przystąpić gminy, którym są dostarczane ulotki informacyjne dla ludności oraz pomoc we wdrażaniu systemu selektywnej zbiórki zużytego oleju spożywczego Olej w małych ilościach zbierany jest do butelek PET przy pomocy specjalnych lejków, które są nakręcane i odkręcane na butelkę, dzięki czemu mogą służyć nam przez kilka lat. Gminy, które zdecydowałyby się na przystąpienie do niniejszego programu otrzymują w dość krótkim czasie wymierne korzyści w postaci:

- mniejszych kosztów eksploatacji systemu kanalizacyjnego,
- zmniejszenia kosztów eksploatacyjnych oczyszczalni ścieków,
- poprawa jakości otaczającego środowiska oraz uzyskanie poziomów odzysku i recyklingu odpadów biodegradowalnych.,

Zebrany w beczkach olej trafia do zakładu przetwarzania, w którym zostaje umieszczony w zbiornikach sendymentacyjnych. Zbiorniki są wyposażone w płaszcz oraz w wężownicę, w której płynie ciepła woda dzięki czemu zgromadzony olej jest podgrzewany, co przyspiesza proces sendymentacji. Podczas prawidłowo prowadzonego procesu działają siły grawitacji w wyniku których cięższa frakcja opada na dno zbiornika, natomiast frakcja lżejsza kierowana jest do głównego zbiornika. Odzyskany olej jest poddawany filtracji a następnie trafia do głównego zbiornika skąd cysternami trafia do producentów biodiesla.

Powyżej opisane przykłady pokazują, że podejmujemy wyzwania w gospodarce odpadami biodegradowalnymi jednakże poniżej prezentowany system to taki jaki powinien zostać wdrożony niezwłocznie przez gminy, a mieszkańcy nie zastanawialiby się jak mają postąpić z powstałymi odpadami.

AUSTRIACKI SYSTEM GOSPODARKI ODPADAMI BIODEGRADOWALNYMI

Jednym ze sztandarowych przykładów znakomicie

Pojemniki do selektywnej zbiórki w Wiedniu
Źródło: www.wien.gv.at

prowadzonej gospodarki odpadami nie tylko biodegradowalnymi jest stolica Austrii – Wiedeń, które samodzielnie wykonuje obowiązki związane z gospodarką odpadami i w tym celu utworzyła Departament Gospodarki Odpadami, sprzątania ulic i transportu - Magistratsabteilung 48 tzw. MA-48. Pracownicy departamentu uważają, że komunikacja oraz informacja stanowią podstawę motywującą mieszkańców do selektywnej zbiórki i dlatego też poprzez broszury, kampanie edukacyjne, wydarzenia kulturalne starają się zwiększyć świadomość w zakresie zapobiegania powstawania odpadów oraz wdrażania głębokiej selektywnej zbiórki, która stanowi priorytet w Wiedniu. Dodatkowo od roku 1987 przez cały tydzień (oprócz niedziel) w godzinach 8-18:00 działa infolinia odpadowa. Wiedeńczycy maja bardzo rozbudowany system selektywnej zbiórki różnych odpadów, co prezentuje powyższe zdjęcie.

ODPADY ZIELONE

Zbiórka odpadów zielonych odbywa się w Wiedniu od 1991 roku i jest prowadzona poprzez pojemniki oznaczone brązową pokrywą i naklejkami w tymże kolorze, które umieszczane są na obszarach mniej zaludnionych z przewagą zieleni. Zbiórka odbywa się w okresie wiosenno – jesiennym w okresach cotygodniowych, zimową porą – raz na dwa tygodnie. Do pojemników trafiają:

- z ogrodów - skoszona trawa, liście, gałęzie z przycinki drzew i krzewów, spadłe owoce, rośliny ogrodowe i wodne,
- z gospodarstw domowych: nie gotowane owoce, odpady roślinne, ziemia z doniczek, stare resztki chleba, fusy z kawy i herbaty

Zebrany odpad zostaje przetransportowany do Kompostowni Lobau, która została oddana do użytkowania w roku 1991 jako element systemu gospodarki odpadami. Kompostownia może przyjąć ponad 150 tyś. ton rocznie odpadów zielonych i znajduje się ona na obszarze 5,2 ha. Teren całej kompostowni jest utwardzony i wodoszczelny, zaś wszystkie odcieki i wody deszczowe są odprowadzane systemem rur i rynien do podziemnego pojemnika o pojemności 1300 m^3 a stamtąd do systemu ściekowego.

Na wstępie przyjęte odpady są rozdrabniane i przesiewane, wydziela się z nich zanieczyszczenia w postaci metali i niemetali, po czym są transportowane do specjalnego mieszalnika, w którym pod wpływem ruchów obrotowych nadaje się odpadom jednolitą strukturę. Tak przygotowany surowiec trafia ciężarówkami na płytę kompostowni, gdzie jest układany w pryzmy, które regularnie się napowietrza, nawilża i obraca specjalnymi maszynami. Przez cały czas trwania procesu materiał jest poddawany kontroli jakości.

Po ośmiu – dziesięciu tygodniach kompost jest dojrzały. Rocznie produkuje się go około 40-50 tyś. ton. Kompost wiedeński osiąga najwyższe kwalifikacje (stopień A+) i dlatego też może być stosowany w rolnictwie ekologicznym. Część kompostu trafia do Centrów Recyklingu, gdzie mieszkańcy

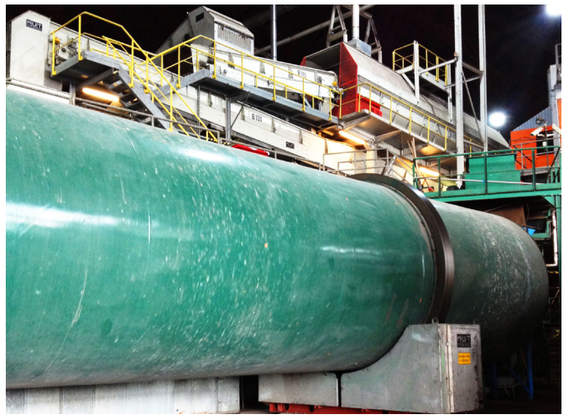

Produkcja kompostu w Lobau
Źródło: www.wien.gv.at

Wiednia mogą go otrzymać bezpłatnie, a część od roku 2009 jest łączona z ziemią i pakowana w 40-litrowe worki i sprzedawana pod nazwą „Guter Grund”. Ponadto kompost jest tez wykorzystywany we własnym zakresie Miasta:

Departament Leśnictwa i Miejskiego Rolnictwa Urzędu Miasta (MA-49) oraz Parki i Ogrody (MA-42) używają go jako odżywki do gleb i gruntów rolnych,

Firma Terrasan Dom + ogród Centra GmbH & Co KG używa kompostu do produkcji specjalnych gleb i jest ona producentem dla Magistratu wcześniej wspomnianej ziemi „Guter Grund”.

Może być również używany do rekultywacji składowisk odpadów do 2m^3,

Kompost do komercyjnego wykorzystania w rolnictwie i leśnictwie jest przekazywany odpłatnie.

Od 2002 roku MA-48 posiada potwierdzenie jakości kompostu przez Austriackie Stowarzyszenie (KGVÖ) oraz zarejestrowało znak towarowy kompostu zgodnie z rozporządzeniem austriackim Quality Mark. Znak jakości przyznawany jest produktom, których producenci działają w zakresie ekologicznej i zrównoważonej gospodarki krajowej.

Mieszkańcy Wiednia mają również możliwość selektywnej zbiórki opadłych liści, które jesienią występują w dużej ilości. MA-48 dostarcza odpłatnie w cenie 1 € worki 100 litrowe, które dobrze się wypełniają dużą ilością liści a następnie trafią do kompostowania.

Surowce z odpadów zielonych – kompost i „Guter Grund”
Źródło: www.wien.gv.at

Worek do zbiórki liści z terenów zielonych
Źródło: www.wien.gv.at

ODPADY KUCHENNE

W Wiedniu prowadzi się również selektywną zbiórkę odpadów kuchennych oraz olejów spożywczych, które z uwagi na wysoką zawartość wody nie mogą być poddawane kompostowi. Zbiórka odpadów kuchennych jest skierowana głównie do właścicieli restauracji, hoteli, producentów żywności, którzy regularnie wyrzucają odpady z żywności a także Szpitali. Oprócz odpadów kuchennych zbierane są również odpady fermentujące, odpady w których minął termin przydatności do spożycia np. konserwy, tłuszcz kuchenny analizując selektywną zbiórkę odpadów kuchennych, należy mieć na względzie że Wiedeńczycy dzielą je na odpady „przed talerzem” i po talerzu”. Odpady powstałe „przed talerzem” czyli te które powstały w wyniku przygotowania potrawy są kierowane do biogazowni, natomiast odpady kuchenne powstałe z konsumpcji tzw. resztki jedzenia” kierowane są do odpadów resztkowych a następnie poddaje się je unieszkodliwianiu poprzez spalanie. Zapytacie Państwo dlaczego przecież to ten sam odpad kuchenny? Tak, tylko odpady kuchenne powstałe po spożyciu potraw mogą zawierać nasze bakterie, grzyby, wirusy, które gdy trafią do biogazowni mogą zniszczyć tam pracujące mikroorganizm.

W/ w odpady są odbierane przez MA-48. W przypadku gdy przedsiębiorstwo jest małe i posiada mniej niż osiem pojemników do selektywnej zbiórki wówczas odpady są odbierane nieodpłatnie, natomiast gdy przedsiębiorca posiada powyżej ośmiu pojemników do zbiórki odpadów wówczas odpady kuchenne odbierane są odpłatnie. Zbiórka odpadów kuchennych tzw. mokrych i półpłynnych odbywa się za pomocą 120 l pojemników, które są specjalnie i automatycznie czyszczone przy każdym wyładunku. Jeśli to konieczne dopuszcza się czyszczenie zanieczyszczonych pojemników ręcznie. Pojemniki są opróżniane za pomocą specjalistycznych pojazdów ssących, a następnie odpady trafiają do biogazowni, która została oddana do eksploatacji jesienią 2007 roku w Wiedniu. Każdego roku w biogazowni wiedeńskiej przetwarza się około 22 tys. ton odpadów kuchennych w czystą energię. Biogazownia pracuje w technologii fermentacji jednoetapowej, mezofilnej i mokrej oraz ciągłej gdzie faza fermentacji metanowej zachodzi w jednym zbiorniku. W czasie procesu fermentacji powstaje mieszanina wytwarzająca około 40 – 70 % metanu, przyjęto że jest to średnio 58,8% wykorzystywanego do produkcji cieplnej. Energia cieplna wytwarzana w biogazowni trafia bezpośrednio do wiedeńskiej sieci ciepłowniczej. Około 1100 gospodarstw domowych może korzystać z ciepła, co tym samym przyczyni się do zmniejszenia emisji dwutlenku w węgla o około 3700 ton rocznie. Dla zabezpieczenia stałej produkcji biogazu i ciągłego odbioru odpadów biodegradowalnych, utworzono konsorcjum pomiędzy Biogas Wien a kilkoma innymi biogazowniami (Bruck/Leitha, Markgrafneusiedl i Böheimkirchen, które gwarantuje stabilność funkcjonowania systemu nawet w przypadku awarii.

OLEJ SPOŻYWCZY

W Wiedniu od 2003 roku wprowadzono obowiązek selektywnej zbiórki zużytych olejów spożywczych i tłuszczy prowadzony pod nazwą WÖLI (Wiedeński

wiaderkowy zbiór oleju), a tym samym wprowadzono zakaz wylewania tłuszczy i olejów do kanalizacji,

Pojemniki do selektywnej zbiórki w Wiedniu
Źródło: www.wien.gv.at

ponieważ prowadziło to do powstawania osadów i niedrożności rur kanalizacyjnych.

Zużyte oleje i tłuszcze były od wielu lat problemem dla Wiedeńczyków i istniejących składowisk odpadów, poprzez wprowadzenie selektywnej zbiórki został rozwiązany w prosty sposób problem ich szkodliwości dla środowiska i infrastruktury miejskiej. Mieszkańcy otrzymują z MA-48 nieodpłatnie pomarańczowe, zamykane wiaderka o pojemności 3 litrów, które po zapełnieniu mogą oddać nieodpłatnie we wszystkich centrach recyklingu, oraz podczas mobilnej zbiórki odpadów problemowych, a także otrzymać nowy pojemnik. Dodatkowo mieszkańcy po zapełnieniu otrzymanego wiaderka mogą gromadzić tłuszcze w szklanych słoikach bądź butelkach PET. Dla punktów gastronomicznych, hoteli, innych miejscach zbiorowego żywienia dostępne są pojemniki 20 litrowe tzw. Gastro-WÖLI, za otrzymanie którego należy wnieść jednorazową i symboliczną opłatę w wysokości 5 € , natomiast sam odbiór jest nieodpłatny.

Do pojemników WÖLI selektywnie zbiera się następujące tłuszcze:

- tłuszcze po gotowaniu i smażeniu,
- tłuszcze i oleje z frytownic,
- oleje z marynowanej żywności tj. ryby, sery, warzywa,
- przeterminowane tłuszcze jadalne

Zebrane tłuszcze powinny być wolne od innych zanieczyszczeń.

Do pojemników WÖLI nie zbiera się:

- mineralnych, silnikowych czy smarowych olei,
- majonezów, sosów sałatkowych, sosów, marynat i innych pozostałości z żywności, które należą do odpadów resztkowych.

Zebrane selektywnie oleje i tłuszcze jadalne mogą być stosowane do wytwarzania mydeł, kosmetyków, detergentów i biodiesla. W Wiedniu zebrano w roku 2007 olej w w ilości około 320 000 kg, który został w 100 % przetworzony do produkcji biodiesla, a ten jest w całości wykorzystywany do napędu maszyn, urządzeń i samochodów znajdujących się na terenie Kompostowni Lobau. Z roku na rok sukcesywnie zmniejsza się ilość zebranego oleju i tłuszczy z uwagi na zmianę nawyków żywieniowych społeczeństwa, przykładowo w roku 2013 zebrano 259.000 kg. Taka gospodarka odpadami stanowi ważny wkład w ochronę klimatu, ponieważ stosowanie biodiesla do napędu samochodów nie przyczynia się do emisji dwutlenku węgla. Przykładowo Wiedeńczycy obliczyli, że aby uzyskać taką samą ilość oleju napędowego z oleju rzepakowego wymagane było by uprawianie obszaru o powierzchni 954 hektarów, dlatego też zbiórka zużytych olejów i tłuszczy jest ekonomicznie uzasadniona i ma pozytywny wpływ na ochronę środowiska.

SELEKTYWNA ZBIÓRKA ODPADÓW OPAKOWANIOWYCH

Odpady opakowaniowe - rozumie się przez to wszystkie opakowania, w tym opakowania wielokrotnego użytku wycofane z ponownego użycia, stanowiące odpady w rozumieniu przepisów o odpadach, z wyjątkiem odpadów powstających w procesie produkcji opakowań (art. 3 ust. 3 pkt 1). Ustawa o odpadach w załączniku nr 1 określa kategorie odpadów. Odpady opakowaniowe klasyfikowane są w kategorii Q 5 substancje lub przedmioty zanieczyszczone lub zabrudzone w wyniku planowych działań (np. pozostałości z czyszczenia, materiały z opakowań – odpady opakowaniowe, pojemniki).

W ujęciu ustawowym opakowanie staje się odpadem, niezależnie od naszej woli, gdy z powodu zanieczyszczenia lub uszkodzenia nie może być wykorzystane ponownie.

Szczegółowej klasyfikacji odpadów opakowaniowych dokonuje się na podstawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001 roku nr 112, poz. 1206). Podstawowym kryterium klasyfikacji jest rodzaj materiału, z którego wykonano opakowanie lub obecność składników niebezpiecznych, bez względu na rodzaj materiału opakowaniowego.

Odpady opakowanie klasyfikuje się zgodnie z katalogiem odpadów wyłącznie w podgrupie 15 01: Odpady opakowaniowe (włącznie z selektywnie gromadzonymi komunalnymi odpadami opakowaniowymi)

- 15 01 01 Opakowania z papieru i tektury
- 15 01 02 Opakowania z tworzyw sztucznych
- 15 01 03 Opakowania z drewna
- 15 01 04 Opakowania z metali
- 15 01 05 Opakowania wielomateriałowe
- 15 01 06 Zmieszane odpady opakowaniowe
- 15 01 07 Opakowania ze szkła
- 15 01 09 Opakowania z tekstyliów
- 15 01 10* Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone (np. środkami ochrony roślin I i II klasy toksyczności - bardzo toksyczne i toksyczne)
- 15 01 11* Opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi

Sposób postępowania z odpadami opakowaniowymi określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 września 2005 r. w sprawie szczegółowego postępowania z odpadami opakowaniowymi (Dz. U. z 2005 r. nr 219 poz. 1858).

Odpady opakowaniowe powinny być zbierane w sposób selektywny z rozdziałem na:

- papier i tekturę,
- szkło bezbarwne,
- szkło kolorowe,
- metale,
- tworzywa sztuczne,
- opakowania wielomateriałowe.

System gospodarki odpadami opakowaniowymi wytwarzanymi w gospodarstwach domowych powinien opierać się na funkcjonującym systemie pojemnikowym i workowym. Powinien on również obejmować punkty skupu surowców wtórnych (dotyczy to głównie metali). Zebrane odpady opakowaniowe, po ewentualnym doczyszczeniu w funkcjonującej sortowni, powinny być poddane recyklingowi lub odzyskowi zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Zużyte opakowania zbiera się selektywnie do specjalnych pojemników ustawianych w miejscach publicznych:

- **z papieru** – do pojemników w kolorze niebieskim z napisem „PAPIER",
- **ze szkła bezbarwnego** – do pojemników w kolorze białym z napisem „SZKŁO BEZBARWNE",
- **ze szkła kolorowego** – do pojemników w kolorze zielonym z napisem „SZKŁO KOLOROWE",
- **z metali**, czyli aluminium i stali, a także z tworzyw sztucznych oraz odpady opakowaniowe wielomateriałowe - do pojemników w kolorze żółtym z napisem „METALE, TWORZYWA SZTUCZNE".

SELEKTYWNA ZBIÓRKA ODPADÓW OPAKOWANIOWYCH W POLSCE

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej wymusiło implementację wielu przepisów związanych z ochroną środowiska, a w tym całkiem nowe podejście do odpadów. Pomimo wdrożenia przepisów unijnych do prawa Polskiego w zakresie osiągnięcia celów zmniejszenia ilości składowanych odpadów, osiągnięcia stosownych poziomów odzysku i recyklingu nie udało nam się osiągnąć efektu, co potwierdzają statystyki Eurostatu. Podobnie jak

Model selektywnej zbiórki odpadow: donoszenia
Źródło: Archiwum Ogólnopolskiej Izby Gospodarczej Recyklingu

inne kraje członkowskie wdrożyliśmy selektywną zbiórkę finansowaną ze środków gminnych. Model selektywnej zbiórki poprzez donoszenie odpadów opakowaniowych nie przyniósł oczekiwanego efektu, świadczą o tym chociażby powyższe zdjęcia.

Również Polski model rozszerzonej odpowiedzialności przemysłu okazał się błędny ponieważ sprowadził się do kupowania potwierdzeń recyklingu, a nie do współodpowiedzialności finansowej przemysłu za zbieranie i recykling powstających odpadów opakowaniowych zgodnie z zasadą zanieczyszczający płaci.

Mając na uwadze doświadczenia z innych krajów członkowskich i ta metoda nie przyniosła oczekiwanych efektów w postaci wysokiego poziomu recyklingu i ograniczenia ilości składowanych odpadów. Mieszkańcy wysokiej zabudowy unikają odpowiedzialności za swoje odpady. Wprowadzenie selektywnej zbiórki „ u źródła" jest możliwe, ale tylko na terenach o niskiej zabudowie, niestety nasz system osiedli mieszkaniowych nie pozwala na wprowadzenie takiego systemu z powodu anonimowości mieszkańców, a co za tym idzie również i śmieci. Przytoczone przykłady były testowane przez wiele lat w innych krajach Unii Europejskiej i są to kraje, mające w tym zakresie o wiele większe doświadczenie. Zdobyte doświadczenie w go-

Model selektywnej zbiórki odpadow: odbiór u źródła
Źródło: Archiwum Ogólnopolskiej Izby Gospodarczej Recyklingu

spodarowaniu odpadami zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju i zanieczyszczający płaci pozwoliły po latach negatywnych doświadczeń na wprowadzenie najefektywniejszego system jakim jest system zwrotu opakowań jednostkowych po napojach. Oczywiście nie można wprowadzić obowiązku zwroty dla wszystkich opakowań z tego względu wzięto pod uwagę tylko, te które mają stosunkowo krótki okres życia, czyli opakowania po napojach

W praktyce naszego kraju do roku 2013 dość często odbiór odpadów komunalnych odbywał się z podziałem na suche i mokre. W grupie suche znajdowały się m.in. różne odpady opakowaniowe, które następnie były rozsortowywane na poszczególne frakcje w obiektach sortowniczych. W niektórych gminach ze względu na nowelizację ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie oraz ustawę o odpadach po 1 stycznia 2013 r. wprowadzono „głębszy" rodzaj selektywnej zbiórki, ponieważ mieszkańcy mogą z dotychczasowych odpadów suchych wydzielać szkło i aluminium, czasami odpady zielone.

Z uwagi na fakt, że system kaucji został wprowadzony tylko i wyłącznie na odpady opakowaniowe o kodzie 15 01 10, niektóre miasta w Polsce robią pilotaż dla systemu kaucyjnego. Takim przykładem jest miasto Lublin, które na swój własny koszt zaku-

piło dwa automat do zbiórki opakowań jednostkowych po napojach w systemie kaucyjnym. Program pilotażowy trwał od 20 grudnia 2012 r. do dnia 23 czerwca 2013 r. i odniósł spektakularny sukces wśród mieszkańców.

Automaty zostały ustawione w dwóch centrach handlowych, w pobliżu wejść głównych tj. w Galerii Olimp oraz w E.Leclerc, które również zobowiązały się do sprawnej obsługi automatów. Każdy mieszkaniec, który zechce wesprzeć system selektywnej zbiórki i przyczynić się do tego, aby mniejsza ilość odpadów trafiała na składowisko może skorzysta z okazji i wrzucić opakowania po napojach z tworzyw sztucznych – butelki PET oraz opakowania z aluminium – puszki. Dzięki zaawansowanej technologii automaty zidentyfikują opakowanie po kształcie i kodzie kreskowym. Opakowania po środkach chemicznych czy kosmetykach nie zostaną przyjęte, a próba „oszukania automatu" spowoduje uruchomienie alarmu.

Zasada funkcjonowania automatu jest prosta: należy oddać butelkę lub puszkę po napoju, a na zakończenie tej operacji nacisnąć guzik, który da sygnał o zakończeniu procesu. W podziękowaniu wydany zostanie paragon, który należy zachować i wykorzystać zgodnie z zasadami określonymi przez Galerię Olimp i E.Leclerc. Przy oddawaniu większej liści opakowań, guzik należy nacisnąć po włożeniu ostatniego opakowania, a na paragonie zostanie wydrukowana informacja o ilości i rodzaju przekazanych odpadów.

Galeria Olimp organizowała cyklicznie konkursów, które przeprowadzone były zgodnie z załączonym regulaminem. Natomiast E.Leclerc zapewnia, iż każda osoba, która odda minimum 5 opakowań otrzymała upominek. Gmina Lublin sfinansowała część nagród, oznaczonych logotypem EkoLublin.

Pomimo, że program pilotażowy już się zakończył, i mieszkańcy w ciągu 9 miesięcy pilotażu oddali kilka ton odpadów opakowaniowych, to nadal chętnie korzystają z automatów, które zostały w placówkach handlowych.

SELEKTYWNA ZBIÓRKA ODPADAMI OPAKOWANIOWYMI W NIEMCZECH

Selektywna zbiórka odpadów opakowaniowych została zapoczątkowana w Niemczech w latach 70. Od 1991 r. zaczął funkcjonować tam najstarszy, sformalizowany system zagospodarowania odpadów opakowaniowych w Europie, oparty na rozszerzonej odpowiedzialności producenta, tzw. system dualny. Od roku 2003 wprowadzono system depozytowy dla niektórych opakowań szklanych, z tworzyw sztucznych i z aluminium.

Selektywna zbiórka nie jest obowiązkowa dla mieszkańców, jednakże odpady segreguje regularnie niemal 100 % gospodarstw domowych. System selektywnej zbiórki ujednolicono na terenie Niemiec ponad 20 lat temu, zaś od roku 2005 wprowadzono zakaz wywozu odpadów z pojemników na składowiska. Dodatkowo wywóz zmieszanych odpadów z gospodarstw domowych jest bardzo drogi, a posegregowane odpady są odbierane po niższej cenie lub bezpłatnie. W gospodarstwach domowych stosowane są zazwyczaj cztery pojemniki: na papier, tworzywa sztuczne, odpady zmieszane i organiczne. Szkło najczęściej jest zbierane w kontenerach umieszczonych na ulicy. Mieszkańcy są informowani i edukowani na poziomie lokalnym oraz regionalnym, a działania te mają charakter ciągły. Ich finansowanie zapewniają organizacje odzysku.

W Niemczech funkcjonuje obecnie system depozytowy na jednorazowe butelki PET , butelki szklane i puszki aluminiowe (stawka 25 eurocentów), a także opakowania wielokrotnego użytku z tworzyw sztucznych np. skrzynka (depozyt 8 eurocentów). Producent napojów bądź ich wprowadzający na rynek należy do systemu, poprzez co ma obowiązek oznakowania opakowania znaczkiem o przydatności do recyklingu, oraz użyciu stosownego kodu kreskowego otrzymanego od organizacji zarządzającej systemem. Kod kreskowy potrzebny jest do identyfikacji opakowania należącego do systemu, uszkodzenie kodu powoduje, iż opłata poniesiona za opakowanie nie będzie zwrócona w momencie zwrotu opakowania do systemu. Producent napoju lub wprowadzający sprzedaje zawartość czyli napój i opakowania, do handlu hurtowego lub detalicznego. Konsument kupuje napój i opakowanie, w momencie zwrotu opakowania, konsument otrzymuje bon towarowy do wykorzystania w jednostce handlowej w której oddał opakowanie. Bon może zrealizować na dowolny produkt znajdujący się w ofercie sklepowej. Handel detaliczny i hurtowy rozlicza się ze sprzedanych opakowań na podstawie uzyskanej sprzedaży bonów i skupionych opakowań.

W przypadku zwrotu opakowania i zakupie nowego napoju w opakowaniu będzie to forma rozliczenia bezgotówkowego, natomiast oddanie opakowania i wykorzystanie bonu w innym celu będzie traktowane jako rozliczenie gotówkowe. Zebrane dane przez wprowadzającego z ilości wprowadzonych opakowań, oraz danych dotyczących sprzedaży gotówkowej i bezgotówkowej przekazywane są do organizacji zarządzającej systemem. Wprowadzający jest zobowiązany wraz z rozliczeniem przekazać do organizacji otrzymane środki finansowe z tytułu sprzedaży opakowań.

SELEKTYWNA ZBIÓRKA ODPADAMI OPAKOWANIOWYMI W AUSTRII

Austria jest niewielkim krajem wiodącym w zakresie odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych. W Austrii funkcjonuje system zbiórki i osiągania poziomów odzysku oraz recyklingu (ARA), finansujący tego typu działania i czerpiący zyski ze sprzedaży surowców. Zbiórka selektywna dla mieszkańców z reguły nie jest obligatoryjna, poza kilkoma wyjątkami. Odpowiedzialność za jej prowadzenie spoczywa na różnych grupach przedsiębiorców, wprowadzających opakowania na rynek. Efekty tej działalności muszą oni raportować do Ministerstwa

Środowiska, chyba że zawrą umowę w ramach systemu ARA. Dodatkowo firmy generujące odpady opakowaniowe mają obowiązek osiągania wyznaczonych poziomów recyklingu.

W Austrii selektywna zbiórka z gospodarstw domowych jest realizowana przez dwa podmioty. ARA odpowiada za prawie wszystkie opakowania, a system Ökobox za kartony do płynnej żywności. Przyjęte rozwiązanie umożliwiło wprowadzenie w Austrii pełnej standaryzacji pod względem rodzajów pojemników, ich koloru i ilości.

Normy są ustalane z Ministerstwem Środowiska. Wszystkie rodzaje tworzyw sztucznych Austriacy zaliczają do frakcji lekkiej. Są to też opakowania wielomateriałowe, tekstylia, ceramika i drewno. W 2004 r. wprowadzono zakaz składowania odpadów frakcji energetycznej, co spowodowało przebudowanie systemu zbiórki frakcji lekkiej.

Obecnie selektywnie zbierane są wszystkie odpady występujące w gospodarstwie domowym co znacząco ułatwia mieszkańcom identyfikację odpadów i korzystanie z systemów zbiórki. Przyjęte rozwiązanie spowodowało, iż na składowiska nie trafiają odpady nieprzetworzone.

Mieszkańcy mają również możliwość korzystania z punktów selektywnego zbierania oraz mobilnych punktów odbioru odpadów problemowych. Podmioty prowadzące zbiórkę, sortowanie i recykling (lub odzysk) odpadów opakowaniowych, które wybrała gmina są rewidowane raz do roku. Dodatkowo muszą one zagwarantować funkcjonowanie systemu logistycznego i prowadzenie niezbędnych działań informacyjnych oraz edukacyjnych dla mieszkańców. Dodatkowo działa system workowy, w którym dystrybuowanych jest najczęściej sześć worków. W sortowniach tworzywa są rozsortowywane na ok. dwadzieścia frakcji i prawie cały ten strumień zostaje zagospodarowany w Austrii. Pozostałości z sortowania służą do produkcji RDF wykorzystywanego w cementowniach. Efektywność systemu jest bardzo wysoka, również ponoszone koszty okazują się wysokie, mimo że poszukuje się sposobów ich optymalizacji.

PSZOK - PUNKT SELEKTYWNEJ ZBIÓRKI ODPADÓW KOMUNALNYCH

W dniu dzisiejszym każda gmina w Polsce powinna mieć „zorganizowany” Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, tzw. PSZOK. W związku, z tym samorządy i przedsiębiorcy szukają odpowiedzi na zagadnienie: „jak w praktyce powinien wyglądać PSZOK i jakie są wymagania prawne w jego zakresie”?

Organizowanie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych regulują następujące akty prawa:

- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2012 r. poz. 391, 951, z 2013 r. poz. 21, 228);

- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. 2013 poz. 21.);

- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.);

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2010 nr 213 poz. 1397).

Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt. 6 Ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2012 r. poz. 391, 951, z 2013r. poz. 21, 228), Gminy „tworzą punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy, w tym wskazują miejsca, w których mogą być prowadzone zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych”.

Ponadto na podstawie art. 3 ust. 2 pkt. 9 lit. d – e w/ w ustawy Gminy: „udostępniają na stronie internetowej urzędu gminy oraz w sposób zwyczajowo przyjęty informacje o:

1. punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych, zawierające:

- firmę, oznaczenie siedziby i adres albo imię, nazwisko i adres prowadzącego punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych,

- adresy punktów selektywnego zbierania odpa-

dów komunalnych na terenie danej gminy, wraz ze wskazaniem godzin przyjmowania odpadów

2. zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych, o których mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (tj. Dz. U. Nr 0 poz. 1155, z dnia 30.09.2013 r.)), zawierające:

- firmę, oznaczenie siedziby i adres albo imię, nazwisko i adres zbierającego zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,

- adresy punktów zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego na terenie danej gminy".

Natomiast Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2010 nr 213 poz. 1397) określa jedynie jakie przedsięwzięcia wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko:

„§3.1. Do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się następujące rodzaje przedsięwzięć: (między innymi)

81) punkty do zbierania lub przeładunku odpadów, w tym złomu".

Przytoczone powyżej zapisy Ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, nie określają jak dokładnie powinien wyglądać Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, funkcjonujący na terenie Gminy.

Pod pojęciem Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) – należy rozumieć jako miejsce ogrodzone, strzeżone, wyposażone w szereg kontenerów i swobodny dostęp do niego pojazdów odbierających odpady wraz z uszczelnionym podłożem oraz zadaszeniem, które jest prowadzone przez gminę. W PSZOK mieszkańcy mogą pozostawić nieodpłatnie odpady problemowe tj. odpady niebezpieczne, wielkogabarytowe, budowlane, przeterminowane leki, termometry, farby, lakiery, opony itp.; Jednakże brak reglamentacji w zakresie „zorganizowania" Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, daje gminom dużą swobodę w ich kształtowaniu.

Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych powinien składać się z przykładowych obiektów:

- stróżówka przy bramie wjazdowej,

- budynek/kontener biurowo-socjalny,

- kontenery/pojemniki magazynowe na odpady w tym niebezpieczne,

- budynek/wiaty magazynowe (funkcja magazynowania sprzętu AGD, niszczenie dokumentów, część sanitarna),

- zadaszone stanowiska na kontenery lub kontenery przykryte plandeką

- plac manewrowy z parkingiem

- waga.

Wyżej wymienione obiekty powinny zostać powiązane ze sobą funkcjonalnie i komunikacyjne, jak również powinny zostać zlokalizowane na ogrodzonej nieruchomości.

Teren na którym umiejscowione są pojemniki i kontenery musi być utwardzony. Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych powinien być czynny w określonych godzinach otwarcia i nadzorowany przez przeszkolony personel.

Zasady funkcjonowania Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych powinien zawierać uchwalony/podjęty przez Gminę regulamin, w którym określono:

- **czas pracy PSZOK** – w jakich dniach tygodnia oraz godzinach będzie otwarty. Najbardziej optymalnym wydaje się czas dostępności poniedziałek – piątek w godzinach 11: 00 – 18:00 oraz sobota do 12:00;

- **dla kogo jest przeznaczony PSZOK** - co do zasady stosuje się regułę, że PSZOK jest przeznaczony dla mieszkańców zamieszkujących daną Gminę oraz przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie danej gminy;

- **od kogo przyjmuje się odpady odpłatnie, a kto za nie płaci** – przyjmuje się, że mieszkańcy mogą przynosić odpady ujęte w regulaminie bezpłatnie, natomiast przedsiębiorcy pozbywają się odpadów za opłatą.

- **rodzaje i ilości przyjmowanych odpadów** – rodzaje odpadów określa regulamin utrzymania czystości i porządku w Gminie, nadto można uchwalić zarządzenie w którym określa się inne rodzaje odpadów oraz ilości, które można dostarczać do PSZOK.

- **sposób w jaki będą przyjmowane odpady** - odpady wymagające opakowania przyjmowane są wyłącznie w szczelnych, nie cieknących pojemnikach zawierających informacje o rodzaju odpadu, zaś odpady ulegające biodegradacji przyjmowane są w workach foliowych o pojemności od 60 l do 120 l;

- **w jaki sposób jest potwierdzane przyjęcie odpadów** – dostarczone odpady poddaje się ważeniu, określa się rodzaj odpadu zgodnie z Katalogiem Odpadów, a następnie wypełnia formularz przyjęcia odpadów.

Zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy można bezpłatnie przekazać zebrane w sposób selektywny komunalne odpady problemowe tj. odpady niebezpieczne, wielkogabarytowe, budowlane, przeterminowane leki, termometry, farby, lakiery, opony itp.;

Biorąc pod uwagę wygodę mieszkańców, należy tworzyć punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych o pełnym zakresie, a nie specjalizujące się tylko w jednym rodzaju odpadów, np. zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym. Dodatkowo należy mieć na względzie właściwie dobraną lokalizację i łatwy dojazd do takiego punktu.

Punkty Selektywnego Zbierania odpadów Komunalnych wyposażone są m.in. w następujące pojemniki do gromadzenia odpadów:

- pojemnik na zużyty olej – specjalistyczny, dwupłaszczowy zbiornik z tworzywa sztucznego,
- pojemnik na świetlówki – specjalistyczny pojemnik do magazynowania i transportu świetlówek,
- pojemnik na akumulatory – pojemnik spełniający wymagania ADR,
- pojemniki na baterie – specjalistyczny pojemnik przystosowany do magazynowania i transportu baterii,
- pojemniki na puste opakowania po substancjach niebezpiecznych, filtry olejowe– pojemnik spełniający wymagania ADR,
- pojemnik na zużyte lekarstwa,
- pojemniki na środki ochrony roślin – pojemnik spełniający wymagania ADR,
- pojemniki na chemikalia w opakowaniach handlowych –spełniające wymagania ADR.
- plac składowy na zużyte opony,
- plac składowy, boksy, kontenery - surowce wtórne,
- plac składowy, boksy, kontenery - odpady wielkogabarytowe,
- kontener - odpady zielone,
- plac składowy , kontenery - odpady budowlane i remontowe.
- Ilość pojemników lub zapewnienie miejsca na odpady gromadzone w PSZOK, uzależnione jest od założeń przyjętych dla funkcjonowania PSZOK, jednak należy zapewnić miejsce dla wszystkich odbieranych w punkcie rodzajów odpadów.

Ze względu na bezpieczeństwo personelu oraz źródło pochodzenia odpadów do punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych nie powinno przyjmować się następujących odpadów:

- materiałów zawierających azbest,
- papy,
- szyb samochodowych,
- szkła zbrojonego i hartowanego,
- części samochodowych (tj. zderzaków, reflektorów, itp.),
- styropianu budowlanego,
- odpadów nieoznaczonych, bez możliwości wiarygodnej identyfikacji (brak etykiet),
- odpadów w opakowaniach cieknących (przeciekających).

W każdym gospodarstwie domowym powstają tzw. odpady problemowe, które ze względu na swoje rozmiary lub właściwości nie mogą być umieszczone w pojemnikach i kontenerach przeznaczonych na zmieszane odpady komunalne.

Do odpadów takich należą m.in.:

1. odpady wielkogabarytowe,
2. odpady ulegające biodegradacji,
3. zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
4. odpady budowlane i remontowe,
5. przeterminowane i niepotrzebne leki.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny - to po prostu wszystkie urządzenia, które działały kiedyś na prąd lub na baterie, lecz zostały zepsute bądź których chcemy się pozbyć. Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz.U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1495 z późn. zm.) zużytego sprzętu czyli tzw. „elektrośmieci", nie można umieszczać w pojemnikach na zmieszane odpady komunalne. Grozi za to kara od 500 zł do 5.000 zł. Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne zawierają substancje niebezpieczne dla ludzi i środowiska, dlatego też muszą być selektywnie zbierane i oddawane do recyklingu, odzysku lub unieszkodliwienia specjalistycznym firmom.

Do zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego zaliczamy:

- wielkogabarytowe urządzenia gospodarstwa domowego: chłodziarki, zamrażarki, pralki, suszarki do ubrań, zmywarki, mikrofalówki, grzejniki elektryczne, wentylatory i klimatyzatory, itp.
- małogabarytowe urządzenia gospodarstwa domowego: odkurzacze, zamiatacze, żelazka, miksery, tostery, suszarki, frytkownice, wagi itp.
- sprzęt teleinformacyjny i telekomunikacyjny: komputery, laptopy, stacje robocze, kalkulatory, telefony, faksy, itp.
- sprzęt audiowizualny: odbiorniki radiowe, odbiorniki telewizyjne, kamery wideo, sprzęt hi-fi, itp.
- sprzęt oświetleniowy: oprawy oświetleniowe do lamp fluorescencyjnych, liniowe lampy fluorescencyjne (świetlówki), kompaktowe lampy fluorescencyjne, niskoprężne lampy sodowe, itp.
- narzędzia elektryczne i elektroniczne: maszyny do szycia, wiertarki, kosiarki, piły, itp.

- zabawki, sprzęt rekreacyjny i sportowy: kolejki elektryczne, gry wideo, kieszonkowe konsole do gry, samochody sterowane, itp.

- przyrządy medyczne: sprzęt do radioterapii, sprzęt do badań kardiologicznych, sprzęt do wentylacji płuc, analizatory, itp.

- przyrządy do nadzoru i kontroli: czujniki dymu, regulatory ciepła, termostaty, itp.

- automaty do wydawania: napojów, butelek, puszek, produktów stałych, bankomaty, itp.

Szczegółowy wykaz sprzętów w każdej z ww. grup zawiera załącznik nr 1 do ustawy o zużyty sprzęcie elektrycznym i elektronicznym. Wykaz ten stanowi listę otwartą, co oznacza, że jeżeli danego sprzętu nie można jednoznacznie przyporządkować w ramach danej grupy, to należy go sklasyfikować jako „pozostały sprzęt" z danej grupy.

Mieszkańcy zobowiązani są przekazywać zużyty sprzęt podmiotom zbierającym lub odbierającym taki sprzęt.

Odpady budowlane i remontowe - czyli gruz, ceramika sanitarna, stolarka okienna i drzwiowa itp. to odpady, których nie można umieszczać w pojemnikach na zmieszane odpady komunalne - odpady te mogą poważnie uszkodzić samochody do odbierania odpadów zmieszanych.

Każdy, kto przeprowadza w swoim mieszkaniu lub w domu remont musi zadbać o to, aby wyposażyć swoją nieruchomość na czas remontu w specjalistyczny kontener na odpady budowlane. Kontener taki oraz odbiór odpadów może zapewnić niemal każda firma prowadząca działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych. Sfinansowanie usługi podstawienia kontenera na odpady oraz odbioru tych odpadów należy do właściciela nieruchomości.

Jeżeli jednak zakres remontu jest niewielki, a ilość odpadów budowlanych wytworzonych w tym czasie nie przekracza ilości przyjmowanej przez PSZOK - właściciel nieruchomości może nieodpłatnie oddać odpady budowlanego do PSZOK. Transport odpadów do PSZOK należy wykonać we własnym zakresie.

Odpady budowlane i rozbiórkowe należy dostarczać selektywnie z podziałem na:

- odpady betonu i gruzu betonowego,

- odpady gruzu ceglanego,

- odpady ceramiczne i elementy wyposażenia: sanitarne, armatura itp.,

- drewno: ościeżnice, drzwi, ramy okienne, parkiety, boazerie itp.,

- szkło: szyby okienne, lustra, luksfery itp.,

- tworzywa sztuczne: płytki PCV, instalacje PCV, panele ścienne itp.

- Ilość nieodpłatnie przyjmowanych odpadów budowlanych i rozbiórkowych od właścicieli nieruchomości jest limitowana i wynosi 300 – 350 kg na mieszkańca na rok (lub jednorazowo). Limit ten liczony jest łącznie dla wszystkich rodzajów odpadów. Odpady dostarczone powyżej limitu przyjmowane winny być za dodatkową opłatą określoną w cenniku.

Przeterminowane leki - to odpady niebezpieczne, które mogą stanowić zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi, a wyrzucone do pojemnika na zmieszane odpady lub do kanalizacji stanowią także poważne zagrożenia dla środowiska. Dlatego niepotrzebne lub przeterminowane leki z domowych apteczek należy wyrzucić do specjalnych pojemników ustawionych w aptekach. Taki sposób pozbywania się przeterminowanych lub niepotrzebnych leków jest gwarancją, że zostaną one unieszkodliwione w bezpieczny sposób. Do pojemników na przeterminowane leki należy wrzucać: leki w postaci tabletek, drażetek, ampułek, maści, proszków, syropów, oraz krople i roztwory zamknięte w szczelnych opakowaniach. Do pojemników na przeterminowane leki nie należy wrzucać: używanych igieł i strzykawek oraz termometrów.

Zużyte opony - to odpady, które podlegają całkowitemu zakazowi składowania na składowiskach odpadów komunalnych. Rozkład mieszanek gumowych stosowanych do produkcji opon w środowisku naturalnym trwa ponad 100 lat. Z tych też powodów nie należy zużytych opon wyrzucać do zmieszanych odpadów komunalnych, ani tym bardziej do rowów, lasów czy na łąki. Zużyte opony są bardzo cennym surowcem wtórnym - dzięki wysokiej kaloryczności mogą być stosowane jako paliwo alternatywne lub mogą być poddane recyklingowi materiałowemu, dzięki czemu mogą otrzymać „drugie życie", np.: w postaci dywaników samochodowych, mat gumowych lub nawierzchni placów zabaw.

Zużyte opony można zostawić w zakładzie wulkanizacyjnym - obecnie większość takich zakładów odbiera od swoich klientów takie opony za darmo, np.: podczas zmiany opon lub naprawy. Zużyte opony można oddać nieodpłatnie w Punkcie Selektywnego Zbierania Odpadów, jak również wystawić zgodnie z harmonogramem przy pojemniku na odpady komunalne zmieszane podczas zbiórki odpadów wielkogabarytowych tzw. „wystawek".

Do PSZOK odpady mogą być dostarczane wyłącznie samochodami osobowymi, samochodami osobowymi z przyczepką lub samochodami dostawczymi o dopuszczalnej masie całkowitej do 3,5 ton. PSZOK powinien być finansowany ze środków miasta lub gminy.

PSZOK OLSZTYŃSKIEGO ZAKŁADU KOMUNALNEGO SP. Z O.O.

W Polsce od zeszłego roku gminy mają obowiązek utworzenia PSZOK i takim dobrym przykładem jest działalność Olsztyńskiego Zakładu Komunalnego Sp. z o.o. z siedzibą w Olsztynie, który z pomocą

PSZOK przy Olsztyńskim Zakładzie Komunalnym Sp. z o.o.
Źródło: Archiwum OZK Sp. z o.o.

funduszy pozyskanych z NFOŚiGW stworzył Wzorcowego Centrum Selektywnego Zbierania Odpadów. Przedsięwzięcie umożliwia realizację działań edukacyjno – demonstracyjnych w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami m.in.: technologii odbioru odpadów selektywnie zbieranych, unieszkodliwiania, segregacji i dalszego ich przygotowania do transportu, odzysku i recyklingu, co w efekcie bezpośrednim pozwoli na podniesienie świadomości ekologicznej dotyczącej segregacji odpadów przez mieszkańców gminy Olsztyn, przyczyniając się do zwiększenia efektywności selektywnej zbiórki odpadów.

Działalność Wzorcowego Centrum Selektywnego Zbierania Odpadów dzięki wprowadzeniu większej ilości i różnorodności pojemników do segregacji odpadów pomoże wydzielić ze strumienia odpadów część odpadów niebezpiecznych oraz odpadów nadających się do ponownego przetworzenia, co wpłynęło bezpośrednio na zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowisko. Punkt Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów Problemowych oraz Niebezpiecznych stał się rozwiązaniem problemu dla tak zwanych „dzikich wysypisk", mieszkańcy gminy zamiast nielegalnego pozbywania się odpadów pochodzących z gospodarstw domowych, mogą oddać je bezpłatnie.

Na Wzorcowe Centrum Selektywnego Zbierania

PSZOK przy OZK - sala dydaktyczno-edukacyjna oraz gniazda selektywnej zbiórki odpadów
Źródło: Archiwum OZK Sp. z o.o.

Odpadów (WCSZO) składa się:

- Sala dydaktyczno-edukacyjna, w której odbywają się zajęcia dydaktyczne oraz realizowane programy edukacyjne z zakresu prawidłowej gospodarki odpadami m.in.: o sposobach postępowania z odpadami, unieszkodliwiania, segregacji, przygotowania do transportu, odzysku i recyklingu.

- Gniazda selektywnej zbiórki odpadów – istniejący obecnie w OZK Sp. z o.o. system zbiórki odpadów selektywnie zbieranych składa się z ok. 500 punktów gniazd pojemnikowych na papier, plastik i szkło. Odpady selektywnie zbierane przez mieszkańców Olsztyna są następnie transportowane pojazdami należącymi do OZK Sp. z o.o. do Działu Odzysku i Recyklingu Surowców Wtórnych, gdzie są doczyszczane, segregowane oraz przygotowywane do transportu.

- Ścieżka edukacyjna - trasa ścieżki będzie poprowadzona od Sali Edukacyjnej przez Dział Odzysku i Recyklingu Surowców Wtórnych (z uwzględnieniem kabiny do ręcznego sortowania odpadów). Zwiedzający poznają technologię postępowania z odpadami w tym odbioru, segregacji, unieszkodliwiania oraz odzysku poszczególnych rodzajów odpadów ze szczególnym uwzględnieniem odpadów zbieranych selektywnie.

Ścieżki edukacyjne dla dzieci i dorosłych
Źródło: Archiwum OZK Sp. z o.o.

■ Punkt Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów Problemowych (PDGOP) - zadaszony punkt, gdzie mieszkańcy gminy Olsztyn oddają bezpłatnie odpady pochodzące z gospodarstw domowych (gruz, szkło, tworzywa sztuczne, makulaturę, drewno, odpady zielone, opony, wielkogabarytowy zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, złom stalowy i aluminiowy, odpady wielkogabarytowe), a uczestnicy zajęć edukacyjnych, uzupełniają wiedzę poprzez możliwość zapoznania się m.in. z poszczególnymi rodzajami odpadów oraz sposobami ich odzysku i unieszkodliwiania.

■ Punkt Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów Niebezpiecznych (PDGON) - punkt przyjmowania pozostałych odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych, gdzie mieszkańcy gminy Olsztyn mogą bezpłatnie przekazać odpady pochodzące z gospodarstw domowych m.in.: baterie, świetlówki, termometry rtęciowe, zużyte leki, rozpuszczalniki, farby, opakowania po środkach ochrony roślin. W Punkcie będą również magazynowane odpady, które ze względu na swoje właściwości będą musiały być składowane w zamkniętych pomieszczeniach lub zamykanych pojemnikach.

Wzorcowe Centrum Selektywnego Zbierania Odpadów dysponuje boksami, pojemnikami oraz kontenerami, w których można selektywnie gromadzić odpady opakowaniowe, odpady problemowe, wielkogabarytowe, zielone oraz odpady poremontowe z gospodarstw domowych, które są odpowiednio zabezpieczane i przekazywane do odzysku wyspecjalizowanym firmom, posiadającym stosowne zezwolenia. Zbierane selektywnie odpady - o ile jest to konieczne – są doczyszczane w Dziale Odzysku i Recyklingu Surowców Wtórnych i przygotowywane do dalszego recyklingu.

PSZOK przy Olsztyńskim Zakładzie Komunalnym Sp. z o.o.
Źródło: Archiwum OZK Sp. z o.o.

■ Odpady opakowaniowe ze szkła, metali, tworzyw sztucznych, tektury są przekazywane jako surowiec dla zakładów recyklingowych za pośrednictwem organizacji odzysku.

■ Odpady z papieru w postaci gazet, czasopism są przekazywane jako surowiec dla zakładów recyklingowych za pośrednictwem organizacji odzysku.

■ Odpady niebezpieczne, w tym np.: zużyte baterie i akumulatory, przeterminowane leki, zużyte termometry są poddawane odzyskowi lub unieszkodliwianiu w odpowiednich instalacjach.

■ Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny jest poddany odzyskowi lub unieszkodliwianiu w odpowiednich instalacjach.

■ Odpady wielkogabarytowe są kierowane do właściwych zakładów w celu ich dalszego przetworzenia.

Punkt zbiórki odpadów niebezpiecznych
Źródło: Archiwum OZK Sp. z o.o.

- Odpady remontowe z gospodarstw domowych są systematycznie wywożone do zakładu, w którym poddaje się je procesom odzysku i unieszkodliwiania.

- Odpady zielone z ogródków przydomowych są przekazywane do kompostowni odpadów zielonych.

RECYCLINGHOF NIEDERLEHME POD BERLINEM

Innym przykładem wieloletniego funkcjonowania i ciągłego doskonalenia PSZOK jest Recyclinghof Niederlehme znajdujący się nieopodal Berlina, który obsługuje dwa powiaty o łącznej ilości ok. 270 tys. mieszkańców. Działalność jest finansowana przez dwa powiaty oraz przez mieszkańców i podmioty gospodarcze dostarczające ponad limitową ilość odpadów.

Centrum powstało w 2002 roku i cały czas jest doskonalone i przystosowywane do potrzeb mieszkańców a także do zwiększających się wymagań w zakresie ochrony środowiska. W roku 2005 rozszerzono powierzchnię Recyclinghof- u tak by można było się swobodnie poruszać samochodem z przyczepką., zwiększono ilość i rozmiar kontenerów. Pod koniec 2008 roku zamontowano na dachu rampy i budynku socjalnego Recyclinghof-u 357 sztuk paneli słonecznych o mocy 64,3 kWh dzięki czemu pozyskana energia jest wykorzystywana do funkcjonowania centrum, zaś pozostająca nadwyżka energii elektrycznej jest doprowadzana do publicznej sieci energetycznej. Plac, na którym znajduje się Recyclinghof jest terenem utwardzonym i ściśle monitorowanym. Gdyby doszło do ewentualnego wycieku substancji niebezpiecznych wówczas następuje niezwłoczna interwencja pracowników i zabezpieczanie wraz z usuwaniem wycieku. Recyclinghof jest otwarty dla mieszkańców od poniedziałku do piątku w godzinach 8-17:00 oraz w soboty w godzinach 8-13:00.

Recyclinghof Niederlehme
Źródło: www.sbazv.de

Do Recyclinghof-u mieszkańcy dostarczają odpady nieodpłatnie i są one przyjmowane na podstawie objętości. Natomiast firmy, które prowadzą działalność na terenie powiatów mogą pozostawić odpady problemowe jednakże odpłatnie, i są one-przyjmowane na podstawie wagi. Aby prawidłowo oszacować objętość na wjeździe do Recyclinghof ustawiono klocki symbolizujące wzorce miary objętościowej, tak by każdy mieszkaniec mógł porównać jaką objętość odpadów przywiózł i czy zostanie ona przyjęta nieodpłatnie. Powyżej określonego limitu odpady są przyjmowane odpłatnie na podstawie ustanowionego cennika. W tym punkcie można pozostawić około 22 różnych frakcji odpadów problemowych np. papy, azbestu, asfaltu, odpadów zielonych, gruzu budowlanego, drewna, okien itp. Jeżeli sezonowo pojawia się jakiś nowy odpad lub któregoś jest więcej bądź mieszkańcy

pytają o możliwości pozostawienia wówczas pracownicy Recyclinghof rozszerzają ofertę odbioru odpadów i dostawiają nowe pojemniki. W punkcie przyjmowane są odpady ze zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, który jest podzielony na 6 frakcji, poprzez co mieszkańcy muszą sami zidentyfikować rodzaj odpadu, który przywieźli, pomagają im w tym oznaczenia występujące na pojemnikach i kontenerach. Odpady niebezpieczne zbiera się tu w specjalnych pojemnikach wyłożonych wewnątrz gruba folią , które to muszą odpowiadać zgodności z niemieckimi normami. I tak przykładowo trafiają tu baterie, farby, lakiery, rozpuszczalniki, świetlówki. Przykładowo możemy tu znaleźć pojemnik na opakowania po piankach montażowych, które w ostatnim czasie występują w zwiększonej ilości. Nowością jest stała zbiórka płyt CD i DVD od mieszkańców, które są poddawane recyklingowi. Pracownicy Recyclinghof- u odbierając płyty przekazują mieszkańcom gwarancję, że nośniki zostaną zniszczone a zawarte na nich informacje nie zostaną przekazane osobom trzecim. Zebrane odpady są przekazywane firmom zewnętrznym, które posiadają stosowne certyfikaty. Przy kolejnym odbiorze odpadów Recyclinghof otrzymuje dokumenty potwierdzające wykonanie usługi – sprawozdanie oraz potwierdzenia unieszkodliwiania zebranych odpadów.

Recyclinghof jest również miejscem prowadzenia wzmożonej edukacji ekologicznej mieszkańców. Na wjeździe można znaleźć broszury edukacyjne traktujące o każdym z odpadów z osobna z ich treścią mieszkańcy mogą zapoznać się na miejscu bądź mogą zabrać je do domu. Edukacja jest kierowana już do najmłodszych mieszkańców – dzieci i młodzieży poprzez przygotowywanie sztuk teatralnych o tematyce odpadowej i wystawianie ich w szkołach. Co roku wydawany jest dla mieszkańców kalendarz, w którym znajdują się informacje o odpadach powstających w gospodarstwach domowych, oraz daty odbioru poszczególnych odpadów. Dodatkowo kalendarz zawiera:

- naklejki, którymi możemy zaznaczyć rodzaj i datę odbioru odpadów z naszego domu,

- zaadresowaną do Recyclinghof- u kartkę, na której mieszkańcy zgłaszają potrzebę odbioru innych rodzajów odpadów problemowych. Na podstawie otrzymanej karty określa się rodzaj transportu oraz ustala z mieszkańcem datę odbioru odpadu.

Porównując zarówno polski PSZOK jak i niemiecki Recyclinghof, które działają na podobnych zasadach i są tak samo finansowane zauważyć należy, że po stronie niemieckiej odbiera się o wiele więcej frakcji odpadowych aniżeli w Polsce i zapewnia działalność na potrzeby mieszkańców stwarzając im tak komfortowe warunki by nie mieli potrzeby wyrzucania odpadów do lasów czy parków.

MOBILNY SYSTEM ODBIORU ODPADÓW PROBLEMOWYCH

MOBILNY SYSTEM ODBIORU ODPADÓW PROBLEMOWYCH W WIEDNIU

Mobilny system odbioru odpadów problemowych został wdrożony w Wiedniu przez MA-48. Usługa mobilna stworzyła możliwość elastycznego dostosowania miejsc zbiórki do rzeczywistych potrzeb mieszkańców. Od maja 2012 do stycznia 2014 wyznaczono ponad 100 miejsc zbiórki odpadów niebezpiecznych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytego oleju. System składa się z 93 mobilnych punktów zbiórki, 19 punktów przy altankach śmietnikowych oraz 4 stacjonarnych miejsc zbiórki odpadów problemowych. Dodatkowo odpady problemowe takie jak zużyte świetlówki czy baterie można nieodpłatnie zostawić w jednostkach handlowych natomiast stare lekarstwa są przyjmowane przez apteki.

Mobilne punkty zbiórki przyjeżdżają w wyznaczone lokalizacje co cztery tygodnie i zatrzymują się na około dwie godziny. Czasem też mobilne punkty pracują w soboty, które są ruchome i wówczas zatrzymują się w jednym miejscu na około 5 godzin. Zebrane substancje są klasyfikowane, ważone i umieszczane w pojemnikach zgodnie z zasadami bezpieczeństwa. W punktach przyjmowane są drobne urządzenia elektryczne i elektroniczne, substancje niebezpieczne oraz oleje spożywcze – innymi słowy odpady problemowe występujące w gospodarstwach domowych. Dopuszczalna ilość przyjmowanych odpadów niebezpiecznych czy też użytego oleju spożywczego zależy od wielkości gospodarstwa domowego i przyjmuje się od 1 do 5 litrów substancji. W mobilnych punktach mieszkańcy mogą pobrać pojemniki do zbiórki oleju spożywczego. Aby jeszcze bardziej uczynić zbiórkę od-

Ulotka mobilnego systemu odbioru
Źródło: www.wien.gv.at

padów problemowych przyjazną dla mieszkańców MA-48, wdrożyło system informacji o zbiórkach za pomocą SMS czy e-maila. Mieszkańcy otrzymują bezpłatne informacje o czasie i miejscu pojawienia się systemu mobilnego o ile zarejestrują się na stronie MA-48 .

GRATOWÓZ W POZNANIU

W 2005 roku poznański Zakład Zagospodarowania Odpadów Sp. z o.o. utworzył specjalny pojazd zwany „Gratowozem”, który zbiera odpady problemowe RTV i AGD z terenu miasta Poznania w każdą sobotę miesiąca. Każdy mieszkaniec Poznania nieodpłatnie może dostarczyć odpady w postaci sprzętu elektrycznego i elektronicznego np.:. suszarki, pralki, lodówki, czajniki, ekspresy do kawy, itp. Gratowóz jeździ po Poznaniu zgodnie z ustalonym harmonogramem, który jest zamieszczony na stronie internetowej ZZO. Harmonogram to specjalnego rodzaju ulotka informacyjna, która jest zamieszczana jako wkładka w lokalnej prasie oraz jest dostarczana do wszystkich domów jednorodzinnych.

Gratowóz jednak nie jest mobilnym centrum odbioru jakie istnieje w Wiedniu, ale możemy powiedzieć, że jest jego ułamkową częścią., ponieważ zbiera tylko zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.

Poznański Gratowóz
Źródło: www.lazarz.pl

Towarzystwo na rzecz Ziemi
ul. Leszczyńskiej 7
32-600 Oświęcim
tel/fax: 33 842 21 20, 33 844 19 34
e-mail: biuro@tnz.most.org.pl
www.tnz.most.org.pl

Towarzystwo na rzecz Ziemi jest ogólnopolską organizacją działającą w sposób ciągły od 1997 r. na rzecz zachowania, ochraniania i odtwarzania dziedzictwa przyrodniczego oraz ochrony zdrowia i życia ludzi przed szkodliwym oddziaływaniem zanieczyszczeń, tworzenia warunków dla rozwoju demokracji lokalnej i umocnienia pokoju oraz upodmiotowienia społeczeństwa.

PARTNER PROJEKTU:

FUNDACJA ROZWOJU GMIN POLSKICH

PATRONI MEDIALNI:

PRZEGLĄD Komunalny

RECYKLING

ecoPress przyroda człowiek środowisko

Portal e-odpady.com

ekogazeta